

Kapadokya Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Odyoloji Anabilim Dalı

İŞİTME CİHAZI KULLANMANIN BİREYLERİN SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNE ETKİSİ: AKSARAY İL ÖRNEĞİ

Ahmet DUMAN

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

İŞİTME CİHAZI KULLANMANIN BİREYLERİN SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNE
ETKİSİ: AKSARAY İL ÖRNEĞİ

Ahmet DUMAN

Kapadokya Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Odyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

TEŞEKKÜR SAYFASI

Hayat; mutlulukları, hüznüleri, zorlukları ve tüm serüveni ile yorucu bir süreç. Kişisel menkıbesini oluşturan insanın söz konusu bu yaşam yolculuğunda başına gelebilecekleri öngörmesi imkânsız.

İki yıl önce Kapadokya Üniversitesinde, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Odyoloji Bölümünde Yüksek Lisans eğitimime başlarken bu sürecin bu şekilde gelişebileceğini düşünemezdim.

Heyecan ve coşku ile çıktığımız bu yolculukta, derslerini büyük bir keyif ve ilgiyle takip ettiğim hocam, Tez Danışmanım Dr. Ahmet İhsan TATARAĞASI'nı ebediyete yolcu ettik. Üzerimde çok büyük emeği, kalbimde hatırası her zaman saygı ve şükranla kalacak.

Gerek Yüksek Lisans eğitimim gerekse tez hazırlama sürecimde bana yol gösteren, desteğini her zaman yanımda hissettiğim, zorluklarımı kolaylaştıran, bana umut aşılayan ve Tez Danışmanlığımı yapan kıymetli hocam, Dr. Öğretim Üyesi, Mehmet Celalettin CİHAN'a yürek dolusu teşekkürlerimi sunuyorum.

Kendilerinden çaldığım zamanı daha bereketli bir şekilde yine kendilerine adamayı umarak, eşim Prof. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ DUMAN'a, çocuklarım, Yusuf Mert, Ahmet Salih, Cemre Nur ve Mustafa Erdem'e şükranlarımı sunuyorum.

“Tutto Passa” diyor İtalyanlar. Her şey geçer...

Geçmeyen tek şey, kalıcı olan biricik unsur... Sadece bu Tezi değil her şeyi O, en vazgeçilmez olana sunarak, bu çalışmanın güzelliklere vesile olmasını temenni ediyorum.

Son olarak, bu çalışmada yer alıp duygularını en saf ve en temiz haliyle paylaşan katılımcılara, hazırlık sürecinde katkısı olan tüm paydaşlarıma ve öğrencilerime kucak dolusu şükranlarımı sunuyorum.

Allah'ın gülleri eksilmesin yakanızdan...

ÖZET

DUMAN Ahmet. *İşitme Cihazı Kullanmanın Bireylerin Sosyal Yaşam İlişkilerine Etkisi: Aksaray İl Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir, 2022.

Bu çalışma, işitme cihazı kullanan bireylerin, işitme cihazı kullanmalarının sosyal yaşamdaki ilişkilerini olumsuz yönde etkilemesinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Buna binaen; çalışma, işitme cihazı kullanan bireylerin sosyal yaşam ilişkilerini, bu ilişkilerinde yaşadıkları sorunları incelemeye ve bu sorunlara olası çözüm yolları sunmaya yönelik önemli bir çalışmadır. Çalışma örneklemi, 18-50 yaş arası işitme kaybı bulunan ve işitme cihazı kullanmak zorunda kalan Aksaray ilinde yaşayan 29 kişiden oluşmaktadır. Çalışmanın araştırma teknikleri; derinlemesine mülakat ve odak grup çalışması şeklindedir. Çalışma, derinlemesine mülakat ve odak grup çalışması kayıtları deşifre edilerek tema analizi yolu ile değerlendirilmiştir.

Derinlemesine mülakat ve odak grup çalışması kapsamında çalışmaya katılan işitme cihazı kullanan bireylerin cihaz kullanımının sosyal yaşam ilişkilerine yönelik etkileri incelenmiştir. Bu etkilerin niteliklerinin bireylerin aile içi ilişkileri, yaşam kaliteleri, ebeveynlerinin veya kendilerinin demografik özellikleri, işitme cihazıyla ilgili konular ve sosyal durumlarına göre farklı şekillerde olduğu gözlemlenmiştir. Bununla beraber çalışma kapsamında elde edilen veriler işitme cihazı kullanımının farklı sosyal alanlarda farklı etkileri olduğunu yönündedir.

İşitme cihazı kullanımı genel anlamda özellikle de cihazın fiziki görüntüsünden kaynaklı sosyal yaşamı olumsuz etkilemektedir. İşitme cihazı kullanımı bireylerin birçok alanda iletişimsel sorunlar yaşamasına sebep olabilmektedir. Bununla beraber işitme cihazı kullanımının sebebiyet verdiği iletişim sorunlarının büyük çoğunluğunun bireylerin işitme kaybı yaşıyor olmalarından kaynaklandığı, cihazın büyük ölçüde yaşanan işitme eksikliğine çözüm olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler

İşitme, işitme kaybı, işitme cihazı, sosyal yaşam, damgalama

ABSTRACT

DUMAN, Ahmet. *The Effect of Using Hearing Aid on Individuals' Social Life Relationship :A Samlpe of Aksaray Province*, (Master's Thesis), Nevşehir, 2022.

This research was created on the basis of the negative effects of hearing aid users' use of hearing aids on their social relationships. Therefore, this research is an important for whom individuals' using hearing aid social life relaitionships, examine problems on this relationship and present possible solutions. The research sample consists of 29 people living in Aksaray, between the ages of 18-50, who have hearing loss and have to use hearing aids. The study is a case study in a qualitative study. Research techniques of the study; in-depth interviews and focus group work. The study was evaluated by means of theme analysis by deciphering in-depth interviews and focus group work records.

Within the scope of in-depth interviews and focus group work, the effects of device use on social life relations of individuals who use hearing aids participating in the research were examined. It has been observed that the characteristics of these effects vary according to the family relationships, quality of life, demographic characteristics of their parents or themselves, hearing aid-related issues and social status. However, the data obtained within the scope of the research show that the use of hearing aids has different effects in different social areas.

The use of hearing aids negatively affects social life in general, especially due to the physical appearance of the device. Depending on the structure of the hearing aid, the use of the device can cause individuals to experience communicative problems in many areas. However, it has been understood that the majority of communication problems caused by the use of hearing aids are caused by the fact that individuals are experiencing hearing loss, and the device is a solution to the hearing deficiency experienced to a large extent.

Keywords

Hearing, hearing loss, hearing aid, social life, stigmatization

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR SAYFASI	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
TABLolar DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: GENEL BİLGİLER	3
1.1.KULAK ANATOMİSİ VE İŞİTME FİZYOLOJİSİ.....	3
1.1.1.Dış Kulak	3
1.1.2.Orta Kulak.....	3
1.1.3.İç Kulak(Labirent).....	4
1.2.İŞİTME VE İŞİTME KAYIPLARI	4
1.2.1.İşitme ve İşitme Kaybının Tanımlanması	5
1.2.2.İşitme Kayıplarının Tipleri.....	5
1.2.2.1.İletim Tipi İşitme Kaybı.....	5
1.2.2.2. Sensörinöral İşitme Kaybı.....	5
1.2.2.3. Mikst Tip İşitme Kaybı	6
1.2.2.4.Santral İşitme Kayıpları	6
1.2.2.5.Fonksiyonel / Non-Organik İşitme Kayıpları	6
1.2.3.İşitme Kaybının Psiko-sosyal Etkileri.....	6
1.3.İŞİTME CİHAZLARI	7
1.3.1.İşitme Cihazı	7
1.3.2.İşitme Cihazı Kullanımının Yaşam Kalitesine Faydaları.....	8
1.4.ÇALIŞMA KAPSAMINDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLERE İLİŞKİN BİLGİLER	8
1.4.1.Derinlemesine Mülakat	8

1.4.2.Odak Grup Görüşmesi.....	9
1.4.3.Tema Analizi.....	9
2. BÖLÜM: İŞİTME CİHAZI KULLANIMI VE SOSYAL YAŞAM.....	10
2.1.SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNİN TANIMI VE KAPSAMI	10
2.2.SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNDE UYUM.....	11
2.3.SOSYAL DIŞLANMA, DAMGALAMANIN (STİGMA) İŞİTME CİHAZI KULLANIMI İLE İLİŞKİSİ	12
2.4.SOSYAL İZOLASYON VE DEPRESYON	14
2.5.İŞİTME CİHAZI KULLANIMI VE BENLİK SAYGISI	14
2.6.İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ	15
3.BÖLÜM: MATERYAL VE YÖNTEM	16
3.1. ÇALIŞMANIN KONUSU VE PROBLEMİ	16
3.2. KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	16
3.3. ÇALIŞMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	16
3.4. UYGULANAN GÖRÜŞME FORMU VE ODAK GRUP ÇALIŞMASI	17
3.5. ÖN GÖRÜŞME	18
3.6. VERİ GİRİŞİ VE DEĞERLENDİRME	18
3.7. ÇALIŞMA SIRASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER.....	18
4. BÖLÜM: BULGULAR.....	19
4.1. DEMOGRAFİK BULGULAR.....	19
4.2. DERİNLEMESİNE MÜLAKAT BULGULARI.....	20
4.2.1. İşitme Cihazı Kullanımı ve İş Hayatı.....	20
4.2.1.1. İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Olumsuz Etkiler	21
4.2.1.2. İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Olumlu Etkiler	25
4.2.1.3. İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Etkilemez	27
4.2.2. İşitme Cihazı Kullanımının Eğitim Hayatına Etkileri.....	27

4.2.2.1. İşitme Cihazı Kullanımının Eğitim Hayatında Olumlu Katkıları Vardır...	28
4.2.2.2. İşitme Cihazı Kullanımı Eğitim Hayatındaki Sosyal Çevrede Olumsuz Tutum ve Davranışlara Maruz Kalmaya Sebep Olur	30
4.2.2.3. İşitme Cihazı Kullanımı Eğitim Hayatında Zorluklar Yaşamaya Sebep Olur	31
4.2.3. İşitme Cihazı Kullanımının Günlük Rutinlere Etkileri	32
4.2.3.1. İşitme Cihazı Kullanımı Günlük Rutinleri Yerine Getirmeyi Olumlu Etkiler.....	33
4.2.3.2. İşitme Cihazı Kullanımı Günlük Rutinleri Yerine Getirmede Sorunlara Sebep Olabilir.....	36
4.2.4. İşitme Cihazı Kullanımının Sanat ve Spor Faaliyetlerine Etkileri.....	37
4.2.4.1. İşitme Cihazı Kullanımı Sanat Veya Spor Faaliyetlerini Olumlu Etkiler..	37
4.2.4.2. İşitme Cihazı Kullanımı Sanat Veya Spor Faaliyetlerini Olumsuz Etkiler	38
4.2.5. İşitme Cihazı Kullanımının Hayallere ve Gelecek Planlarına Etkileri	40
4.2.5.1. İşitme Cihazı Kullanmak Gelecek İle İlgili Planları, Hayalleri Etkilemez	41
4.2.5.2. İşitme Cihazı Kullanmak Gelecek İle İlgili Planları, Hayalleri Olumsuz Etkiler.....	42
4.2.6. İşitme Cihazı Kullanımının Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Üzerine Etkileri.....	44
4.2.6.1. İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Etkilemez	44
4.2.6.2. İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Olumlu Etkiler.....	46
4.2.6.3. İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Olumsuz Etkiler	47
4.2.7. İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerine Etkileri	50
4.2.7.1. İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerinde Etkileri Yoktur	51
4.2.7.2. İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerinde Olumsuz Etkileri Vardır	52
4.2.8. İşitme Cihazı Kullanımının Aile İçi İlişkiler ve Ebeveynlik Rollerini Üzerine Etkileri.....	54
4.2.8.1. İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkileri ve Ebeveynlik Rollerini Etkilemez.....	54
4.2.8.2. İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkileri ve Ebeveynlik Rollerini Olumlu Etkiler.....	55
4.2.8.3. İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkiler ve Ebeveynlik Rollerini Olumsuz Etkiler.....	58

4.2.9. İşitme Cihazı Kullanımının Sosyal Yaşamda Duygusal Etkileri	60
4.3. ODAK GRUP GÖRÜŞMELERİ BULGULARI.....	65
4.3.1. Soru 1: İşitme cihazı kullanımının aile içi ilişkilerine olumsuz etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?	66
4.3.2. Soru 2: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının ebeveynlik rolleri üzerine bir etkisi olduğunu düşünür mü?	67
4.3.3. Soru 3: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının sosyal ilişkilerde etkisi olduğunu düşünür mü?(Girilen sosyal ortamlardaki ilişkilerde, arkadaşlık ilişkilerinde...)	70
4.3.4. Soru 4: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının eğitim hayatına etkisi olduğunu düşünür mü?	72
4.3.5. Soru 5: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının iş bulma ve iş başvurusu süreçlerinde etkisi olduğunu düşünür mü?	74
4.3.6. Soru 6: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının aile planlaması (eş seçimi, çocuk düşüncesi) üzerine etkisi olduğunu düşünür mü?	76
4.3.7. Soru 7: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede etkisi olduğunu düşünür mü?	78
4.3.8. Soru 8: İşitme cihazı kullanan bireyler, toplumsal cinsiyet algısının (toplumun kadın ya da erkek algısı) cihaz kullanımına yönelik davranış ve düşüncelere etkisi olduğunu düşünür mü?	79
 5.BÖLÜM: TARTIŞMA.....	82
5.1. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ İŞ ARAMA, İŞ BULMA VE BİR İŞTE ÇALIŞMA SÜREÇLERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA	83
5.2. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ EĞİTİM HAYATINA ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA.....	85
5.3. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ ARKADAŞLIK BAĞLARI VE ARKADAŞ EDİNİMİ ÜZERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA	86
5.4. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ AİLE PLANLAMASI VE CİNSEL YAŞAM ÜZERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA	88
5.5. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ AİLE İÇİ İLİŞKİLER VE EBEVEYNLİK ROLLERİ ÜZERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA	90
5.6. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ KAMUSAL ALANLARDAKİ İHTİYAÇLARINI GİDERMEDE VE GÜNLÜK RUTİNLERE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA.....	92
5.7. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ SANAT VE SPOR FAALİYETLERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA	94

SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA	100
EK 1. ORİJİNALLİK RAPORU	111
EK 2. ETİK KURUL/KOMİSYON İZNİ FORMU	112
EK 3. KATILIMCI BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU	113
EK 4. KATILIMCI SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ FORMU.....	114
EK 5. KATILIMCI DERİNLEMESİNE MÜLAKAT SORU FORMU	115
EK 6. KATILIMCI ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ SORU FORMU	116
ÖZGEÇMİŞ.....	117

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

dB	: desibel
Hz	: Hertz
kHz	: Kilohertz
mm	: milimetre
İTİK	: İletim Tipi İşitme Kaybı
SNİK	: Sensörinöral İşitme Kaybı
KBB	: Kulak Burun Boğaz
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
EKPSS	:Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Çalışılan İşteki Konum.....	19
Tablo 2. İşitme Cihazını Kaç Yıldır Kullanıyor.....	19
Tablo 3: Hangi Tür İşitme Cihazı Kullanıyor.....	20

GİRİŞ

İşitme, seslerin varlığının farkında olmak ve o sese anlam yüklemektir. Doğuştan veya sonradan oluşan sorunlar neticesinde işitme duyarlılığında oluşan azalmaya işitme kaybı denilmektedir. İşitme duyarlılığında meydana gelen azalmaların bireylerde ortaya çıkardığı yetersizlik durumu ise işitme engeli olarak tanımlanır (MEB 2008). İşitme kayıpları odyolojik testler ve hekim muayenesi ile tanımlanmaktadır. İşitme kayıplarının birçok nedeni olabilmektedir. Genetik faktörler, çeşitli hastalıklar, yüksek ateş, aşırı gürültülü ses bu kayıpların bazı sebepleridir (Yıldız, S. 2018).

Sosyal bir varlık olan insanın duygularını, düşüncelerini, deneyimlerini paylaşabilmesi aynı zamanda aktivitelere katılabilmesi; çevresindeki sesleri duyabilmesi yani işitme yeterliliği ile ilişkili konulardır. İşitme kaybı yaşayan bireyler hayatlarının her alanında özellikle eğitim hayatı, iş hayatı, sağlık, ailevi hayat, ekonomik süreçler ve sosyal yaşam olmak üzere birçok alanda problemler yaşamaktadır. Bununla beraber işitme cihazı kullanan bireylerin arkadaşlık ilişkileri kapsamında ön yargılar ile karşılaştıkları, karşıt cins ilişkilerinde (eş seçme ve tercih edilme) kimi zorluklar yaşadıkları, iş bulma ya da iş kurma girişimlerinde engellenmelerle karşılaşabilecekleri öngörülmektedir (Coleman, 1986).

İşitme kaybı olan bireylerin yaşadıkları sorunların büyük çoğunluğu işitme kaybından kaynaklı iletişim sorunlarıdır. İletişim sorunları birçok işitme engelli bireyin toplum içerisinde sorunlar yaşamasına, kendilerini toplumsal, sosyal hayattan izole etmelerine sebep olmaktadır. Bu bağlamda işitme kaybı, bireylerin sosyal yaşamlarını ve bu doğrultuda psikolojik durumlarını olumsuz etkilemektedir. Yapılan kaynak taramaları göstermiştir ki işitme kaybı yaşayan bireyler daha içine kapanık, öfkeli, depresyon ve anksiyeteye meyilli insanlardır (Saatci vd., 2017).

İşitme cihazları çeşitli nedenlerle işitme duyusu azalmış veya işitme duyusunu kaybetmiş insanlar için medikal ve cerrahi usul içermeyen, kişinin konuşulanları duymasına, daha net anlamasına yarayan, işitme yeteneğine genel bir iyileşme sağlayan küçük elektronik cihazlardır (Vural, 2018).

Yapılan çalışma kulak anatomisi ve işitme kayıpları, işitme cihazları ve işitme cihazlarının etkileri konularını içermektedir. Çalışmadaki örneklem alınan katılımcıların işitme cihazı kullanımları ile ilgili zamansal bir kısıtlama yoktur. Katılımcılar Aksaray ilinde ikamet etmekte olup işitme cihazı kullanan 18-50 yaş aralığındaki kadın ve erkeklerden seçilecektir. Katılımcılar bilinçli örnekleme tekniği ile seçilip derinlemesine mülakat için 18 kişi, odak grup çalışması için 11 kişi olacak şekilde sınırlandırılmıştır.

Çalışma da işitme cihazı kullanmak bireylerin sosyal yaşamları içerisindeki ilişkilerini etkiler hipotezinden yola çıkarak, işitme kaybı yaşayan bireylerin işitme cihazı kullanımından ötürü sosyal yaşam içerisinde (arkadaşlık, evlilik, iş bulma, eğitim vb.) yaşadıkları sınırlılık, zorlanma, engellenme, ötekileştirilme, değersizleştirilme gibi süreçlerin analiz edilmesi amaçlanmıştır.

1.BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. KULAK ANATOMİSİ VE İŞİTME FİZYOLOJİSİ

Dış kulak, orta kulak ve iç kulak, kulağı oluşturan üç bölümdür. İşitme sistemini ise Periferik İşitme Sistemi ve Santral İşitme Sistemi oluşturur. Periferik Sistem kulağın üç bölümü yani dış kulak, orta kulak ve iç kulak oluşturmaktadır. Santral İşitme Sistemini ise birçok uyararı ayırt eden ve tanımlayan nöral yollar oluşturmaktadır (Gelfand, 2016: 32-3).

1.1.1. Dış Kulak

Dış kulağı aurikula ve dış kulak yolu oluşturmaktadır. Aurikula diğer bir adıyla kulak kepçesinin dış kısmı deriyle örtülmüş elastik bir yapıdadır, iç kısmı ise kıkırdak şeklindedir. Sesin lokalizasyonuna katkı sağlamak aurikulanın en temel işlevidir. Bu işlevi kafatasına çarpan 2 ve 4 kHz'lik ses dalgalarını toplayıp dış kulak yoluna ileterek gerçekleştirir (Şahin, 2010).

Dış kulak yolu, kulak kepçesini orta kulağa bağlayan bölüme verilen isimdir ve rezonatör bir yapıya sahiptir. Rezonans frekansı 3000-4000 Hz'lere kadar çıkabilmektedir, bu rezonans frekans konuşma seslerinin olduğu aralıktadır. Frekans özellikle 4000 Hz'ye ulaştığında amplifikasyon maksimum seviyeye yani 12 dB' ye kadar çıkabilmektedir (Esmer ve diğerleri, 1995).

1.1.2. Orta Kulak

Vücudun en küçük üç kemiğinin içinde bulunduğu, temporal kemiğin içinde bulunan boşluğa orta kulak denilmektedir. Orta kulak; kulak zarı, kulak kemikçikleri, östaki tüpü ve kaslardan oluşmaktadır (Seikel ve diğerleri, 2015:38).

➤ Kulak Zarı

Dış kulak ile orta kulak arasındaki sınır olan kulak zarının her iki tarafıda basit, yatsı, kübik epitelden oluşmaktadır. Kulak zarı timpanik kemiğin sulkusundadır ve içindeki fibröz doku anulus tympanicus denilen bir dokudur. Kulak zarının ortama kalınlığı 1mm'dir. Boyu yaklaşık olarak 10 mm, eni 9 mm civarındadır ve rengi genellikle şeffaf veya sedeftir (Esmer ve diğerleri, 1995:19-24).

➤ Kulak Kemikçikleri

Orta kulakta malleus, inkus ve stapes isimli kemikçiklerin oluşturmuş olduğu zincir ligamentler sayesinde asılı duran yapılardır. Kulak kemikçikleri, enerjinin kulak zarından iç kulağa geçmesini sağlayan kemikçiklerdir (Esmer ve diğerleri, 1995:19-24).

1.1.3. İç Kulak(Labirent)

Denge ve işitme organlarını bulunduran temporal kemiğin netröz kısmına oturmuş yapıya iç kulak denilmektedir. Koklea, vesibül ve semisürküler kanal olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. İç kulak, kemik yapıyla örtülüdür ve buna kemik labirent denilmektedir. Kemik labirentin içinde membranöz denilen epitel hücrelerden oluşan bir doku bulunmaktadır. Bu iki labirentin arasında perilenf denilen bir yapı mevcuttur (Cummings 2007:3089-114). Kemik labirentin salyangoza benzeyen ve iç kulağın işitmesini sağlayan kısmına koklea denilmektedir (Moller, 2002; Seikel ve ark., 2010).

1.2. İŞİTME VE İŞİTME KAYIPLARI

İşitme, havadaki moleküllerin detaylı bir şekilde algılanması için gelişmiş özel bir duyumuzdur. İşitme kaybı ise bu ses moleküllerinin bir şekilde bir ve ya birden çok sebepten dolayı algılanmaması durumudur (Gürgür ve Şafak, 2017).

1.2.1. İşitme ve İşitme Kaybının Tanımlanması

İşitme, işitme yollarının düzenli çalışması ile gerçekleşen bir durumdur. Bu yollardaki herhangi bir bozulma işitme hassasiyetinde azalmaya neden olur ve bu durum işitme kaybı olarak tanımlanır (Belgin, 2015: 27-39). İşitme kaybına birçok etken sebep olabilmektedir; enfeksiyonlar, yaşanan travmalar, yaşlanma, çeşitli tümörler veya genetik faktörler bu nedenlerden bazılarıdır (Stach, 2010). İşitme kaybı, işitme sistemindeki veya kulaktaki problemlere göre sınıflara ayrılmıştır.

1.2.2. İşitme Kayıplarının Tipleri

İşitme sisteminde veya kulakta oluşan problemlerin türüne göre işitme kayıpları sınıflandırılmıştır. Genellikle 5 başlıkta ele alınan bu tipler; iletim tipi işitme kaybı (İTİK), sensörinöral işitme kaybı (SNİK), mixt tip işitme kaybı, santral işitme kayıpları ve fonksiyonel / non-organik işitme kayıplarıdır (Gündüz ve Karabulut, 2015).

1.2.2.1. İletim Tipi İşitme Kaybı

İletim tipi işitme kaybı, dış kulak veya orta kulaktaki sorunların ses dalgalarının iç kulağa iletilmesinin önlenmesi durumuna verilen isimdir (Jerram ve Purdy, 2001: 64-79; Gündüz ve Karabulut, 2015: 270-279). Bu tür işitme kayıplarında hava yolu iletiminde bir problem olduğu, normal sınırlarından daha az olduğu, kemik yolu iletiminde ise herhangi bir normal dışı durum olmadığı gözlemlenmiştir (Gündüz ve Karabulut, 2015: 270-279; Satıcı, 2019).

1.2.2.2. Sensörinöral İşitme Kaybı

İşitme siniri, işitme yolları veya kokleadaki sorunlardan kaynaklanan işitme kayıplarına sensörinöral işitme kaybı denilmektedir. Bu tür işitme kayıplarında hava yolu işitme eşiği ve kemik yolu işitme eşiğinin normal sınırlarının dışında olduğu gözlemlenmiştir ve iki eşik değeri arasında fark bulunamamıştır. Sensörinöral işitme kayıpları medikal veya cerrahi yöntemlere yanıt vermezler ve kalıcıdır. Sensörinöral

işitme kayıplarında amplifikasyon yöntemlerinin çözüm sunabileceği düşünülmektedir (Stach, 2010).

1.2.2.3. Mikst Tip İşitme Kaybı

Mikst tip işitme kaybı, sensörinöral işitme kaybı problemlerinin yanında iletim tipi işitme kaybı problemlerine de sahip olan işitme kayıplarındır (Stach, 2010: 100-135). Bu tür işitme kayıplarında koklea veya işitme sinirinde herhangi bir sorun mevcutken, orta kulak veya dış kulakta da sorun bulunmaktadır (Gündüz ve Karabulut, 2015: 270-279). Mikst tip işitme kayıplarında hava yolu eşiği ve kemik yolu eşiği normal sınırlarının dışında ve birbirlerinden farklı seviyelerdedir (Stach, 2010: 100-135).

1.2.2.4 Santral İşitme Kayıpları

Santral işitme kayıplarında sorun üst merkezlerde yani santral sinir sistemindedir. Bu tür işitme kayıplarında saf ses ortalamaları normal değerlerde olabilmekte ancak konuşmayı anlamama ve ses uyarılarını anlamlı hale dönüştürememe durumları görülebilmektedir. (Jerram ve Purdy, 2001: 64-79).

1.2.2.5 Fonksiyonel / Non-Organik İşitme Kayıpları

Fonksiyonel/ Non-organik işitme kayıpları psikolojik nedenlere bağlı olan, organik nedeni bulunmayan işitme kaybıdır. Periferik veya santral işitme yollarında probleme rastlanmaz (Jerram ve Purdy, 2001: 64-79).

1.2.3 İşitme Kaybının Psiko-sosyal Etkileri

İşitme kaybı ya da işitmedeki azalmalar beraberinde bireyin yaşamını olumsuz etkileyen, bireyde moral bozukluğuna sebep olan bir sürecin başlamasına neden olur (Yueh ve diğerleri, 2003;289:1976-85). Bu bağlamda işitme kaybı bireylerin sosyal yaşamlarını ve bu doğrultuda psikolojik durumlarını olumsuz etkilemektedir. Yapılan literatür çalışmalarında işitmedeki problemlerin bireylerin yaşam kalitelerini olumsuz

etkilediği, bireylerde sosyal izolasyon, depresyon, sosyal dışlanmışlık gibi olumsuz sonuçlara sebep olduğu belirtilmiştir. Ülkemizde yapılan hastalık temelli çalışmalar ise, işitme kaybının bireyler için ne kadar önemli bir sorun olduğunu gözler önüne sermektedir (Ünüvar, Mollahaliloğlu ve Yardım, 2004).

İşitme kaybı yaşayan bireyler daha içine kapanık, öfkeli, depresyon ve anksiyeteye meyilli insanlardır (Saatci, Polat, ve Çakır, 2017). İşitme kaybı bireylerde; kızgınlık, reddedilme korkusu, sosyal izolasyon, dikkat eksikliği, hafıza sorunları, yeni bilgi ve becerileri öğrenememe veya öğrenmede zorluk çekme, yaşamsal fonksiyon ve performanslarda azalma, yalnızlık, düşük benlik saygısı, olumsuz öz imaj gibi hem duygusal hem de fiziksel sorunlar doğurmaktadır (Yueh ve diğerleri, 2003)

Öte yandan toplumsal ilişkiler bağlamında genelde tüm engelliler özelde ise işitme kaybı olan bireylere yönelik stigma (damgalama) tepkileri bazen bilinçli bazen de farkında olmaksızın gerçekleşmektedir. Bununla beraber işitme kaybı bulunan bireylerin arkadaşlık ilişkileri kapsamında ön yargılar ile karşılaştıkları, karşıt cins ilişkilerinde (eş seçme ve tercih edilme) zorluklar yaşadıkları, iş bulma veya iş kurma girişimlerinde engellenmelerle karşılaşabilecekleri öngörülmektedir (Coleman, 1986).

İşitme cihazı kullanımı da bu işitme kaybının göstergesi olduğu için işitme cihazı kullanan, kullanmak zorunda kalan bireyler, özgüven düşüklüğü ve kendini toplumdan soyutlama, birçok faaliyetten kendilerini mahrum bırakma davranışları göstermektedir (Saatci, Polat, ve Çakır, 2017).

1.3 İŞİTME CİHAZLARI

1.3.1 İşitme Cihazı

Çevredeki ses dalgalarını içeriğinde bulunan mikrofon vasıtasıyla toplayan ve bu dalgaları elektrik sinyallerine dönüştürüp, amplifikatör yardımıyla yükselten, hoparlör aracılığıyla sese dönüştüren ve bu sesleri tekrar kulağa gönderen elektronik aletler işitme cihazı olarak adlandırılır. Medikal veya cerrahi yöntemler ile tedavi edilemeyen işitme kayıplarında, işitme fonksiyonunun var olabilmesi için işitme cihazları

kullanılmaktadır. İşitme cihazları ihtiyaç duydukları gücü içeriğindeki pil mekanizmasındaki pillerden sağlamaktadırlar (Dillon, 2012: 403-430).

Genel olarak kullanılan analog ve dijital olmak üzere iki tür işitme cihazı bulunmaktadır. Analog işitme cihazları, ses dalgalarını daha yüksek hale getirir. Bu işitme cihazları temel olarak tüm sesleri (örneğin konuşma ve gürültü) aynı şekilde yükseltir. Dijital programlanabilir işitme cihazları, analog programlanabilir cihazların tüm özelliklerine sahiptir ancak ses dalgalarını dijital sinyallere dönüştürmek için dijital ses işlemeyi (DSP) kullanır. Dijital işitme cihazlarındaki bir bilgisayar çipi, sesin gürültü mü yoksa konuşma mı olduğunu belirlemek için sinyalleri analiz eder. Ardından net, güçlendirilmiş, distorsiyonsuz bir sinyal sağlamak için değişiklikler yapar (Florida Medical Hearing Centers, 2020).

1.3.2 İşitme Cihazı Kullanımının Yaşam Kalitesine Faydaları

Dünya Sağlık Örgütü, yaşam kalitesini, kişinin hem içinde yaşadığı toplumun yapı ve değerler sistemi bağlamında hem de kendi amaçları, beklentileri, standartları açısından, yaşamdaki durumu ile ilgili kişisel algısı' olarak tanımlamaktadır (Müezzinoğlu, 2005:25-29).

İşitme kaybı yaşayan bireylerin işitme cihazı kullanımı sonrasındaki 4 ay içerisindeki yaşam kalitesi skalalarının bütün değerlerinin arttığı ve bir yıl boyunca da bu etkilerin devam ettiği Mulrow çalışmalarında görülmüştür (Mulrow ve diğerleri, 1990:188-194).

1.4 ÇALIŞMA KAPSAMINDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLERE İLİŞKİN BİLGİLER

1.4.1 Derinlemesine Mülakat

Derinlemesine mülakat, araştırılan konuda sözlü olarak bilgi toplama tekniğidir. Bu amaçla görüşme cetveli ve görüşme anahtarından yararlanılır. Bu formlar

çerçevesinde karşılıklı bir konuşma gerçekleştirilir. Daha önce hazırlanmış soruların sorulması ve cevaplarının alınmasıdır. Derinlemesine mülakat, derinlemesine ve ayrıntılı bilgi toplamak için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik üç şekilde gerçekleştirilebilir: soruların daha önceden açıkça belirlenmediği, görüşme sırasında spontane bir şekilde görüşmenin gerçekleştirildiği yapılandırılmamış görüşme; görüşme için temel bazı soruların belirlendiği ancak ayrıntıların görüşme sırasında spontane bir şekilde geliştiği yarı yapılandırılmış görüşme; ve görüşme sırasında sorulacak soruların tüm ayrıntıları ile belirlendiği yapılandırılmış görüşme (Gökçe, 1999). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

1.4.2 Odak Grup Görüşmesi

Çalışmanın dayandığı diğer bir nitel teknik de odak grup yöntemidir. Kruger ve Casey'in de belirttiği gibi odak grup çalışması, açık uçlu sorulara dayanan bireysel görüşme yöntemidir (Aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016). Buna göre odak grup görüşmesi önceden belirlenmiş yönergeler çerçevesinde, görüşülen kişilerin öznelliklerini ortaya koyan, grup ya da alt grupların bilinçli ya da bilinçsiz olarak gerçekleştirdikleri davranışları, psikolojik ve sosyo-kültürel özellikleri hakkında bilgi almayı sağlayan, davranışların arkasındaki nedenleri öğrenmeye çalışan nitel bir araştırma tekniğidir (Çokluk, Oğuz, Yılmaz, 2011).

1.4.3 Tema Analizi

Nitel çalışmalar arasında yer alan derinlemesine mülakat (görüşme) ve odak grup teknikleri ile elde edilen verilerin çözümü ve yorumu oldukça karmaşıktır. Eldeki verilerin ilişkilerinin kurulması ve bu ilişkiselliklerin açık biçimde tanımlanabilmesine yardım edecek çok az yönerge vardır (Robinson, 2011: 2001). Tema analizi bu tekniklerden birisidir. Tema analizinde derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmeleri, elde edilen veri ve gözlem notları çerçevesinde üst temalar altında farklı kategori ve alt temalara ayrılarak analiz edilir. Yani çalışmada elde edilen veriler, araştırılan konu ile ilgili olarak, değerlendirmeye imkân sunacak ana temalar ile alt kategori ve alt temalar oluşturularak yorumlanır.

2. BÖLÜM

İŞİTME CİHAZI KULLANIMI VE SOSYAL YAŞAM

2.1 SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNİN TANIMI VE KAPSAMI

Sosyal ilişki, bireyin kendini başka insanlara yakın ve bağlı hissetme durumudur. Kişinin sevildiğini, onaylandığını ve değer verildiğini hissetmesini içerir. Sosyal ilişki aynı zamanda sosyal sistem içerisinde bilinçli, birbirinin varlığını kabul etmiş insanlar arasında çeşitli nedenler ile süreç içerisinde oluşan etkileşimler olarak tanımlanmıştır (Güçlü, 2005). Sosyal bağlantılar kişilerarası ilişkilerin temelini oluşturur. Brene Brown, sosyal ilişkilerin, diğer insanlar ile kurulan bağlantının, insanların temel ihtiyaçlarından biri olduğunu aynı zamanda bu durumun temel insani bir dürtü olduğunu savunur. Yapılan araştırmalar kaliteli sosyal yaşam ilişkilerinin yaşam standardını arttırdığını, akıl sağlığını güçlendirdiğini, dahası uzun yaşama destek olduğunu, intihar riskini azalttığını göstermiştir (“Social Connection”, t.y.). Aynı zamanda yapılan çalışmalar daha zayıf sosyal ilişkileri olanlara kıyasla, daha güçlü sosyal ilişkileri olanların hayatta kalma olasılığının %50 arttığını göstermiştir. Science dergisinde yayınlanan makale de (Hause, Landis ve Umbersan, 1988) sosyal ilişkilerin etkisini veya eksikliğinin ortaya çıkardığı bu tür etkileri destekleyen çalışmaları ortaya koymuştur (Holt-Lunstad ve Smith, 2012). Bu bağlamda sosyal ilişkilerin faydaları göz ardı edilmemelidir.

Sosyal gruplar kimliğimizin oluşumu ve gelişimi açısından önemli bir yer tutar. Bundan da öte, hayatımızı yaşamamıza yardımcı olan bir dizi beceriyi öğretirler. Özellikle giderek izole olan bir dünyada sosyal olarak bağlı hissetmek, ilişki kurmak her zamankinden daha önemlidir (“Social Connection”, t.y.).

Araştırmacılar sosyal bağlantı kavramına atıfta bulunduklarında, bir gruba ait olduğumuz ve diğer insanlara yakın hissettiğimiz hissini kastederekler. Bilimsel kanıtlar, sosyal ilişkilerin hayatımızdan memnun hissetmek için gerekli olan temel bir psikolojik ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Savaş esirlerine işkence yapmak için sosyal izolasyonun kullanıldığı ve durumun önemli bir etki yarattığı tespit edilmiş, sağlıklı, iyi işleyen bireylerin sosyal izolasyonu sonucunda psikolojik, fiziksel parçalanmalar ve hatta ölümle sonuçlanmalar görülmüştür (Umberson & Karas Montez, 2010:54-66).

Sosyal ilişkilerin bazı etkileri daha çabuk olurken, bazıları zaman içinde yavaş yavaş gelişir. Herhangi bir zamanda, devam eden sosyal bağlar, iyi ya da kötü, ruh sağlığını ve sağlık davranışını etkiler. Bu etkiler zamanla dağılabilir veya kaybolmayabilir, ancak sıkıntılı, kesintili ve duygusal olarak destekleyici olmayan çocukluk ortamlarının yetişkin sağlığı üzerindeki etkileri üzerine yapılan son çalışmalar, bu etkilerin yaşam boyunca devam ettiğini göstermektedir (Crosnoe ve Elder 2004 ; Palloni 2006 ; Shaw ve ark. 2004). Ayrıca sosyal bağlardaki kronik izolasyon veya gerginlik, allostatik yük (Seeman ve diğerleri , 2002), kan basıncı (Cacioppo ve diğerleri. 2002) dahil olmak üzere bir dizi sağlık göstergesi üzerinde zamanla artan bir zarara yol açmaktadır.

2.2 SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNDE UYUM

Uyum, zihinsel kaynakların temel dayanağı olarak kabul edilir. Uyum yeteneği yüksek olan bireyler, düşük düzeyde uyum sağlayan bireylere göre kendilerine daha fazla psikolojik kaynak ayırabilmektedirler (Ployhart ve Bliese, 2006). Modern yaşamın giderek değişen doğası, bireylerin uyum sağlama yeteneklerini sürekli geliştirmelerini gerektirmektedir (Ployhart ve Bliese, 2006). Değişen koşullara uyum sağlamak için bireylerin hem bilişte hem de davranışta uyum göstermeleri gerekmektedir (Ployhart ve Bliese, 2006).

Acar (2011) sosyal uyumu, bireylerin toplumsal ve ahlaki normlara, çevresel koşullara, ekonomik durumlara, politik durumlara, kültürel yapılara ve psikolojik ortamlara uyum sağlayabilmesi olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda bireylerin sosyal çevrelerine adapte olması, toplumsal anlamda normal olarak görülen davranışların bireylerce yerine getirilmesi sosyal uyum durumu olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin çevresel koşullara uygun sağlıklı etkileşim kurabilmesi, kendini gerçekleştiriyor olabilmesi sosyal uyumun en önemli göstergelerinden kabul edilmektedir. Sosyal uyum

sürecinde bireyler çevrelerinden aldığı tepkiler doğrultusunda kendi kimliklerini oluşturmaya ve bulundukları ortama uyum sağlamaya başlarlar (Acar,2011:2).

Bireylerin sosyal uyum gösterebilmeleri için; iyi iletişim becerilerine, bağımsız düşünme kapasitesine, kendilerini yönlendirme ve kontrol edebilme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Sosyal uyum gösteren bireyler başkalarının ihtiyaçlarını ve hislerini anlayabilir, başkalarına güvenebilir, başkalarının güvenini kazanabilirler.

2.3 SOSYAL DIŞLANMA, DAMGALAMANIN (STİGMA) İŞİTME CİHAZI KULLANIMI İLE İLİŞKİSİ

Stigma, “belirli bir sosyal bağlamda devalüe edilmiş bir sosyal kimliği taşıyan bazı nitelik veya özelliklere sahip olma veya sahip olduğuna dair inanç” olarak tanımlanmıştır (Crocker ve diğerleri, 1998). Sosyal damgalama, bir bireyin veya grubun, toplumun diğer üyelerinden ayırt etmeye yarayan algılanabilir sosyal özelliklerine dayalı olarak onaylanmaması veya ayrımcılık yapılmasıdır. Sosyal damgalar genellikle kültür , cinsiyet , ırk , sosyo-ekonomik sınıf, yaş, cinsel yönelim, zeka ve sağlıkla ilgilidir. Damgalama, olumsuz olarak görülen bir kişisel özellikten dolayı, kişinin kendisine karşı yani kendini damgalama şeklinde de olabilir (Goffman, 1963; Lynn ve diğerleri, 2016).

Damgalamanın en iyi bilinen tanımlarından biri 1963 yılında Erving Goffman tarafından yapılmıştır. Damganın, bir kişiyi normalden enfekte olana dönüştüren atanmış bir özellik olduğunu belirtmiştir. Damgalamadaki ilk seviye, kendini damgalamaya yol açan sosyal damgalamadır. Kendini damgalama ile birlikte bu sosyal damgalama, bir kişinin bir bozukluk için uygun tedavi ve hizmeti alma isteğini azaltır (Ahmedani, 2011). Sosyal damgalama, belirli bir grup hakkında olumsuz inançlar, öfke ve önyargıdan oluşurken; kendini damgalama, bir kişide kendisi hakkında olumsuz bir yön oluşturmaya ve başkalarından daha aşağı olduğunu düşünmesi ve olumsuz duyguların yer alması durumunda ortaya çıkar (Corrigan, 2002) .

Damgalananlar dışlanır, değersizleştirilir, küçümsenir ve görmezden gelinir. Algılanan önyargı ve ayrımcılık, olumsuz fiziksel ve zihinsel sağlık

sonuçlarıyla da ilişkilidir (Dolphin ve Hennessy, 2014). Ruh sağlığı sorunlarıyla ilişkili damgalanma yaşayan gençler, akran gruplarından olumsuz tepkilerle karşılaşabilirler (Dolphin ve Hennessy, 2016; Dolphin ve Hennessy, 2017). Kendilerini damgalanmış bir grubun üyesi olarak algılayanlar, çevrelerindeki için aşıkâr olsun ya da olmasın, genellikle psikolojik sıkıntı yaşarlar ve bir çoğu kendilerini küçümser (Dovidio ve arkadaşları, 2000).

Çoğu batı toplumunda işitme kaybıyla ilişkili bir damgalama vardır. Genel nüfus, işitme kaybı olan bireyleri “yaşlı”, “bilişsel olarak zayıflamış”, “zayıf iletişim partnerleri” ve genellikle “ilginç olmayan” olarak algılamaktadır. Bu sebeple işitme kaybı, duygusal ve davranışsal dengesizlik yaratarak damgalanmaya yol açar. (Blood,1997 ve Kochkin, 2007). İster sosyal ister kişisel olsun, damgalama, işitme cihazlarının alımı üzerinde büyük bir etki bırakır. Hastalara uygun işitme cihazı temini için damgalama ile uğraşmak gerekir. Damgalar, işitme cihazlarının nadiren sosyal kullanımına, cihaz kullanma ihtiyacı olmadığı inancına, cihaz takma korkusuna, kozmetik sorunlara ve rahatsızlığa yol açar (McCormack ve Fortnum, 2013). Stigma, işitme cihazlarının kullanımında büyük bir engeldir (Wallhagen, 2009).

Rehabilitasyon hizmetlerinde kendini damgalama büyük bir engeldir ve damgalayıcı kişide işitme kaybı olan diğer akran hakkında olumsuz düşünceler yaratmaktadır (Ebrahimi ve diğerleri, 2015). Wong PW ve McPherson DB tarafından yapılan bir çalışmada, işitme cihazı takmama nedeni olarak işitme cihazı takmaya yönelik damgalama davranışının olduğu belirtilmiştir (Wong ve McPherson, 2010). Arnold P ve Pryce V (1999) yaptığı çalışmada, bireyin işitme cihazı ne kadar görünürse iş arkadaşlarının, sosyal arkadaşların ve aile üyeleri dışındaki diğer üyelerin tutumunun o kadar olumsuz olduğu sonucuna varmıştır. Akranların olumsuz davranışları, işitme engelli bireylerde, engelli nüfus tarafından yardım arama kararlarının reddedilmesine yol açan kendi kendini damgalama yarattığı bulgusu elde edilmiştir (Ebrahimi ve diğerleri, 2015). Yapılan başka çalışmalarda, damgalanmanın işitme cihazı alımı sırasında endişe kaynağı olduğu görülmüştür (Kochkin,2007; Jenstad ve Moon, 2011).

2.4 SOSYAL İZOLASYON VE DEPRESYON

Sosyal ilişkiler insan yaşamının temel bir bileşenidir. Olumlu sosyal ilişkiler ağı, sağlık sonuçlarının uzun vadeli yörüngelerini etkileyebilecek bir destek, anlam ve rehberlik kaynağı sağlar (Umberson ve Montez, 2015). Bu ilişkilerin yokluğu – sosyal izolasyon – birçok insanın hayatlarının bir noktasında yaşadığı, sağlıkları ve esenlikleri için potansiyel etkileri olan bir durumdur (Cospì ve arkadaşları, 2006; Viktor ve arkadaşları, 2000).

Sosyal izolasyon, sosyal bağlantıların sınırlı olduğu veya olmadığı bir yabancılaşma durumudur. Yalnızlık ise, sosyal bağlantıların yetersiz veya tatmin edici olmadığı algılandığında ortaya çıkan öznel bir sıkıntı hissidir (Tomako ve arkadaşları, 2006). Yalnızlık, nesnel sosyal bağlantı ölçümlerinin ötesinde, depresyon için güçlü bir risk faktörüdür (Cacioppa ve arkadaşları, 2006). Yalnızlığın yaygınlığı yaşa göre değişse de, depresyonla ilişkisi yaşam boyu sabit kalır (Nolen-hoeksema ve Ahrens, 2002; Viktor ve Yang, 2012).

2.5 İŞİTME CİHAZI KULLANIMI VE BENLİK SAYGISI

Benlik saygısı, kişinin kendine nasıl değer verdiği hakkında kişisel bir görüş, bireyin düşünce, duygu ve davranışlarının altında yatan yaşam kalitesinin temel bir yönünü temsil eder (Rosenberg, 1965; Sahli ve Belgin, 2006) Benlik saygısı, bir kişinin kendi değeri veya değeri hakkındaki genel hissidir. Bir kişinin kendisine ne kadar değer verdiğinin, onayladığının, takdir ettiğinin, ödüllendirdiğinin veya sevdiğinin bir tür ölçüsü olarak düşünülebilir (Adler ve Stewart, 2004).

Benliğin bu temel takdiri, arkadaşlıklarımız, başarılarımız ve akademik kariyerimiz gibi hayatımızın birçok boyutunu etkiler. Benlik saygısı yüksek olan bireyler zorlu yaşam olaylarıyla daha iyi başa çıkabilir (Rosenberg, 1965).

Benlik saygısı düşük olan insanlar, yeteneklerinden daha az emin olma eğilimindedir ve karar verme süreçlerinden şüphe duyabilirler. Yeni şeyler denemek için kendilerini motive hissetmeyebilirler çünkü hedeflerine ulaşabileceklerine

inanmazlar. Benlik saygısı düşük olanlar, ilişkilerde ve ihtiyaçlarını ifade etmede sorunlar yaşayabilir. Ayrıca güven problemleri yaşayabilirler. Kendilerini seilmeyen ve değersiz hissedebilirler. Düşük benlik saygısı, anksiyete bozuklukları ve depresif bozukluklar dahil olmak üzere çeşitli zihinsel sağlık bozukluklarına yol açma potansiyeline sahiptir (Nguven ve arkadaşları, 2019).

2.6 İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

İşitme kaybı yaşayıp, işitme cihazı kullanan bireylerin cihaz kullanmayanlara oranla daha fazla sosyal aktivitelere katılım gösterdikleri ve katıldıkları sosyal aktivitelerde daha fazla konuşmalara dahil oldukları araştırmaların konusu olmuştur..

İşitme kaybı beraberinde güvenlik risklerini de getirmektedir. İşitme kaybı yaşayan birey alarm, telefon sesi, kapı sesi gibi birçok sesi duymakta zorluk çekeceği için rahat ve özgür bir yaşam sürdürmesi olanaksızdır. Bu durum ise, bireylerde evlerinde dahi olsalar korku, endişe, panik, paronoya ve anksiyete gibi duygu durum bozukluklarının gerçekleşmesi sonucunu doğurmaktadır.

İşitme kaybının fiziksel ve psikolojik etkilerinin yanı sıra zihinsel etkileri de bulunmaktadır. Bu konu üzerine yapılan araştırmalar göstermiştir ki, işitme kaybı bunamanın etkilerini önemli derecede arttırmaktadır. Yine aynı araştırmalar, işitme cihazı kullanımının, işitme kaybı yaşayan bireylerde erken yaşta bunamanın önüne geçtiğini göstermiştir. Ayrıca bilinmelidir ki, işitme kaybı olduğu halde cihaz kullanmayan bireyler konuşulanları anlamakta güçlük çektiği için daha fazla efor sarf edecek ve gün sonunda diğer bireylere göre daha yorgun olacaklardır (“İşitme Cihazı Kullanmanın Önemi”, 2020).

3.BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. ÇALIŞMANIN KONUSU VE PROBLEMİ

18-50 yaş arası işitme kaybı/engeli bulunan ve bu sebeple işitme cihazı kullanmak zorunda kalan bireylerin sosyal yaşam ilişkilerini ve bu ilişkilerinde yaşadıkları sorunları incelemeye ve yaşanan sorunlara olası çözüm yolları sunmaya yönelik bir çalışmadır.

Çalışma, işitme cihazı kullanan bireylerin sosyal yaşam içerisinde (arkadaşlık, evlilik, iş bulma, vb.) yaşadıkları sınırlılık, zorlanma, engellenme, ötekileştirilme, değersizleştirilme gibi süreçlerin analiz edilmesi, işitme cihazı kullanan bireylerin sosyal yaşam içerisinde sorunlarının değerlendirilmesi ve olası çözümlerin üretilmesine katkıda bulunmak amacını taşımaktadır.

3.2. KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

Yapılan bu çalışma açıklayıcı (explanatory) (Gökçe, 1999: 66) bir nitelik taşımaktadır. Hipotez test edilmemektedir. Çalışma, teorik bir çerçeve ile birlikte temelde bir alan araştırmasına dayanmaktadır.

Çalışma derinlemesine mülakat ve odak grup yöntemleri ile gerçekleştirilmiş bu kapsamda katılımcılar gözlemlenmiş ve veri elde edilmeye çalışılmıştır.

3.3. ÇALIŞMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Alan çalışması Aksaray'da gerçekleştirilmiştir. Çalışma birimi, işitme cihazı kullanan Aksaray'da yaşayan 18-50 yaş arası bireylerden oluşmaktadır.

Çalışmada, 18 yaşını doldurmuş, 50 yaşından küçük görüşmeyi kabul eden kadın ve erkek katılımcılar dahil edilmiştir. 18 yaşından küçük olan işitme cihazı kullanan bireyler çocuk kategorisinde, farklı düzeyde bir değerlendirilmeyi gerektirdiğinden araştırma dışında tutulmuştur. Benzer şekilde, 50 yaş ve üzeri işitme cihazı kullanan bireyler de yaştan kaynaklanan (geriatrik) problemler yaşayacağı ve bu verilerin çalışma bulgularını yanıltacağı düşüncesi ile araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Aksaray'ın nüfusu 2021 verilerine göre 423.011 kişidir (Endeksa, t.y.). TÜİK 2019 verilerine göre, Türkiye'de nüfusun % 4.2'si işitme cihazı kullanmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar sonucunda, Aksaray'da işitme cihazı takan toplam kişi sayısına ve bu yöndeki istatistiklere ulaşamamıştır. İşitme cihazı satan mağazalar ya da kurum ve kuruluşlardan da bilgi alabilmek söz konusu olamamıştır. Böylece çalışmanın evrenini belirlemek mümkün olmamıştır.

Ayrıca çalışma temelde derinlemesine mülakat ve odak grup çalışması gibi nitel tekniklere dayanmaktadır. Bu nedenle, bilinçli örnekleme tekniği kullanılmış, özellikle işitme cihazı kullanan bireylerle iletişim halinde bulunan kişiler üzerinden örneklem birimine ulaşılmış ve kartopu tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada, 7 kadın ve 11 erkek olmak üzere toplam 18 kişi ile bazı katılımcıların çalıştıkları yerlerde, bazı katılımcılar ile zoom uygulaması üzerinden, bazı katılımcılarla ise yine Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde etik kurallara uygun bir ortamda ortalama 60 dakikalık derinlemesine mülakat görüşmeleri yapılmıştır. Yine 4 kadın ve 7 erkek olmak üzere toplam 11 kişi ile de Aksaray Üniversitesi İletişim Fakültesi toplantı salonunda tek oturum şeklinde ortalama 120 dakikalık odak grup çalışması yapılmıştır.

3.4. UYGULANAN GÖRÜŞME FORMU VE ODAK GRUP ÇALIŞMASI

Gerçekleştirilen derinlemesine mülakatta, “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Yani görüşme sırasında sorulacak temel bazı sorular belirlenmiş ancak ayrıntılar görüşme sırasında spontane bir şekilde geliştirilmiştir. Böylece katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirleyen 20 sosyo-demografik (olgusal) soru yanında 14 temel soru belirlenmiş, görüşme sırasında spontane sorularla görüşme zenginleştirilmiştir.

Odak grup çalışmasında ise, sosyo-demografik sorular dışında toplam 9 soru sorulmuş ancak spontane gelişen sorularda çalışmaya eklenerek ortak görüşme gerçekleştirilmiştir.

3.5. ÖN GÖRÜŞME

Oluşturulan görüşme formu ve odak grup çalışması sorularının işleyip işlemediğini anlamak amacıyla 5 kişi ile ön görüşme yapılmıştır. Uygulama sonunda, anlaşılmayan sorular düzenlenmiş, işlemeyen sorular çıkarılmış ve eksik kalan bazı noktalar yeni sorular eklenerek soru formlarına son şekli verilmiştir. Ön görüşme yapılan kişiler örnekleme dahil edilmemiştir.

3.6. VERİ GİRİŞİ VE DEĞERLENDİRME

Uygulanan derinlemesine mülakatlar ve odak grup çalışması araştırmacı tarafından deşifre edilerek yazılı metin haline getirilmiştir. Söz konusu yazılı metin üzerinden tema analizi yapılarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada da, derinlemesine mülakat ve odak grup çalışması ile daha önce hazırlanmış sorular çerçevesinde elde edilen veriler ve gözlem notları oluşturulan temalar ve alt temalar çerçevesinde analiz edilmiştir.

3.7. ÇALIŞMA SIRASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Çalışmaya katılacak kişileri ikna etmek konusunda güçlükler yaşanmıştır. Bu sorunu aşmak amacıyla, araştırma kriterlerine uyan kişilerin ilişki içinde bulunduğu kişilerle temas kurularak ve görüşme sırasında bu kişiler referans verilerek güven ortamı sağlanmaya ve görüşmeye ikna edilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede özellikle işitme cihazı satan mağaza sahiplerinden destek alınmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. DEMOGRAFİK BULGULAR

Çalışmada, 18 kişi derinlemesine mülakatlara, 11 kişi odak grup çalışmasına katılmış böylece alan çalışmasında toplam 29 kişi yer almıştır. Görüşülen kişilerin 11'i kadın, 18'si ise erkeklerden oluşmuştur. 19 kişi evli 10 kişi ise bekârdır. Alan çalışmasına katılanların yaş ortalaması derinlemesine mülakatlarda 35, odak grup çalışmasında ise 36'dır.

Katılımcıların çalıştıkları işteki konumu incelendiğinde, aşağıda verilen tablodaki veriler elde edilmiştir.

Tablo 1: Çalışılan İşteki Konum

	<i>Sıklık (kişi)</i>
Memur	6
Emekli	2
Ev hanımı	5
Öğrenci	1
Milli Sporcu	1
Diğer	14
Toplam	29

Alan çalışmasına katılanların, işitme cihazını kaç yıldır kullandığı incelendiğinde, aşağıda verilen tablodaki veriler elde edilmiştir.

Tablo 2: İşitme Cihazını Kaç Yıldır Kullanıyor

Yıl	Sıklık (kişi)
1-5	10
6-10	2
11-15	7
16-20	5
21+	5
Toplam	29

Katılımcıların hangi tür işitme cihazı (anaalog/dijital) kullandıkları, aşağıda verilen tablodaki veriler şeklindedir.

Tablo 3: Hangi Tür İşitme Cihazı Kullanıyor

Cihazın Türü	Kişi Sayısı
Analog İşitme Cihazı	17
Dijital İşitme Cihazı	12
Toplam	29

4.2. DERİNLEMESİNE MÜLAKAT BULGULARI

Çalışmanın bu bölümde araştırma bulguları derinlemesine mülakat tekniği sonucunda elde edilen verilere göre; “İşitme Cihazı Kullanımının Sosyal Yaşamda Duygusal Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının Aile İçi İlişkiler ve Ebeveynlik Roller Üzerine Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerine Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Üzerine Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının Eğitim Hayatına Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının İş Hayatına Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının Günlük Rutinlere Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının Sanat ve Spor Faaliyetlerine Etkileri”, “İşitme Cihazı Kullanımının Hayallere ve Gelecek Planlarına Etkileri” olmak üzere 9 ana başlık altında incelenmiştir.

4.2.1. İşitme Cihazı Kullanımı ve İş Hayatı

Bu bölümde işitme cihazı kullanan bireylerin iş hayatında ve iş bulma sürecinde yaşadıkları “İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Olumsuz Etkiler”, “İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Olumlu Etkiler” ve “İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Etkilemez” ana başlıkları altında ele alınmıştır.

4.2.1.1. İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Olumsuz Etkiler

Aksaray’da ikamet eden ve işitme cihazı kullanan katılımcılara cihaz kullanımının iş bulma ve bir işte çalışma sürecinde bir etkisi olup olmadığı sorulmuş, katılımcıların büyük çoğunluğu özel sektörde iş bulmanın ve bir işte çalışmanın zorlukları olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Cihaz kullanımının iş başvurusu yapma ve bir işte çalışma sürecinde etkilerinin olup olmadığı sorulan bir katılımcı bu süreçlerde yaşadıklarını şu sözler ile ifade etmiştir:

Bazı iş başvurusu yaptığım yerlerde sırf işitme cihazı kullandığım için işe alınmadım. Böyle durumlar da oldu. Böyle durumlar beni kırıyor üzüyor sonuçta bunu ben istemedim. Nasıl söylesem bilmiyorum kendimi kötü hissettim yani o anda özgüven düşüklüğü yaşadım, kendimi yokmuş gibi hissettim. Aslında bu işi başarabileceğime inanıyordum ama bu tutum bana da başaramayacağımı düşündürdü kötü hissettirdi. En azından bir fırsat verilseydi, yapamadığım da olmadı falan denilseydi... Yapacak bir şey yok ama herkesin kendi düşüncesi. Tabi ki insan çok inciniyor özel sektörlerde bu durum beni bayağı bir üzdü incitti işyerine gittiğim zaman sürekli sen duymazsın anlamazsın diye tepkiler alıyordum (görüşmeci 16, kadın,33).

Yine görüşmeci 16 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 17 de yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir.

İş aradığım zamanlarda işçi bulma kurumuna gittiğim zaman cihaz görüldüğünde bütün kapılar kapanıyordu (görüşmeci 17, kadın, 50).

Görüşmeci 10 da görüşmeci 17 ve görüşmeci 16’nın söylediklerini desteklercesine yaşadığı sıkıntıları ‘‘Özel sektörde çok sıkıntı oluyor rezil ediyorlar, eziyorlar. Beni mesela gördükleri zaman işitme cihazı kullanıyorum direk gönderiyorlar, alsalar da daha fazla eziyorlar, az para veriyorlar (görüşmeci 10, erkek,3), sözleri ile ifade etmiştir.

Aksaray ilinde yapılan araştırmada katılımcıların bazıları çalıştıkları kurumda işitme cihazı kullandıklarından ötürü diğer çalışanlarla aynı işi yapmalarına rağmen daha az ücret aldıklarını, çalışma ortamlarında bir meslekleri olsa bile daha basit ara işlerde çalıştırıldıklarını, diğer çalışma arkadaşlarından farklı muameleler ile karşı karşıya kaldıklarını ifade etmişlerdir. İş bulma ve bir işte çalışma serüveninde işitme cihazı kullanımının farklı bir etkisinin olup olmadığı sorulan bir katılımcı; iş bulmakta zorluklar yaşadığını, iş ararken değersizlik hissettiğini, dışlanma, aşağılama ve ya ötekileştirilme gibi davranışlara maruz bırakıldığını, bu durumun çalışma hayatında da aynı şekilde yaşanmaya devam ettiğini şu sözler ile ifade etmiştir:

Değişik bakıyorlardı, seni normal bir insan gibi görmüyorlardı. Her zaman seni küçük görüyorlardı. Aynı işi yapsan da daha az ücret veriyorlardı. Askerden geldikten sonra şeker fabrikasına girdim engelli kadrosundan. Aslında elimde mesleğim olmasına rağmen işitme cihazı kullandığım için beni ara işlere verdiler, vasıfsız eleman olarak çalıştırdılar. İş yerinde her insan için demeyelim de bazı insanlar var engelli arkadaşlara eziyet ediyorlar. Normal insanlara söyleyemeyecekleri şeyleri o insanlara söylüyorlar, normal insanlara yaptıramayacakları işleri o insanlara yaptırmaya çalışıyorlar. Çalıştığım iş yerinin sahibi bana direk dedi ki senin kulağın duyuyor olsaydı ben sana daha fazla ücret verirdim ama senin kulağın duymadığı için ben sana daha az veriyorum dedi. Resmen bu tür tavırlarla muhatap olduk yani. Kötü hissettim kendimi, iki gün sonra işten çıktım. Daha gençtik babamızın maddi durumu belliydi şikâyet edemiyorduk, mecbur çalışıyorduk çoğu zaman (görüşmecı 12, erkek,39).

Görüşmecı 12 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmecı 4 iş bulma aşamasında yaşadıkları zorlukların yanı sıra çalışma hayatında, patronların, mesai arkadaşlarının davranışlarından ötürü duygusal anlamda çok kötü hissettiğini ve bu ruh halinin çalışma performansını da etkilediğini şu ifadeler ile dile getirmiştir:

İşitme kaybı yaşamak, işitme ile ilgili problem yaşamak iş bulmayı oldukça zorluyor. Ben daha önce eczanede çalışıyordum biri geldiği zaman söylediklerini anlayamıyordum patron da diyordu, sen anlamıyorsun sen arkada çalış, depoda çalış, geriye çekiyordu beni. Maksudı da müşteriye karşı rezil olmamak bu amaçla bunu yapıyordu. İş müracaatında raporunu gösterdiğin için seni işe almak istemiyorlar

sıkıntı yaşıyor 3-4 sene hiçbir işe giremedim boş kaldım. Tabii ki insan çok inciniyor böyle bir durumda, özel sektörlerde bu durum beni bayağı bir üzdü incitti işyerine gittiğim zaman sürekli sen duymazsın anlamazsın diye tepkiler alıyordum daha çok performansım düşüyordu, hevesim kırılıyordu(görüşmeci 4, erkek, 42).

Görüşmeci 4 tüm bu sözlerinin yanında aynı zamanda işitme cihazı kullanımının iş hayatında yaşattığı problemlerin özel sektörde geçerli olduğunu memuriyete böyle sıkıntıların olmadığını da ifade etmiştir.

Görüşmeci 12 ve görüşmeci 4 ü destekler nitelikte tecrübelerle sahip olan görüşmeci 10 yaşadıklarını şöyle ifade etmiştir:

Özel sektörde çok sıkıntı oluyor rezil ediyorlar, eziyorlar. Beni mesela gördükleri zaman işitme cihazı kullanıyorum direk gönderiyorlar, alsalar da daha fazla eziyorlar, az para veriyorlar (görüşmeci 10, erkek, 30).

Yapılan çalışmada bazı katılımcılar işitme cihaz kullanımından kaynaklanan bazı sıkıntılardan dolayı her işte çalışamadıklarını, yüksek sesli ve sıcak ortamlarda cihazın yaşatmış olduğu fiziksel etkilerden dolayı sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ben kalabalık ortamlarda çalışamıyorum, çok ses olan yerlerde çalışamıyorum, çalışmakta istemiyorum çünkü sıkıntı çıkıyor herkes bir şey söylüyor. Geliyorlar şunu niye yapmadın bunu niye yapmadın çok zorluyorlar. Birçok özel yerde çalıştım çok zorlandım (görüşmeci 10, erkek,30).

Görüşmeci 10 ile benzer ifadeler kullanan görüşmeci 13 gürültülü ortamlarda cihazın kullanımından kaynaklanan fiziksel ve iletişimsel sorunların yanı sıra yoğun tempo ile çalışmak zorunda kaldığı durumlarda cihazın terleme problemi yaşattığını ve bu durumun kendisinde cihazın bozulmasına yönelik endişelere ve strese sebep olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Gürültülü ortamda hiçbir şey anlaşılmıyor. Sürekli bağırlıyor işte ben bağırlıyorum onlar duymuyor, onlar bağırlıyor ben duymuyorum. Tek sıkıntı yoğun

çalışınca terleme oluyor, terleme olunca da cihaza zarar verebiliyor o zamanlar çıkarıyorum zaten (görüşmeci 13, erkek, 27).

Yine görüşmeci 10 ve görüşmeci 13 ile benzer sorunlara değinen görüşmeci 11 de tecrübelerini şu cümle ile ifade etmiştir:

Bazı sesler rahatsız ediyor, bazı sesleri de duymuyorum bu sebeple her yerde çalışamıyorum, öyle problemler oldu işte (görüşmeci 11, erkek, 28).

Özel sektörde çalışırken işitme cihazı kullanımının yaşattığı en büyük sıkıntılardan birinin telefon ile görüşmelerde yaşanan iletişimsizlikten kaynaklandığını düşünen bir görüşmeci yaşadığı tecrübeleri şu şekilde ifade etmiştir:

Şimdi telefon ile anlaşılmayınca adamlar sahtekârlık yapmak istiyor. Diyor ben seninle telefonla konuştuğumda sen böyle demiştin. Ya da diyor ben aslında sana bunu telefonda söylemiştim sen anlamamışsın. Sıkıntı oluyordu işte (görüşmeci, 8, erkek, 50).

İşitme cihazı kullanan bireylerin bazılarının iş başvurusu yaparken veya bir işte çalışırken işitme cihazı kullanıyor olmaktan dolayı karşılaşılabilecek ön yargı ve reddedilmeleri önlemek amacıyla cihaz kullandıklarını saklamak ve ya söylememek gibi davranışlar sergiledikleri görülmüştür. İşitme cihazı kullanıyor olmanın iş başvurusu yaparken veya bir işte çalışırken herhangi bir etkisi olup olmadığı sorulan bir katılımcı cihazı taktıktan sora duyma veya iletişim kurmada herhangi bir sorun yaşamadığı için cihaz kullandığını sakladığını şu sözler ile ifade etmiştir:

İşe başvururken göz haricinde herhangi bir probleminiz var mı dediklerinde kulağımı söylemiyorum, söylemedim. Ama iş başvurusu yaparken cihaz kulağımdaydı çok rahat bir şekilde anlaştım, duyabiliyordum, cevap verebildim. Böyle durumlarda cihaz takılı iken kendimi çok rahat hissediyorum ama tabi söylemiyorum, söylemedim (görüşmeci 15, kadın, 26).

4.2.1.2. İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Olumlu Etkiler

Katılımcıların ifadeleri işitme cihazı kullanıyor olmanın işitme kaybı yaşadıkları için çalışma hayatında kendilerine daha fazla kolaylık sağladığı ve normal KPSS ile giremeyecekleri birçok kadroya işitme cihazları sayesinde EKPSS ile girdikleri yönündedir.

İşitme kaybı yaşayan bireylerin belirli bir kesimi işitme cihazı kullanmadıkları zaman iş bulma veya bir işte çalışmakta sorunlar yaşadıklarını, işitme cihazı olmadan konuşulanları anlayıp iletişim kuramadıkları için cihaz olmasaydı çalışamayacaklarını dile getirmiştir. İşitme cihazı kullanımının iş bulma veya bir işte çalışma serüvenini nasıl etkilediği sorulan bir katılımcı tecrübelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Cihazı kullanmadan önce duymakta çok sıkıntı yaşıyordum o dönemler baya bir zorluk çektim. Ama cihaz kullanımından sonra sorun yaşamadım. Kullanmadan önce sorun yaşıyordum. Anlamıyordum, konuşamıyordum. İşitme cihazı kullanmaya başladıktan sonra bu sorunlar çözüldü bir sorun yaşamadım (görüşmeci 7, erkek, 35).

Görüşmeci 7 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 18 de işitme cihazı kullanımının çalışma hayatında kendisine olumlu katkıları olduğunu, işitme kaybı olduğu için cihaz sayesinde sesleri duyup, anlayabildiğini şu sözler ile ifade etmiştir:

Çalışma ortamında daha rahat olur çünkü ben zaten cihaz olmadığı zaman duyamıyorum, cihazla duyabiliyorum daha iyi daha avantajlı oluyor (görüşmeci 18, kadın, 50).

İşitme cihazı kullanımından dolayı iş bulma sürecinde veya çalıştığı işte neler yaşadığı sorulan bir katılımcı iş bulma ve bulduğu işte çalışma sürecinde herhangi bir problem yaşamadığını aksine cihaz kullandığından dolayı arkadaşlarının kendisine daha anlayışlı davrandığını ve cihazın daha kolay işlerde çalışmasını sağladığını şu sözler ile ifade etmiştir.

Özel sektörde hiç sıkıntı olmadı. Çalışırken engelli olmama rağmen marketin deposunda çalışıyordum. Bazı koliler çok ağır oluyordu. Böyle sırtımızda taşıdığımız çuvallar falan oluyordu. Koliler falan. Arkadaş dedi İbrahim sen işitme engelisin böyle kazalar başımıza gelmesin ama Allah göstermesin sen bir çuvalı beline aldığın zaman elli kiloluk şekeri beline aldığın zaman düşme riskin var bide cihazında kırılır. Seni bu depodan alalım market reyonuna verelim. Markete yönlendirdiler beni, markette de rahatlıkla çalışınca sıkıntı yaşamadım. Yani ciddi bir problem yaşamadım. Sadece bir fabrikada bana toz oluyor cihazınıza girme riski var ama siz bilirsiniz riski alıyorsanız girin dediler. Ona da ben yok dedim riske girmek istemedim (görüşmeci 6, erkek, 30).

Görüşmeci 6 ile benzer tecrübeler yaşayan görüşmeci 9 da işveren veya çalışma arkadaşlarının ılımlı ve yardımsever yaklaşımlarını şu şekilde ifade etmiştir:

Bazen ben duyamadığım zaman anlıyorlar, anlayışlı davranıyorlar ya yakınım geliyorlar ya da daha yüksek sesle konuşuyorlar (görüşmeci 9, erkek, 20).

İşitme cihazı kullanımının özel sektörde iş bulma veya buldukları işte çalışma süreçlerine olumsuz etkileri olabileceği konusunda genel anlamda hemfikir olan katılımcılar bunun yanında işitme cihazı kullanımının devlet kadrolarında iş bulma ve çalışma serüvenine olumlu katkılar sağladığını da ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının iş bulma veya bir işte çalışma süreçlerine etkileri sorulan, daha önce özel sektörde böyle bir girişimi olmamış bir katılımcı işitme cihazı sayesinde gelişen iş arama ve çalışma sürecini şu sözler ile ifade etmiştir:

Özel sektörde hiç iş tecrübem olmadı, hiç işe başvurmadım. Bu yüzden bu konu ile ilgili bir deneyimim yok. Memuriyete de engellilik raporum sayesinde başvurabildim. Yani cihaz kullanmam iş bulmamı zorlaştırmadı, zaten işitme engelli olduğum için işe girebildim. Raporum sayesinde engelli memur seçme sınavına girebildim 70 puan aldım atandım. Aksi halde engelli olmasam asla atanamazdım (görüşmeci 2, kadın, 33).

Görüşmeci 2 ile benzer şartlara sahip görüşmeci 1 de cihaz kullanımından dolayı rahatlıkla iş bulabildiğini şu şekilde ifade etmiştir:

İşitme engelli olduğum için işe girebildim, iş bulmada problem yaşamadım (görüşmeci 1, kadın, 25).

4.2.1.3. İşitme Cihazı Kullanımı İş Bulmayı ve Bir İşte Çalışmayı Etkilemez

İşitme cihazı kullanan ve kendi işletmesinde çalışan veya eğitim seviyesi yüksek olan bireyler iş bulma ve bir işte çalışma süreçlerine, işitme cihazı kullanımının herhangi bir etkisi olmadığını ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının iş bulma veya bir işte çalışma serüveninde herhangi bir etkisi olup olmadığını sorduğumuz bir katılımcı kendi işletmesinde çalıştığı için işitme cihazının herhangi bir etkisi olmadığını şu sözler ile dile getirmiştir:

Şimdi ben normalde belediyede çalışıyordum bu konuda bir sıkıntı olmadı. Zaten yakın zamanda da emekli oldum kendi işimi yapıyorum. Dolayısıyla kendi işimi yaptığım için herhangi bir yere müracaatta bulunma, çalışma, normal 8-5 çalışma gibi bir girişimim olmadı. Ama bulunsaydım işverenler işitme ile ilgili cihaz kullandığımı gördüğünde biraz daha farklı yaklaşırlardı diye düşünüyorum. Ama öyle bir ortam olmadığı için karşılaşmadım. Kendi işimi yapıyorum, kendim alıp satıyorum dolayısıyla böyle bir sıkıntı yok şu an (görüşmeci 5, erkek, 50).

Yine görüşmeci 5 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 9 mesleğinin hekimlik olmasından dolayı işitme cihazı kullanıyor olmasının iş bulma durumunu etkilemediğini aynı zamanda sosyo- ekonomik durumundan dolayı iş bulmada problem yaşamak şöyle dursun iş fazlalığından yakındığını şu sözler ile ifade etmiştir:

Yok, iş bulma, arama sorunum hiç olmadı, hatta sorunum iş fazlalığı oldu (gülüyor). Okulu bitirir bitirmez işim oldu zaten (görüşmeci, 8, erkek, 50)

4.2.2. İşitme Cihazı Kullanımının Eğitim Hayatına Etkileri

Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının eğitim hayatındaki olumlu veya olumsuz etkilerine yönelik bulgular ele alınmıştır. Görüşmelerden elde edilen

bulgular genel olarak; işitme kaybı yaşamanın eğitim hayatını olumsuz etkilediği, eğitimde başarı oranını düşürdüğü bununla beraber işitme kaybı sonucu kullanılan işitme cihazının eğitim hayatını desteklediği, eğitimde başarı oranını arttırdığı yönündedir. Ancak işitme cihazı kullandığından ötürü eğitim hayatında zorluklar yaşayan, özellikle ilk ve orta eğitim döneminde akran zorbalığı ve öğretmen şiddetine, ilgisizliğine maruz kaldığını öne süren bir kesimde mevcuttur. Bu bölümde işitme cihazı kullanımının eğitim hayatına etkileri; “İşitme Cihazı Kullanımının Eğitim Hayatında Olumlu Katkıları Vardır”, “İşitme Cihazı Kullanımı Eğitim Hayatındaki Sosyal Çevrede Olumsuz Tutum ve Davranışlara Maruz Kalmaya Sebep Olur” ve “İşitme Cihazı Kullanımı Eğitim Hayatında Zorluklar Yaşamaya Sebep Olur” başlıkları altında incelenmiştir.

4.2.2.1. İşitme Cihazı Kullanımının Eğitim Hayatında Olumlu Katkıları Vardır

İşitme kaybı yaşayan ve işitme cihazı kullanan bireylerin çoğunluğu işitme cihazının eğitim hayatında iletişimsel açıdan olumlu etkilerini gördüğünü dile getirmiştir. İşitme cihazı kullanımının eğitim hayatındaki etkileri sorulan bir tecrübelerini şu şekilde ifade etmiştir;

Olumlu yönde etkiler tabii ki çünkü duyabiliyorsunuz, anlayabiliyorsunuz, çok daha iyi (görüşmeci 18, kadın, 50).

Yine görüşmeci 12 de cihaz kullanımının eğitim hayatına olumlu etkileri olduğunu eğitim hayatında işitme cihazı kullanımından ötürü öğretmenleri ve arkadaşlarından daha fazla ilgi gördüğünü şu sözler ile ifade etmiştir:

İlkokulda öğretmenim çok iyiydi, çok anlayışlıydı. Sürekli beni ön sırada oturttururdu, benimle daha çok ilgilenirdi. Sınıf arkadaşlarım benimle ilgileniyorlardı yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Cihaz kullanıyor olmam benim daha fazla ilgi görmemi sağladı. Üniversite de biraz sıkıntı oldu özellikle uzaktan eğitim olduğu zaman sıkıntı yaşıyordum. Ama hocalar yine de destek olmaya çalışıyorlardı (görüşmeci 12, erkek, 39).

Görüşmeci 12 ile benzer ifadelerde bulunan ve cihaz kullanımından dolayı öğretmen ve arkadaşlarından daha fazla ilgi ve yardım gördüğünü ifade eden görüşmeci 10'un ise tecrübeleri şu şekildedir:

Arkadaşlarım ve öğretmenler ilkokulda ortaokulda yardımcı oluyorlardı. Zaten hep önde oturuyordum. Notlar alıyordum sonra evde tekrar o notlara çalışıyordum (görüşmeci 10, erkek,30).

Görüşmeci 9'a da işitme cihazı kullanımının eğitim hayatına etkileri sorulduğunda işitme cihazı kullanmadan önce yaşadığı sıkıntıları ve cihaz kullanımının faydalarını şu cümleler ile ifade etmiştir:

İşitme cihazı takmamak büyük sıkıntı oluyor. Bazen cihazım bozulduğunda veya takmadığımda hocayı anlamıyordum, duymuyordum. Ama işitme cihazı takınca hocayı daha iyi anlıyorum, dinliyorum. Yani benim için işitme cihazı takmak olumlu sonuçlar doğuruyordu (görüşmeci 9, erkek, 20).

Görüşmeci 9 ile benzer ifadelere yer veren görüşmeci 4 de eğitim hayatında cihaz kullanmadığı dönemlerde çok sıkıntı çektiğini ancak cihaz kullanımı ile beraber eğitim alanındaki tüm bu sıkıntılarının sona erdiğini şu şekilde ifade etmiştir:

İlkokuldan üniversiteye kadar çok zor geçti işitme kaybından dolayı. Çünkü cihaz kullanmıyordum bu sebeple duymuyordum. Cihaz kullandıktan sonra hizmet içi eğitimlere katılıyorum. Herhangi bir problem yaşamamaya başladım (görüşmeci 4, erkek, 42).

Yine işitme cihazı kullanımının eğitim veya yeni şeyler öğrenme açısından olumlu katkıları olduğunu beyan eden görüşmeci 5 cihaz kullanmadığı zamanlarda konuşulanları anlamadığı halde anlamış gibi davranmak durumunda kaldığını, sıkıntılar yaşadığını şu sözler ile ifade etmiştir:

Diyelim ki bir yerlerde toplantı oldu, paneldir, seminerdir o tür karşılıklı anlatma dinleme gibi sesli ortamlarda cihazın çok faydalı olduğunu olumlu etkilerini gördüm.

Onu kullanmadığım zaman bakıyorum ki uzakta konuşulanları, düşük ses ile konuşulanları duymuyorum, anlamıyorum sıkıntı oluyor. Özellikle bana bir şey soruluyorsa cihazım yoksa anlamasam da anlamış gibi görünmek durumunda kalıyorum. Yani benim eğitim ortamlarımı olumlu etkiliyor (görüşmeci, 5, erkek, 50).

İşitme cihazı kullanmanın anlama ve anlamlandırma konusunda da olumlu etkilerinin olduğunu ifade eden, cihazı takmadığı zaman kendi okuduklarını bile anlamak ve anlamlandırmakta zorluk çektiğini beyan eden katılımcı 16 ise tecrübelerini şu sözler ile ifade etmiştir:

Sınavlara girerken işitme cihazımı çıkarıyorum çünkü öyle olması gerektiğini söylüyorlar. Cihazımı çıkartıp masanın üzerine koyuyorum. Sanırım bunu kopya çekmemem için yapıyorlar ama ben işitme cihazını çıkardığım zaman sorulara odaklanamıyorum, soruyu okurken algılayamıyorum, kafam başka yerlere gidiyor. Bunu dile getirsem de bir şey değişmiyor Onun dışında üniversite hayatında bir problem yaşamadım zaten açık öğretim fakültesinde okuduğum için sadece sınavlara gidiyorum (görüşmeci 16, kadın, 33).

4.2.2.2. İşitme Cihazı Kullanımı Eğitim Hayatındaki Sosyal Çevrede Olumsuz Tutum ve Davranışlara Maruz Kalmaya Sebep Olur

Bu bölümde işitme cihazı kullanımının eğitim hayatındaki sosyal çevrede karşı karşıya kalınan olumsuz tutum ve davranışlara yönelik bulgular ele alınmıştır.

İşitme cihazı kullanımının eğitim hayatına bir etkisi olup olmadığı sorulan bir katılımcı işitme cihazı kullandığı için öğretmenlerinin ve arkadaşlarının olumsuz ön yargılarından kaynaklı tutum ve davranışlara maruz kaldığını, cihaz kullanımından dolayı yaşadığı ilgisizlik ve dışlanmaların eğitim hayatını olumsuz etkilediğini, el becerisi olmayan derslerde yaşadığı başarısızlığı şu sözler ile ifade etmiştir:

İlkokulda ve ortaokulda baya bir sıkıntı çektim. Lisede de hocalar biliyordu zaten ama umursamazlık yapıyorlardı sadece önemli bir şey olduğu zaman yanlarına çağırıyorlardı işte şöyle yapacaksın böyle yapacaksın diyorlardı. Yani nasıl olsa

başarısız geçse ne olur geçmese ne olur tarzında davranıyorlardı. Eğitim hayatımda başarısızlık vardı şöyle söyleyeyim herkes takdir, teşekkür alırdı ben sadece meslek derslerinde başarılı olduğum için, elim yatkın olduğu için 11. Sınıfta takdir, teşekkür aldım. Arkadaşlara gelince bazı arkadaşlar yardımcı oluyorlardı bazı arkadaşlar ben kendim zor yapıyorum sana mı yardım edecem diyorlardı. Bazen bazı arkadaşlar uzaktan bir şey söylerdi mesela anlamdım derdim hay ... boş ver derlerdi, kötü laflar kullanırlardı yani (görüşmeci 13, erkek, 27).

Yine görüşmeci 13 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 6 ise eğitim hayatında karşı karşıya kaldığı akran zorbalıklarına rehber öğretmenin de yardımları ile başa çıktığını şu şekilde ifade etmiştir:

Arkadaşlar dalga geçiyorlardı, onları da kafama takmadım. İnsan hali herkesin başına gelebilir dedim. Böyle söylemeniz hoş değil. Yani işitme engelli diyebilirsiniz o ayrı bir şey ama niye duymuyorsun, niye böylesin diye sormaları hoş değil insan zor durumda kalıyor. Rehber hocalarımız ile görüşüyordum onlarda yardımcı olunca konu kapanıyordu (görüşmeci 6, erkek, 30).

4.2.2.3. İşitme Cihazı Kullanımı Eğitim Hayatında Zorluklar Yaşamaya Sebep Olur

İşitme cihazı kullanıyor olmanın eğitim hayatında zorluklara sebep olabildiği özellikle farklı seslerin çok ve yüksek olduğu durumlarda bazı işitme cihazlarının yapısından kaynaklı duyma fonksiyonunda azalma yaşanabildiği birçok katılımcının ifadesinde yer almıştır. Bunun yanı sıra birçok katılımcı kalabalık ortamda çok fazla sese maruz kalmanın, anlama ve anlamlandırma sürecini olumsuz etkilediği yönünde görüş bildirmiştir. Cihaz kullanımının eğitim hayatına etkileri olup olmadığı sorulan bir katılımcı: “Evet, oldukça olumsuz etkiliyordu (görüşmeci 1, kadın, 25).” cevabını vermiş ve detaya girmek istememiştir.

İşitme cihazının eğitim hayatındaki etkileri sorulan bir katılımcı gürültülü ortamda birçok sese maruz kalmanın, anlama ve anlamlandırma sürecini olumsuz etkilediğine yönelik tecrübelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Eğitim hayatımda ilk ve ortaokulu işitme engelliler okulunda okuduğum için herhangi bir sıkıntı yaşamadım Ama üniversite de çok problem yaşadım. Hoca dersi anlatırken anlamıyordum, cümleleri kafamda toparlayamıyor, cümlelere yetişemiyordum. Ders esnasında hem hoca konuşuyor hem öğrenciler konuşuyor, soru cevaplar oluyor ben bu diyaloglara yetişemiyordum (görüşmeci 2, kadın, 33).

Yine katılımcı 2 ile benzer tecrübeler yaşayan görüşmeci 17 de yaşadığı sıkıntılardan dolayı zorunlu eğitim hayatını açık öğretim okullarında tamamladığını, eğitim hayatı dışında katılım gösterdiği hobi kurslarında da benzer sıkıntıları yaşadığını şu sözler ile ifade etmiştir:

Öğretmeni tam olarak duyamıyorsun, algılayamıyorsun bu sebeple zaten hep dışarıdan okudum, sadece sınavlara giriyordum. Mesela bağlama kursuna gidiyordum hocamı duyamıyordum, sesler çoğalınca hocam yanıma geliyordu anlamıştı notaları tek tek gösteriyordu bana (görüşmeci 17, kadın, 50).

4.2.3. İşitme Cihazı Kullanımının Günlük Rutinlere Etkileri

Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının günlük rutinlere olumlu veya olumsuz katkıları hakkındaki bulgular ele alınmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda işitme kaybı yaşayan ve işitme cihazı kullanan bireylerin iletişim kurarken görme fonksiyonlarının ön plana çıktığı, sözlü iletişim ortamlarında cihaz kullanan bireylerin aynı zamanda konuşan kişinin dudaklarını da okumaya çalışarak iletişime anlam kattığı görülmüştür.

Bu bölümde işitme cihazı kullanımının günlük rutinlere etkileri “ İşitme Cihazı Kullanımı Günlük Rutinleri Yerine Getirmeyi Olumlu Etkiler” ve “İşitme Cihazı Kullanımı Günlük Rutinleri Yerine Getirmede Sorunlara Sebep Olabilir” başlıkları altında ele alınmıştır.

4.2.3.1. İşitme Cihazı Kullanımı Günlük Rutinleri Yerine Getirmeyi Olumlu Etkiler

Yapılan çalışma işitme problemi olan bireylerin genelinin işitme cihazı kullanmaya başladıktan sonra günlük rutinlerini daha rahat yerine getirebildiğini, işitme cihazını hayatlarının olmazsa olmaz parçası olarak gördüklerini göstermiştir.

İşitme kaybı yaşayan katılımcı bireylerin büyük kısmı işitme cihazı kullanmadan önce günlük rutinlerini yerine getirmede sorunlar yaşarken işitme cihazını kullanmaya başladıktan sonra bu sorunlardan kurtulduklarını ve günlük rutinlerini normal şekillerde yaşamaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda işitme cihazı kullanımının günlük rutinlere etkileri sorulan bir görüşmeci tecrübelerini şu sözler ile ifade etmiştir:

Cihaz takmadığım zaman ses geliyor ama hiçbir şey anlamıyorum. Taktığımız zaman sesi azıcık açsam bile çok rahat ses geliyor, anlayabiliyorum. Cihaz kullanmak alışveriş yapmamda, yürüyüş yapmamda doktora gitmemde tüm alanlarda daha rahat olmamı, normal olabilmemi sağladı. Mesela cihaz takmadan önce yolda yürürken sıkıntı yaşıyordum, gelen arabanın sesini duymazdım ama kullandıktan sonra çok rahatım (görüşmeci 4, erkek, 42).

Yine görüşmeci 9 da görüşmeci 4 gibi işitme cihazının günlük rutinlere olumlu etkileri olduğunu, cihazı takmadığı zaman sorun yaşadığını şu şekilde ifade etmiştir:

İşitme cihazı kullanmazsam günlük rutinler sıkıntıya girebiliyor ama cihazı takınca problemler gidiyor bir sorun kalmıyor (görüşmeci 9, erkek, 20).

Görüşmeci 17 günlük rutinlerini yerine getirirken işitme cihazı olduğunda değil olmadığında sorunlar yaşadığını ifade etmesinin yanında, işitme cihazı kullanımının cihazın özelliğine bağlı olarak özellikle televizyon izleme konusunda işitme problemi yaşamayan bireylerden bile daha rahat olduğunu, çok daha avantajlı olduğunu beyan eder şekilde tecrübelerini şu şekilde dillendirmiştir.

Cihaz olumlu yönde etkiliyor cihaz olmadığı zaman hiçbir şey duymuyorum cihazı takınca duyabiliyorum. Cihazı takınca mesela televizyona bağlıyorum, sesi de kendime göre ayarlıyorum rahatlıkla izleyebiliyorum. Yolda yürürken, karşıdan karşıya geçerken cihazım olmadığı zaman sıkıntı çünkü o zaman hiçbir şeyin sesini duymuyorum ben cihazdan dolayı çok memnunum. Yani dediğim gibi günlük rutinler de cihaz olmadığı zaman sıkıntı yaşıyorum cihaz olduğu zaman bir sıkıntı yaşamıyorum çünkü duyma problemim var cihaz olmadığı zaman duymuyorum cihazı takmam gerekiyor. Duymak hayattır (görüşmeci 17, kadın, 50).

İşitme kaybı yaşayan bireylerin çoğunluğu işitme fonksiyonlarının yetersizliğinin farkında olup, cihaz kullanımının bir zaruriyet olduğunu kabullenmişlerdir. Buna ek olarak işitme cihazı kullanmadan önceki durumları ve sonraki durumlarını göz önüne alarak cihaz kullanmanın her türlü olumlu etkileri ve avantajları olduğunu öne sürmüşlerdir. Görüşmeci 12'ye işitme cihazının günlük rutinlerine bir etkisi olup olmadığı sorulduğunda cihazın işitme problemi yaşadığı için olumlu etkileri olduğunu şu sözler ile ifade etmiştir:

Cihaz bana olumsuz anlamda bir etki etmiyor. Zaten işitme problemim olduğu için cihazın olumlu etkileri oluyor. Araç kullanırken, doktora gittiğimde veya alışverişte hiçbir problem olmuyor, zorlanmıyorum. Hatta televizyon izlerken eğer çocuklar falan uyumuşsa rahatsız olmasınlar diye televizyonun sesini kısabiliyorum, cihazın sesini açıyorum daha güzel oluyor. Hayatım normal randımanında gidiyor (görüşmeci 12, erkek, 39).

Yine görüşmeci 18 cihaz olamadığı zaman hiç duyamadığını, cihaz sayesinde duyabildiğini ve bu sebeple cihazın günlük rutinlerine olumlu katkıları olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Televizyondan örnek vereyim mesela televizyonun sesini kısıp izliyorum, cihazı takmadığım zaman sesi çok yükseltmem gerekiyor, ama cihazı taktığımda kısık sesle de izleyebiliyorum. Yani günlük rutinler, işitme cihazı her zaman olumlu yönde etkiliyor, destekliyor. Özellikle benim gibi cihaz olmadığı zaman daha az duyuyorsanız ya da hiç duymuyorsanız cihazın olumlu etkileri oluyor (görüşmeci 18, kadın, 50).

Yine işitme cihazı kullanımının günlük rutinlere olumlu etkilerinden bahseden görüşmeci 15, cihaz kullanımının olumlu etkilerinin yanında normal işitme fonksiyonuna sahip bireylere göre daha iyi duyma fonksiyonuna sahip olduğunu, yüksek sesli ortamlarda cihazı sayesinde ortam sesini kendine göre ayarlayabildiği için daha avantajlı olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Bana göre işitme cihazı kullanmak günlük rutinleri olumlu yönde etkiliyor örneğin televizyonu daha kısık sesle izlemeye başladım, rahatlıkla duyabiliyorum. Sokakta yürürken veya karşıdan karşıya geçerken, çarşıda seslerin çokluğu ve yüksekliği ile alakalı ses yüksekse aşırı ses geliyor ve aşırı ses rahatsız ediyor. Cihaz kullanmak iletişim açısından çok iyi, çok faydalı olduğu için iletişimin içinde bulunduğu tüm günlük aktivitelerde olumlu etkilediğini düşünüyorum (görüşmeci 15, kadın, 26).

Katılımcıların geneli işitme cihazı kullanmaya başladıktan sonra günlük rutinlerini yerine getirmede problem yaşamadığını, cihaz kullanmaya başladıktan sonra günlük rutinlerinin normalleştiğini ifade etmişlerdir. Ancak bazı katılımcılar cihazın sağladığı olumlu katkıların yanında işitme cihazının estetik görüntüsünden kaynaklı çekinceleri olduğunu ve cihazın tüm olumlu etkilerine rağmen dışarıdaki her hangi bir insanın işitme cihazını görmesinden rahatsızlık duyduklarını, tedirginlikler yaşadıklarını da eklemişlerdir. Yine cihaz kullanımının günlük rutinlere etkileri sorulan bir katılımcı bulgularımızı destekleyen düşüncelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Eskiden televizyon izlerken sesi çok açıyordum eşim de rahatsız oluyordu. Ama işitme cihazı kullanmaya başladıktan sonra normalleşti. Bana bu konularda fayda sağladı işitme cihazı kullanmak. Ama alışveriş yaparken falan tedirgin oluyorum arkamda biri olunca acaba diyorum işitme cihazımı görür mü, arkamdan konuşur mu? Toplu ortamlarda çekiniyorum birinin görebileceği ortamlarda yani (görüşmeci 7, erkek, 35).

4.2.3.2. İşitme Cihazı Kullanımı Günlük Rutinleri Yerine Getirmede Sorunlara Sebep Olabilir

İşitme cihazı kullanımının yemek yerken özellikle bir şey çiğnerken olumsuz bir izlenim bırakabildiği katılımcı ifadelerinden anlaşılmıştır. İşitme cihazı kullanımının günlük rutinelere etkileri sorulan bir görüşmeci, işitme cihazı kullanmanın günlük rutinleri olumlu etkilediğini ifade etmiş ancak yemek yemede cihazın varlığından kaynaklı sorunlar yaşadığını söylemiştir.

Sadece yemek yerken biraz sıkıntı yaşıyorum çiğneyince orada bir ağırlık hissetmek yani bir şeyin varlığını hissetmek dikkati yemekten çok oraya veriyor biraz sıkıntı (görüşmeci 15, kadın, 26).

Yine görüşmeci 15 ile benzer sorunları yaşayan görüşmeci 16 da cihazın yapısından kaynaklı yemek yerken yaşadığı sorunları şu şekilde ifade etmiştir:

Önceki cihazım beni çok rahatsız ediyordu, özellikle çiğnerken baskı yapıyordu, böyle sanki hışır hışır sesler çıkartıyordu, o da cihazla alakalı bir durummuş şu anki cihazımda böyle bir sıkıntım yok. Sadece fazla durduğu zaman kulağımda, rahatsız ediyor (görüşmeci 16, kadın, 33).

Yapılan görüşmelerde bazı katılımcılar cihaz kullanımının kendilerini olumsuz etkilediğini, özellikle alışverişte veya doktora gittiklerinde sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının günlük rutinelere etkileri sorulan görüşmeci 13'ün ifadeleri şu şekildedir:

Doktora giderken sıkıntı oluyor, doktorlar çok değişik konuşuyor, şuraya gidin, buraya gidin dediklerinde bazen anlayamıyorum, tekrar söylemesini istiyorum, işitme kaybı var bende diyorum tek tek söylemeleri gerekiyor. Alışveriş yaparken de işte doktorda yaşadığım sorunlara benzer sorunlar oluyor kasiyer bazen sessiz söylüyor ya da değişik söylüyor ücreti (görüşmeci 13, erkek, 27).

Yine görüşmeci 13 ile doktora gidince yaşananlar konusunda benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 2 bu sorununun cihaz kullanmaktan değil işitme kaybı yaşamaktan dolayı oluştuğunu, özellikle iletişimde dudak okuma yöntemini kullandığı için yaşadığı problemde pandemi sürecinin de etkisi olduğunu ifade etmiştir. İşitme cihazı kullanımının günlük rutinelere etkileri sorulan görüşmeci 2'nin sözleri şu şekildedir:

İşitme cihazı kullanmak beslenme ile ilgili ya da alışveriş yapma ile ilgili herhangi bir problem yaratmadı. Rahatlıkla televizyon izleyebiliyorum, rahatlıkla sokakta yürüyebiliyorum. Ama doktora gidince bazen problem olabiliyor. Çünkü konuşanları anlamak için aynı zamanda dudaktan bakıyorum. Dudaktan bakmazsam anlayamıyorum. Pandemi beni bu yönden çok olumsuz etkiledi herkes maske taktığı için anlamakta zorlanmaya başladım (görüşmeci 2, kadın, 33)

4.2.4. İşitme Cihazı Kullanımının Sanat ve Spor Faaliyetlerine Etkileri

Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının spor veya sanat faaliyetlerini gerçekleştirmede herhangi bir etkisi olup olmadığına yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bu bölümde işitme cihazı kullanımının sanat veya spor faaliyetlerine bir etkisi olup olmadığı “ İşitme Cihazı Kullanımı Sanat Veya Spor Faaliyetlerini Olumlu Etkiler” Ve “İşitme Cihazı Kullanımı Sanat Veya Spor Faaliyetlerini Olumsuz Etkiler” başlıkları altında sunulacaktır.

4.2.4.1. İşitme Cihazı Kullanımı Sanat Veya Spor Faaliyetlerini Olumlu Etkiler

İşitme kaybı yaşayan ve bu doğrultuda işitme cihazı kullanan katılımcı bireylerin büyük bir kısmı, cihaz kullanmadan önce pek çok sanatsal faaliyetlere katılım göstermek istemediklerini veya katılım gösteremediklerini cihaz kullanımından sonra söz konusunu bu faaliyetlere rahatlıkla ve severek katılabildiklerini dile getirmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının sanat veya spor faaliyetlerine etkisi sorulan bir katılımcı tecrübelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Cihaz kullanmadan önce mesela tiyatroya sinemaya herhangi bir etkinliğe katılmak istemiyordum, duymuyordum zaten anlamayacaktım. Görüntü var, ses yok. Ama cihaz kullanmaya başladığımdan beri artık hepsine gidebiliyorum. İstediğim sırada oturabiliyorum. En arka sırada olsan bile artık duyabiliyorum bu durum beni çok mutlu ediyor (görüşmeci 4, erkek, 42).

Görüşmeci 4 ile benzer tecrübeleri olan görüşmeci 17'nin özellikle enstrüman çalarken cihaz kullanımının kendisine sunduğu rahatlığa ve cihaz kullanımını hayatı ile eş değer tuttuğuna yönelik ifadeleri şu şekildedir:

İşitme cihazı kullanmanın çok büyük bir avantajı var. Dediğim gibi ben bağlama kursuna gidiyorum, bağlama çalıyorum işitme cihazı olmadığı zaman notaları duyamıyorum, karşımdaki insan ne çalıyor, onu duyamıyorum cihaz olmadığı zaman hayat bitiyor benim için, sesi duymam gerekiyor. Bu yüzden cihaz kullanmam olumlu yönde katkılar sağlıyor tabii ki (görüşmeci 17, kadın, 50).

4.2.4.2. İşitme Cihazı Kullanımı Sanat Veya Spor Faaliyetlerini Olumsuz Etkiler

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular cihaz kullanımının birçok spor faaliyetini yerine getirmede olumsuz etkileri olduğu, tiyatro veya sinema gibi ses dengesizliğinin olduğu sanatsal faaliyetlerde cihaz kullanımının rahatsızlık verdiği yönünde olmuştur. Katılımcılar özellikle su ile temaslı ve tempolu sporların, cihazın ıslanmasına sebep olacağından dolayı cihazın zarar göreceği endişesine kapıldıklarını ifade etmişlerdir.

Milli güreşçi olan görüşmeci 14 bu cihazın bozulma endişesinden ötürü antrenmanlarında işitme cihazını takmadığını şu şekilde ifade etmiştir: “*Millî güreşçiyim zaten spor yaparken, antrenmanlarda falan işitme cihazımı çıkarıyorum*” (görüşmeci 14, erkek, 19).

İşitme cihazının sanat veya spor faaliyetlerine etkisi sorulan bir başka görüşmeci ise, spor faaliyetleri sırasında terleme yaşadığını ve bu durumdan cihazının olumsuz

etkileneceği düşüncesi ile cihazı ile spor yapmadığını, spor faaliyetlerinde cihazını çıkarmak zorunda kaldığını şu sözler ile ifade etmiştir:

Spor aktivitelerinde cihazı çok kullanamıyoruz. Çünkü terleme olduğu zaman cihazın bozulma ihtimali oluyor. Bide bunlar bozuldu mu tamiri çok masraflı, pahalı. Bu sebeple ben spor faaliyetleri olduğunda cihazı çıkarıyorum. Mesela düğünlere gidiyoruz gürültülü ortam, ben cihazı direk çıkarıyorum çünkü çok aşırı baskı yapıyor (görüşmeci 12, erkek, 39).

Yine görüşmeci 5 de görüşmeci 14 ve 12 ile benzer kaygılardan ötürü spor yaparken işitme cihazını çıkarmak durumunda kaldığını şu şekilde ifade etmiştir:

Çok spor yapan bir insan değilim, yürüyorum bazen, o konuda bir sıkıntı olmuyor. Ama hareketli bir sporda mesela koşmada falan kulaklığın düşme ihtimali olacağı için çıkarıyorum (görüşmeci, 5, erkek, 50).

Yine cihazın zarar görme endişesinden dolayı işitme cihazı kullanan bireyler havuza giremediklerini, girseler bile cihazı çıkarıp girdikleri için sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının sanat veya spor faaliyetlerine etkileri sorulan bir katılımcı tecrübelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Yüzmede cihazımı çıkarıyorum, cihazımı çıkardıktan sonra hoca veya arkadaş seslendiği zaman duyamıyorum tabii ki bu durum sıkıntı oluyor anlamıyorum. Bilen insanlarda çok sıkıntı olmuyor ama bilmeyende çok sıkıntı oluyor. Diğer spor faaliyetlerinde de terlediğim zaman rahatsız ettiği için çıkartıyorum cihazı (görüşmeci 16, kadın, 33).

Yine görüşmeci 16 ile benzer tecrübeleri ifade eden görüşmeci 13 işitme cihazının zarar görmesinden endişe duyduğu için pek çok sevdiği spor faaliyetini gerçekleştiremediğini ancak en çok sevdiği spor söz konusu olduğunda cihazı önemsemediğini şu sözler ile ifade etmiştir:

Spor yaparken işte havuza suya giremiyorsun, olimpiyatlara gitmek isterdim giremiyorum. Yani bir kere gittim sadece izleyebiliyorsun bir daha da gitmedim. Hani insanoğlusun istiyorsun... Maç yaparken cihazı falan çıkarmam maça öyle girerim, yani acımam cihaza, mecbur bana at topu bana at topu dediğinde duyacaksın yani. En çok istediklerimden bir tanesi de duş alırken suyun sesini duymak, denize, havuza girerken suyun sesini duymak bir onlar olmuyor onları çok istiyorum (görüşmeci 13, erkek, 27).

İşitme cihazı kullanımının sanat veya spor faaliyetlerine etkileri sorulan bir katılımcı yüksek ses içeren aktivitelerin kendisinde yaşattığı fiziksel sorunları şu şekilde ifade etmiştir:

Yine tiyatro gibi sinema gibi faaliyetlerde de çok ses olduğu zaman kulağımda yoğun bir basınç oluyor hemen çıkartmak istiyorum. Mesela ben bağırsam siz rahatsız olursunuz ben de bu cihazı takınca yüksek ses olduğu zaman aynı şekilde rahatsızlık duyuyorum, cihazın sesini kıssam da bazen böyle durumlarda rahatsızlık duyuyorum çıkarıyorum (görüşmeci 16, kadın, 33).

Yine görüşmeci 16 ile benzer sorunlar yaşadığını ifade eden görüşmeci 10'da sinema, tiyatro gibi yüksek sesli ortamlarda işitme cihazını çıkardığını şöyle ifade etmiştir:

Sanatsal faaliyet olarak da pek aktif değilim ama tiyatroya gittim, sinemaya gittim sıkıntı olmadı sadece sinemada çok yüksek ses olduğu için genelde çıkarıyorum (görüşmeci 10, erkek, 30).

4.2.5. İşitme Cihazı Kullanımının Hayallere ve Gelecek Planlarına Etkileri

Katılımcıların çoğunluğu işitme cihazı kullanımının gelecek ile ilgili olan hayallerini etkilemediğini ifade etse de, cihaz kullanımının gelecek ile ilgili planlarını olumsuz etkilediğini ifade edenlerin sayısı da az değildir. Bu bölümde İşitme cihazı kullanmanın gelecek ile ilgili planlara, hayallere etkilerine yönelik bulgular: “İşitme Cihazı Kullanmak Gelecek İle İlgili Planları, Hayalleri Etkilemez” ve “İşitme Cihazı

Kullanmak Gelecek İle İlgili Planları, Hayalleri Olumsuz Etkiler’’ başlıkları altında incelenmiştir.

4.2.5.1. İşitme Cihazı Kullanmak Gelecek İle İlgili Planları, Hayalleri Etkilemez

İşitme cihazını erken yaşta kullanmaya başlayan ve cihazın hayatının bir parçası olduğunu ifade eden bir katılımcıya, gelecekle ilgili planlarının ve hayallerinin olup olmadığı sorulmuş ve işitme cihazı kullanıyor olmanın kurduğu hayal veya planlara etkilerini anlatması istenmiştir. Katılımcı şu şekilde cevap vermiştir:

İnsanoğlu hayalsiz yaşayamaz, herkesin bir hayali vardır. Hayal kurarken ya da gelecek ile ilgili planlar yaparken işitme cihazımı ekstra düşünüp kendimi kısıtlamıyorum, beni öyle etkilemiyor. İşitme cihazı benim hayatımın bir parçası benimle mezara kadar gidecek ve bu yüzden çok bir etkisi yok bende. Ben ne yaparsam işitme cihazım ile yapacağım (görüşmeci 12, erkek, 39).

Yine görüşmeci 12 ile benzer tecrübe ve düşüncelere sahip görüşmeci 14 de işitme cihazı kullanmanın gelecek ile ilgili planlarına, hayallerine etki etmediğini şu sözler ile ifade etmiştir:

Etkilemiyor, zaten çocukluktan beri cihaz olduğu için benim normalim bu (görüşmeci 14, erkek, 19).

İşitme cihazı kullanıcılarının bazıları planlar yaparken veya hayaller kurarken cihazın varlığını düşünmediklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda işitme cihazı kullanımının hayallerini ve gelecekteki planlarını etkilemediğini, etkilemeyeceğini söyleyen katılımcı 6’nın sözleri şu şekilde olmuştur:

Hayır, etkilemiyor, plan yaparken ya da hayal kurarken cihazı düşünmüyorum. Çok şükür bugüne kadar bir problem olmadı, bundan sonra da olmaz inşallah (görüşmeci 6, erkek, 30).

Yine görüşmeci 4 de hayal kurarken veya gelecek ile ilgili planlarında işitme cihazını düşünmediğini ‘‘*Hayır, hiçbir zaman etkilemedi cihaza göre düşünmüyorum*’’ (görüşmeci 4, erkek, 42) sözleri ile ifade etmiştir.

Görüşmeci 6 ve görüşmeci 4 ile benzer ifadeler kullanan görüşmeci 7’inde sözleri şu şekildedir: ‘‘*Planlarımı hayallerimi düşünürken işitme cihazımı düşünmüyorum. Etkilemiyor beni*’’ (görüşmeci 7, erkek, 35).

Gelecek ile ilgili planlarında veya hayallerinde işitme cihazını düşünmediğini aynı zamanda cihaz kullandığı için yapamayacağı bir şey olmadığını söyleyen görüşmeci 15’in de ifadeleri şu şekildedir:

Kimsenin cihaz kullanıyorsun şunu yapamazsın diyeceğini düşünmüyorum ya da karşılaşmadım diyebilirim. Gelecekteki planlarımı cihaz kullanıyor olmam etkilemiyor (görüşmeci 15, kadın, 26).

4.2.5.2. İşitme Cihazı Kullanmak Gelecek İle İlgili Planları, Hayalleri Olumsuz Etkiler

İşitme kaybı yaşayan ve işitme cihazı kullanan görüşmeci bireylerin bir kısmı cihaz kullanımlarından dolayı bazı meslek gruplarında iş imkânı bulamamakta veya bulsalar bile mesleklerini sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyeceklerini düşünmektedirler. Bu bağlamda işitme cihazı kullanımının hayallerine, gelecek planlarına olumsuz etkileri olduğunu ifade eden bir katılımcı düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Yani işte uzman çavuş, polis olmak isterdim, istedim puanlarım yetiyordu cihazdan dolayı olmadı. Askere hiç gidemedim. Silah hastalığı vardı yani çok seviyordum ama bu cihazdan dolayı işte olmadı (görüşmeci 13, erkek, 27).

Yine benzer hayalleri olduğunu ancak cihaz kullanımından dolayı bu hayalini gerçekleştiremediğini, görüşmeci 9; ‘‘*Etkiliyor tabii ki mesela ben polis olmak isterdim ama cihaz olduğu için olamıyorum* (görüşmeci 9, erkek, 20).’’ sözleri ile ifade etmiştir.

Görüşmeci 16 da görüşmeci 13 ve görüşmeci 9 gibi işitme cihazı kullandığı için hayalini kurduğu mesleği yapamadığını ifade etmiş ancak en azından cihazım sayesinde memur olurum, daha rahat olurum şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

Eskiden şöyle bir hayalim vardı psikolog olmak istiyordum cihaz kullandığım için olamadım çünkü karşıdaki kişiyi anlayamadığınızda ya da 2 defa tekrar ettirdiğinizde bu işi yapamazsınız sürekli bir iletişim kopukluğu olur. Ben de bu durumu şöyle telafi etmeye çalışıyorum, en azından diyorum bir memur olursam kendi odamda kendi işimi yaparım insanlarla muhatap olmak zorunda kalmam daha rahat olur (görüşmeci 16, kadın, 33).

İşitme cihazı kullanımının şimdi ve gelecek ile ilgili planlarını, hayallerini olumsuz etkilediğini, birçok sevdiği mesleği işitme cihazı kullandığı için bırakmak zorunda kaldığını ifade eden görüşmeci 8, işitme cihazı kullanımından ötürü hayallerini ve planlarını cihaza göre değiştirmek zorunda kaldığını şu sözler ile ifade etmiştir:

Tabi etkiliyor. Mesela benim ticari faaliyetlerim vardı, yaptığım işler vardı hepsini kapattım. Özellikle telefon ile yapılacak işleri hepsini bıraktım ve yapmayı düşünemiyorum. Şu anda ileriye yönelik yapacağım tüm işleri yüz yüze olabileceğim şekilde ayarladım, ayarlamak zorunda kaldım. Mesela çok sevdiğim işler vardı hepsini bırakmak zorunda kaldım. Nakliye şirketim vardı, akaryakıt işim vardı, maden işim vardı hepsini bıraktım. İşitme kaybindan dolayı gelecek ile ilgili planlarım yok artık, aslında yok değil de hepsini değiştirmek zorunda kaldım. Şimdi diyorum çocuklar okullarını bitirsinler, biz de eşimle şöyle ormanın kenarında yeşillik bir yerde yaşayalım, dinlenelim istiyoruz. Çocukların okulu bitirmesini bekliyorum (görüşmeci, 8, erkek, 50).

En büyük hayalinin denize girmek olduğunu ancak cihazın zarar görme ihtimalinden dolayı denize giremediğini, sıcak yerlerde terlemenin cihaza etkilerinden çekindiği için yaşayamadığını ifadelerinde sık sık dile getiren görüşmeci 17'ye işitme cihazı kullanımının gelecek ile ilgili planlara ve hayallere etkileri sorulduğunda tecrübelerini şu sözler ile dile getirmiştir:

Gelecekle ilgili hayallerimi etkilemesi de en büyük hayalim yine denize girmektir, denize giremem biliyorum, aşırı sıcak yerlerde gezemem bu şekilde hayallerimi etkiliyor işte bunları düşünemiyorum (görüşmeci 17, kadın, 50).

4.2.6. İşitme Cihazı Kullanımının Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Üzerine Etkileri

Katılımcıların büyük çoğunluğu işitme cihazı kullanımlarının arkadaşlık ilişkilerini etkilemediğini ve yeni arkadaşlar edinirken herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak özeldede bazı katılımcılar, işitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkilediğini, özellikle uzaktaki arkadaşları ile telefonla konuşurken cihazdan kaynaklı sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yine bazı katılımcılar, işitme cihazı olmadığı zaman duyma fonksiyonlarını sağlıklı bir şekilde yerine getiremedikleri için, cihaz kullanımının arkadaşlık ilişkilerine olumlu katkılar sunduğunu dile getirmişlerdir. Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının arkadaşlık bağları ve yeni arkadaş edinimi süreçlerine etkilerine yönelik bulgular; “İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Etkilemez”, “İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Olumlu Etkiler” ve “İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Olumsuz Etkiler” ana başlıkları altında ele alınmıştır.

4.2.6.1. İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Etkilemez

Yapılan görüşmelerde katılımcılar arkadaşlık ilişkilerinde cihazı düşünmediklerini, cihazdan kaynaklı olarak, arkadaşlarından kendilerine karşı olumsuz veya farklı bir tutum görmediklerini ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkilerine etkileri olup olmadığı sorulan bir katılımcı düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Arkadaşlık ilişkilerim genelde iyi. Cihaz kullanmama yönelik farklı davranışlar hissetmedim (görüşmeci 14, erkek, 19).*”

Katılımcıların büyük çoğunluğu arkadaşlık ilişkilerinin işitme cihazı kullanmadan önce nasılsa işitme cihazı kullandıktan sonra da aynı şekilde devam ettiğini, işitme cihazının arkadaşlık ilişkilerine veya yeni arkadaş edinme süreçlerine herhangi bir etkisi olmadığını dile getirmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkilerinde veya yeni arkadaş edinme süreçlerine bir etkisi olup olmadığı sorulan görüşmeci 5 tecrübelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Hayır, aynı şekilde öncesi neyse kullandıktan sonra da aynı şekilde devam etti. Yani bir kopukluk, değişik bakış açısı, bir hırpalama arkadaşlar arasında olmadı. Zaten arkadaşlarım da bunları aşmış bilinçli arkadaşlar. Diğer insanlarla da pek öyle sorunla karşılaşmadım(görüşmeci, 5, erkek, 50).

Görüşmeci 5 ile benzer ifadelerde bulunan ve cihazın arkadaşlık ilişkilerine bir etkisi olmadığını ifade eden görüşmeci 10, çocuk yaştan beri cihaz kullandığı için normalinin bu olduğunu anlatacak şekilde şu sözleri söylemiştir:

Yani arkadaşlarım var, onlar ile ilgili bir sorun olmadı. Kurduğum ilişkilerde cihaz kullanıyor olmamın bir etkisi olmadı. Zaten çocukluktan beri taktığım için (görüşmeci 10, erkek,30).

Yine görüşmeci 5 ve görüşmeci 10 ile benzer ifadeleri paylaşan görüşmeci 9, işitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkileri ve yeni arkadaş edinme süreçlerine yönelik tecrübelerini şu şekilde ifade etmiştir.

Çok arkadaşım var şuana kadar olumsuz bir etkisini görmedim. Yeni arkadaşlar da ediniyorum. Zaten bana karşı hiç kötü bakış falan görmedim yani her şey normal (görüşmeci 9, erkek, 20).

İşitme cihazı kullan bir katılımcı cihaz kullandığını arkadaşlarından sakladığını ve bu sebeple cihaz kullanımının arkadaşlık ilişkilerine veya yeni arkadaş edinme süreçlerine bir etkisini görmediğini, herhangi bir olumsuzluk da yaşamadığını şu sözler ile açıklamıştır:

Dediğim gibi nasıl etkiliyor konusunda bir şey söyleyemeyeceğim çünkü arkadaşlarımın da cihaz kullandığımdan haberi yok. Ama duyma açısından diyorsanız arkadaşlık ilişkilerinde tabii ki daha iyi çünkü daha iyi duyuyorum, söylediklerini daha iyi anlıyorum, daha rahat ediyorum (görüşmeci 15, kadın, 26).

Çalışmamıza katılım sağlayan görüşmeci 4'e işitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkileri ve yeni arkadaş edinme süreçlerine etkisi olup olmadığı sorulduğunda; çok fazla arkadaşı olmadığını, ancak bu durumun cihazla bir ilişkisinin bulunmadığı, normal hayatında arkadaşlık ilişkileri kurmayı pek sevmediğini bu sebeple işitme cihazı kullanıyor olmasının arkadaşlık ilişkileri konusunda kendisinde herhangi bir etki yaratmadığını şu sözler ile ifade etmiştir:

Kişiliğimden ötürü çok fazla arkadaşım yok. Eve bağlı bir insanım iş ortamında çok arkadaşlarım var. Onun dışında çok arkadaşlık kuran bir insan değilim. Ancak bunun işitme cihazı ile bir alakası yok bu tamamen benim karakterim ile alakalı. Üç dört tane arkadaşım var onlarla da herhangi bir sıkıntı yaşamıyorum. Cihaz Benim arkadaşlık ilişkilerimi etkilemiyor. Zaten ben bu cihazı iş hayatımda, sosyal hayatımda, duyma güçlükleri, zorlukları ile karşılaşmamak için takmamaya karar verdim. Takınca bir problem yaşamıyorum (görüşmeci 4, erkek, 42).

4.2.6.2.İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Olumlu Etkiler

İşitme cihazı kullanmadan önce arkadaşları ile iletişim problemi yaşayan bireyler cihaz kullanımından sonra bu problemlerin büyük ölçüde azaldığını ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir etkisi olup olmadığı sorulduğunda cihazın olumlu etkilerine yönelik tecrübeleri bulanan görüşmeci 3'ün ifadeleri şu şekildedir.

Arkadaşlık ilişkilerim gayet iyi bana karşı oldukça anlayışlılar, her türlü desteği ve yardımı sağlıyorlar. Sağ olsunlar kalbimi kırmazlar, çok dikkat ederler her toplandıklarında beni de çağırırlar ısrarla. Hiç duymamaktansa cihaz kullanmak daha iyi. Eğer cihaz kullanmasaydım belki de hiç duymazdım (görüşmeci 3, kadın, 50)

Görüşmeci 3 ile benzer tecrübeleri olan görüşmeci 8 de işitme cihazı kullanmadan önce işitme problemi yaşadığı için cihaz kullanımının arkadaşlık ilişkilerinde olumlu katkıları olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Arkadaşlık ilişkilerinde hiç bir sorun yok işitme kaybı olduğu için cihaz kullanmak daha iyi oluyor, iletişimi kolaylaştırıyor. Yeni arkadaş edinmede de olumsuz bir etkisi olmuyor. Arkadaşlığı devam ettirmede de bir etkisini görmedim. Çok şükür bir sıkıntı yok 30 yıldan beri arkadaşlarım ile görüşüyoruz (görüşmeci, 8, erkek, 50).

İşitme cihazı kullanımının arkadaş ilişkileri ve yeni arkadaş edinimine yönelik etkileri sorulan bir görüşmecinin bu doğrultudaki ifadeleri şu şekildedir:

Olumlu yönde etkiliyor çünkü işitme kaybım olduğu için duyamıyorum, cihazı taktığımda duyabiliyorum ve iletişim kurabiliyorum. Şimdi yanlarında daha rahat oturuyorum, daha rahat ortamlara girebiliyorum duyuyorum çünkü (görüşmeci 18, kadın, 50).

Yine bulgularımızı destekleyen ve görüşmeci 18 ile benzer görüşleri olan görüşmeci 7 de cihaz kullanımının kendisinde yarattığı olumlu etkileri şu şekilde ifade etmiştir:

Benim için işitme cihazı kullanmak daha iyi oldu. Artık onları rahatlıkla duyabiliyorum. Konuşmalara dâhil olabiliyorum. Eskiden anlamayacağım, konuşamayacağım diye arkadaşlarıma yaklaşıyordum şimdi çok şükür rahatım (görüşmeci 7, erkek, 35).

4.2.6.3. İşitme Cihazı Kullanımı Arkadaşlık Bağları ve Arkadaş Edinimi Süreçlerini Olumsuz Etkiler

İşitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkilerine etkileri sorulan görüşmeci 17'nin bahsedilen tarzdaki ifadeleri şu şekildedir.

Benim tüm arkadaşlarım, çevrem, cihaz taktığımı biliyor, zaten çok arkadaşım yok bir araya geldiğimizde kesinlikle cihazımı takıyorum. Cihaz olmadığı zaman, duymadığımı anladıkları zaman ablacığım cihaz takmadın herhalde diyorlar uyarıyorlar beni yoksa duymuyorum çünkü onları. Tabii böyle durumlar olduğu için pek topluma da girmek istemiyorum zaten. Yani cihaz kullandığım için onlardan uzaklaştım onlar böyle bir tavır göstermediler ama ben uzaklaşıyorum, uzaklaştım (görüşmeci 17, kadın, 50).

İşitme cihazı kullanan görüşmeci bireylerin bazıları işitme cihazlarının görünmesinden rahatsızlık duyduklarını, psikolojik olarak olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Öyle ki cihaz taktıkları görünse bile cihazları hakkında konuşmak istemediklerini dile getirmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkileri ve yeni arkadaş edinimine etkileri sorulduğunda, bir görüşmeci yeni tanıştığı arkadaşlarının, cihazı yeni gördüğü için cihaz hakkında konuşmalarından rahatsızlık duyduğunu şu sözler ile ifade etmiştir:

Yani şimdi samimiyet olsun, beraberlik olsun önceki neyse sonrada aynı ama nedir işitme cihazı kullandığım için işte diyelim ki görüyor tabi bu sefer gündeminde işitme ile ilgili konuşma oluyor. Ne zaman aldın, niye ihtiyaç hissettin şuan duyuyor musun duymuyor musun gibi. İşte o nokta da biraz etkiliyor ama o da sürekli olmadığı için genelde ilk defa kullandığını görüyorsa gündem oluyor sonradan onlarda geçiyor (görüşmeci, 5, erkek, 50).

Görüşmeci 5 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 12 de yeni kurulan arkadaşlık ilişkilerinde cihaz ile ilgili istemediği sohbetlerde bulunmak zorunda kalabildiğini, kimi zamanda arkadaşlarının konuşmalarını anlamadığında tekrarlatmak zorunda kaldığını ve bunlardan ötürü rahatsızlık duyduğunu şu sözler ile ifade etmiştir:

Bazen olumsuz etkiliyor. Özellikle ilk tanıştığında senin durumunu da bilmiyorsa sıkıntı olabilir. Bazen iletişim içindeyken anlamayabiliyorum dediklerini, tekrarlatmak zorunda kalabiliyorum ama cihaz kullanıyorum diye dostluklar bitmiyor (görüşmeci 12, erkek, 39).

İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının her şeyi net duyuyor algısı yaratmasından ötürü problemler yaşayabildiklerini de belirtmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkilerine etkileri sorulan görüşmeci 6 tecrübeleri şu şekilde ifade etmiştir:

Arkadaşlarım arasında bir problem yaşamıyorum da iş konusunda bana bir şey söylediklerinde anlayamadığım oluyor o zaman sen nasıl duymuyorsun falan diyorlar bu konuda biraz sıkıntı yaşıyorum. Çok ince konuşuyorlar diyorum biraz yüksek sesle konuşursanız daha rahat anlayabilirim. Diyorlar sen nasıl duymuyorsun, duymazlıktan mı geliyorsun. Öyle şey olur mu Allah'tan gelene hamdolsun ama cihazın sesini yükselttim yine ses gelmiyor siz biraz yüksek sesle konuşsanız anlayacağım diyorum (görüşmeci 6, erkek, 30).

İşitme cihazı kullandığından ötürü arkadaşları tarafından rahatsız edici tutumlar ile karşılaşan görüşmeci 16 yaşadığı sorunların kendisinde bıraktığı duygusal etkilerden kurtulmak amacıyla savunma mekanizmaları geliştirmiş, cihazını gözlük ile eş değer tutmuş ve işitme cihazını kendince normalleştirmiştir. Görüşmeci 16'nın bulgumuzu doğrulayan ifadeleri şu şekildedir:

Bencillik yapan, beni küçük gördüğünü hissettiğim arkadaşlarım oldu, cihaz kullanmanın normal bir şey olduğunu her insanın başına gelebileceğini hissettiren de oldu. Çeşit çeşit yani. Bu biraz kişilik meselesi galiba, insanın biraz düşünmesi lazım ben bunu kullanıyorsam keyfiden kullanmıyorum buna mecbur olduğum için kullanıyorum. Aynı şey gözlük gibi ben gözlük takıyorsam keyfiden takmıyorum mesela nasıl ki karşıdaki insan daha iyi görebilmek için gözlük takınca ben sorun yapmıyorsam kimse de benim daha iyi duyabilmek için taktığım cihazı sorun yapmalı (görüşmeci 16, kadın, 33).

4.2.7. İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerine Etkileri

Yapılan çalışmaya katkı sunmak amacıyla derinlemesine mülakat görüşmelerine katılım gösteren bireyler cinsel yaşam ve aile planlaması ile ilgili sorular sorulduğunda daha çekingen davranmış, detaya girmek istememiş ve kısa cevaplarla yetinmişlerdir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu işitme cihazı kullanımının cinsel yaşam üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını ifade etmişlerdir. Bununla beraber katılımcılardan bazıları cihaz kullanımının cinsel yaşam üzerinde olumsuz etkileri olduğunu, cihaz kullanımından dolayı cinsel birliktelik sırasında tedirginlik yaşadıklarını, işitme cihazının cinsel haz duygusuna olumsuz etkileri olduğunu dile getirmişlerdir. Aynı zamanda cinsel ilişki sırasında sesli iletişim kurulmak istendiğinde cihazın yapısından kaynaklı tiz bir ses çıktığını ve ilişkinin olumsuz etkilendiğini de eklemişlerdir.

Aile planlaması, eş seçimi ve evlilik süreçlerinde cihazın etkileri olup olmadığı sorulan katılımcıların bir kısmı olumsuz etkilendiğini bir kısmı ise etkilemediğini ifade etmiştir. Ama genel anlamda bakıldığında çoğunluğun fikri cihaz kullanımının bu süreçleri olumsuz etkilediği yönünde olmuştur. Cihaz kullan bireyler eş seçiminde karşı cinsin kendilerine karşı olumsuz tepki vermelerinden çekindikleri için eğer görünmeyen bir cihaz kullanıyorlarsa evlilik sürecindeki son aşamalara kadar cihaz kullandıklarını söylememektedirler.

Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının aile planlaması ve cinsel yaşam üzerine etkilerine yönelik bulgular; “İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerinde Etkileri Yoktur” ve “İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerinde Olumsuz Etkileri Vardır” alt başlıkları altında ele alınmıştır.

4.2.7.1. İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerinde Etkileri Yoktur

Katılımcıların bir kısmı işitme cihazı kullanıyor olmanın cinsel yaşam üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının cinsel yaşam üzerine etkileri sorulan bir görüşmeci tecrübelerini şu şekilde ifade etmiştir:

İlişki sırasında cihazı çıkarmıyorum, bir sıkıntı olmuyor, beni rahatsız etmiyor (görüşmeci 13, erkek, 27).

Yine görüşmeci 13 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 12 de cinsel birliktelik sırasında işitme cihazını çıkarmadığını ve her hangi bir sıkıntıyla karşılaşmadığını şu sözler ile ifade etmiştir:

Birlikte olurken cihazı çıkarıyorum zaten yani bir sıkıntısı yok, ben farklı bir şey söyleyemeyeceğim (görüşmeci 12, erkek, 39).

Görüşmeci 12 ve görüşmeci 13 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 4 de cinsel birliktelik esnasında cihazını çıkarmadığını ve bir sıkıntı yaşamadığını; “*Taktığım zaman herhangi bir sıkıntı yaşamadım, takınca hiçbir sıkıntı kalmıyor normal oluyor her şey*” (görüşmeci 4, erkek, 42), sözleri ile ifade etmiştir.

İşitme cihazının aile planlaması, eş seçimi ve çocuk yapmayı düşünme üzerine etkileri sorulduğunda bazı katılımcılar cihaz kullanımının bir etkisini görmediklerini, bu konularda hem kendilerinin olumsuz düşünceleri olmadığını, hem de karşı cinslerinden olumsuz bir tepki görmediklerini ifade etmişlerdir. Görüşmeci 2 bulgularımızı destekleyen tecrübelerini şu sözler ile ifade etmiştir:

Cihaz kullanmak cinsel yaşamı bana göre etkilemiyor. Aile kurarken ve çocuk düşünürken cihaz kullanıyor olmam ile ilgili hem karşı taraftan hem de kendi açımdan bir problem yaşamadım(görüşmeci 2, kadın, 33)

İşitme cihazı kullanımının aile planlaması üzerine etkilerini konuştuğumuz katılımcı 17'ye evlilik öncesi eşiniz işitme cihazı kullandığınızı biliyor muydu, ne gibi tepkileri oldu sorularını sorduğumuzda cihazın etkisini görmediğini anlatan tecrübelerini şu sözler ile ifade etmiştir:

Evet biliyordu. Herhangi bir sıkıntı olmadı, eşim bunu umursamadı (görüşmeci 17, kadın, 50).

4.2.7.2. İşitme Cihazı Kullanımının Aile Planlaması ve Cinsel Yaşam Üzerinde Olumsuz Etkileri Vardır

İşitme kaybı yaşayan ve işitme cihazı kullanmadan duyma fonksiyonunu sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyen bireyler cihaz takmadıklarında da, taktıklarında da cinsel birliktelik esnasında sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmada işitme cihazı kullanımının cinsel birlikteliğe herhangi bir etkisi olup olmadığı sorulan bir görüşmeci tecrübelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Olmadığında da rahatsız ediyor olduğunda da rahatsız ediyor ama genellikle olmadığı zaman daha rahatsız ediyor. Takılı olduğu zaman mesela eşim konuşurken fazla yakınlaştığı zaman cihazın sesi geliyor dışarı ve ben çok rahatsız oluyorum. Takılı olmadığı zaman da bir şey duymadığım için yine rahatsız oluyorum (görüşmeci 16, kadın, 33).

Yine görüşmeci 16'ya bu durumun cinsel haz duygusunu etkileyip etkilemediği sorulduğunda olumsuz etkilediğini belirtmiş ancak detaya girmek istememiştir.

Görüşmeci 16 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 17 işitme cihazı takmayınca eşini duyamadığı için bu durumun eşi ile arasında tartışmalara sebep olduğunu ancak cihazı takınca da yakınlaşma esnasında cihazdan ses çıktığını ve bu durumdan rahatsız olduğunu belirtmiştir. Cihazın olmayınca da sorun, olunca da sorun olduğu yönündeki tecrübelerini şu sözler ile ifade etmiştir:

Cihazı uyurken çıkartıyorum, çıkarttığım zaman eşimi duymadığım zaman yatakta şiddetli bir şekilde kavga oluyordu, bu sebeple eşimle beraber olacağım zaman cihazı çıkarmamaya gayret ediyorum. Eşimi duymak istiyorum çünkü. Ancak cihaz kullanırken de ses yakınlaştığında cihaz ses çıkarmaya başlıyor o da rahatsız edici oluyor yani bu konuda biraz sıkıntı yaşıyor cihazdan kaynaklı (görüşmeci 17, kadın, 50).

İşitme cihazı kullanımının aile planlaması ve eş seçimi üzerine etkileri sorulan bir katılımcı düşüncelerini şu sözler ile açıklamıştır:

Halam eşimi görmüş düğünde beğenmiş, söylediler baktım işitme kaybı şimdi Allah var ben işitme kaybı olmayan, normal biri ile evlenmek istiyordum çünkü çocuklara da olur mu diye tedirgin oluyordum. Baktım kıza dedim o da insan bende insanım yani bir farkımız yok, bir birbirimizi idare ederiz artık. Çok şükür çocukta da bir problem olmadı (görüşmeci 13, erkek, 27).

Yine cihaz kullanımının evlilik aşamasında sorunlara sebep olabildiğini anlatmaya çalışan bir görüşmeci cihaz kullanımından ötürü eşinin ailesinin kendisinin cihaz kullanmasından ötürü çekinceleri olduğunu şu sözler ile dile getirmiştir:

Benimki çok değişik oldu ben zaten eşimle görücü usulü evlendim o zaman zaten söyledik açık açık ne var ne yoksa işitme kaybı olduğunu, cihaz kullandığımı, duymadığımı. Tabi bizim kayınbaba istememiş çocuk duymuyor demiş. Sonra gelmiş işyerime falan, araştırmış, sormuş sonra tamam dedi (görüşmeci 12, erkek, 39).

Gelecekteki eş adayınıza işitme cihazı kullandığınızı söylemeyi düşünür müsünüz sorusu sorulan bir görüşmeci, işitme cihazı kullanımına yönelik ön yargıların ve cihaz kullanımının fiziksel görüntüsünün kendisine rahatsızlık verdiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda aslında eş adayının cihaz kullanmasını bilmesini istemeyeceğini ama ilişkilerinin resmi boyuta geçtiği zaman cihaz kullandığını söylemek durumunda kalacağını şu sözler ile ifade etmiştir:

Tam olarak emin değilim yani görünmesinden ve bilinmesinden rahatsız oluyorum ama tabii ki iş ciddi boyutta geldiğinde söylerim diye düşünüyorum. Şu an bunun için pek net bir şey söyleyemeyeceğim (görüşmeci 15, kadın, 26).

İşitme cihazı kullanımı bireylerde özgüven düşüklüğü, reddedilme korkusu yaratabilmekte ve bu kaygılardan ötürü cihaz kullanan bireyler eş adaylarından cihaz kullandığını saklama cabasına girebilmektedirler. Yine görüşmeci 15 ile benzer kaygıları yaşayan görüşmeci 4' de yaşadığı tecrübeleri şu şekilde ifade etmiştir:

Evlenmeden önce acaba eşim beni bu şekilde kabul eder mi, herhangi bir sorun yaşanır mı diye korkuyordum. Sözlendim nişanlanana kadar sözlüme cihaz kullandığımı söylemedim. Sonrasında evliliğimize zarar vermesin diye evlenmeden önce nişanlıma bu konuyu açtım (görüşmeci 4, erkek, 42).

4.2.8. İşitme Cihazı Kullanımının Aile İçi İlişkiler ve Ebeveynlik Rollerine Etkileri

Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının aile içi ilişkiler ve ebeveynlik rolleri üzerine etkileri konusunda elde ettiğimiz bulgular yer almaktadır. Yapılan araştırma bulgularında genel anlamda işitme cihazı kullanımının aile içi ilişkileri olumlu etkilediğine yönelik veriler elde edilmiştir.

Bu bölümde işitme cihazı kullanımının aile içi ilişkiler ve ebeveynlik rolleri üzerine etkilerine yönelik bulgular; “İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkileri ve Ebeveynlik Rollerini Etkilemez”, “İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkileri ve Ebeveynlik Rollerini Olumlu Etkiler” ve “İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkiler ve Ebeveynlik Rollerini Olumsuz Etkiler” başlıkları altında ele alınmıştır.

4.2.8.1. İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkileri ve Ebeveynlik Rollerini Etkilemez

Katılımcılardan bazıları işitme cihazı kullanımının aile içi ilişkiler ve ebeveynlik rolleri üzerine herhangi bir etkisi olmadığını, cihaz takmadan önceki durum ile cihaz

taktıktan sonraki durumlar arasında bir fark görmediklerini ifade etmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının aile içi ilişkiler veya ebeveynlik rolleri üzerine bir etkisi olup olmadığı sorulan bir katılımcı cihaz taktıktan sonra öncesinden farklı bir tutum görmediğini şu şekilde ifade etmiştir:

Yani bir değişiklik yok. Çocukların cihaz kullanmadan önceki bana olan tavırlarıyla sonraki tavırlarında ya da benim onlara karşı tavırlarımda bir değişiklik yok. Önceki neyse sonraki de o. Ben herhangi bir farklılık hissetmedim (görüşmeci, 5, erkek, 50).

Görüşmeci 5 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 10'da özellikle çocuk yaştan beri cihaz kullandığı için cihaz kullanımından kaynaklı bir farklılık göremediğini şu sözler ile ifade etmiştir:

Etkilemedi, yani zaten baştan beri takıyorum, benim için bir fark değişiklik yoktu, normaldi (görüşmeci 10, erkek,30).

4.2.8.2. İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişkileri ve Ebeveynlik Rollerini Olumlu Etkiler

Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının aile içi ilişkilere ve ebeveynlik rollerine olumlu etkilerine yönelik bulgular ele alınmıştır. Özellikle cihaz olmadan işitme işlevini sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyen bireyler cihaz kullanımından sonra aile içi ilişkilerinin geliştiğini, çocukları ile daha rahat vakit geçirebildiklerini belirtmişlerdir.

İşitme cihazı kullanımının aile içerisindeki ilişkilerine ve ebeveynlik rolleri üzerine etkisi olup olmadığı sorulan bir katılımcı işitme cihaz kullanmadan önce eşi ve çocukları ile iletişim kurmadığını cihaz kullanmaya başladıktan sonra iletişim kurduğunu, işitme cihazının kendisi için olumlu etkileri olduğunu şu sözler ile ifade etmiştir:

Cihaz kullanmadan önce genellikle iletişim kurmuyordum. Zaten konuşmaya çalışsam anlamıyordum. Ama şimdi çocuklar ile konuşmaya başladım, derdimi anlatabiliyorum, çocuklarımı, eşimi anlayabiliyorum bu açılardan olumlu yönde etkileri oldu (görüşmeci 7, erkek, 35).

İşitme cihazı kullanımının aile içerisindeki ilişkilerine ve ebeveynlik rolleri üzerine etkisi olup olmadığı sorulan başka bir katılımcının aile ilişkilerinde cihaz kullanımı ile ilgili tecrübelerini ifadesi şu şekilde olmuştur:

Olumlu yönde etkiliyor, onları daha iyi anlıyorum, iletişim kurabiliyorum. Normalde işitme problemi yaşadığım için cihaz kullanıyor olmanın olumlu etkileri oluyor, kullanmayınca problem oluyor (görüşmeci 9, erkek, 20).

Yine katılımcı 9 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 8 de cihaz olduğunda değil olmadığında sorunlar yaşadığını, cihazın olumlu etkilerini gördüğünü şu sözler ile ifade etmiştir:

Olumlu yönde etkiliyor cihaz varken hiçbir problem yok cihaz olmadığı zaman duymuyorum o problem oluyor. Çocuklar konuşacakları zaman hemen cihazı getirirler takarım bir sorun kalmaz (görüşmeci, 8, erkek, 50).

İşitme cihazı almaya annesinde de işitme sorunu olunca karar veren bir katılımcı annesinin ve kendisinin cihazları takılı olduğunda rahatlıkla iletişim kurabildiklerini, yine cihaz olmadığında sorunlar yaşadıklarını bu bağlamda cihaz kullanımının olumlu etkileri olduğunu şu sözler ile ifade etmiştir:

Annemde de bende de işitme kaybı var cihazı taktığımız zaman çok rahat oluyor, sessiz konuşsak bile birbirimizi anlayabiliyoruz ama takmadığımız zaman sıkıntı oluyor, bir şeyi birkaç defa tekrar ettirmek zorunda kalıyoruz. Kesinti olmadan güzel iletişim kurabilmek çok mutlu ediyor bu cihazla bu oluyor özellikle annem için çok memnunum (görüşmeci 15, kadın, 26).

Bir başka katılımcı ise yine benzer şekilde cihazın olumlu etkilerini gördüğünü, cihaz olmadığında sorunlar yaşadığını ifade etmiş bununla beraber cihazın etkisi kaybolursa ve insanlar kendisini dışlar, ötekileştirir, değersizleştirirse gibi düşünceler ile kaygılar yaşadığını şu şekilde ifade etmiştir:

Cihaz kullanmadan önce duymadığım için çok problem oluyordu ama şu an cihazı taktığımda bir problem olmuyor. Hatta bazen oğlumla konuştuğumda duymadığım zaman 'anne cihazı takmadın mı? Niye takmıyorsun, aldık tak..' falan diyor. Bazen şey diye düşünüyorum kendi kendime yaş ilerledikçe kulağım iyice duymamaya başlarsa, cihazla da duyamazsam kızarlar mı acaba bana, hep onu düşünüyorum onun kaygısı var (görüşmeci 18, kadın, 50).

Cihaz kullanımından ötürü genel anlamda çocukları ile ilişkileri gelişen, çocukları ile kaliteli zaman geçirmeye başladığını ifade eden bir katılımcı, cihazın bu bağlamda olumlu etkilerini gördüğünü ancak özellikle cihazın yapısından kaynaklı olarak yüksek ve yoğun sesli ortamlara giremediği için çocuklarını okula götüremediğinden duyduğu üzüntüyü şu sözler ile ifade etmiştir.

Genelde fayda sağlıyor duyabiliyorum. Çocuklarım ile oynarım, parka götürürüm sıkıntı olmuyor. Tek sıkıntı çocuklarımın okuluna gidemiyorum. Çünkü gittiğim zaman sürekli ortamda gürültü oluyor, teneffüs sesi, çocukların sesi bu sesler hep birbirine karıştığı zaman cihaz taksam bile karşıdaki insanı anlayamıyorum. Sesler karışıyor, karşıdaki insana söylediklerini tekrarlatmak zorunda kalıyorum. Bu sebeple genelde eşim gidiyor (görüşmeci 12, erkek, 39).

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular katılımcı 12'nin yaşadığı bu sorunun cihazının kalitesinden kaynaklamadığını ve cihazında ses ayarı olmadığı için bu gibi sorunlar yaşayabildiğini göstermiştir.

Yine işitme kaybı var olan ve cihaz kullanımının aile içi ilişkilerde ve ebeveynlik rollerinde olumlu etkilerini gören katılımcı 4 ise duymanın nasıl güzel ve değerli bir şey olduğunu, özellikle çocuklarının sesini duyabilmenin verdiği mutluluğu şu cümleler ile ifade etmiştir:

Olumlu katkılar sağlıyor tabii ki. Evladın bağırdığı zaman onun sesini duymak, uzaktan da olsa ne dediğini anlamak çok güzel. Takmadığın zaman evladın sana bir şey dese uzaktayken, anlamadığında ‘baba sen ne dediğimi anlamıyor musun, duymuyor musun, sağır mısın?’ dese insan çok kötü olur. Çok şükür ben böyle bir şeyle karşılaşmadım (görüşmeci 4, erkek, 42).

4.2.8.3.İşitme Cihazı Kullanımı Aile İçi İlişiler ve Ebeveynlik Rollerini Olumsuz Etkiler

Bu bağlamda görüşmeci 11 de sorunun işitme fonksiyonunu yerine getirememesinden kaynaklandığını şu sözler ile ifade etmiştir.

Duymadığım da anlamadığımda problem olabiliyor, birkaç tartışma yaşanıyor (görüşmeci 11, erkek, 28).

Çalışma kapsamında katılımcılar, özellikle kadın katılımcılar bir çocukları olduktan sonra, çocuğum ağladığında, seslendiğinde veya ona bir şey olduğunda duyamazsam gibi korkular ile işitme cihazlarını daha uzun süre takmaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Bununla beraber bazı kadın katılımcılar çocukları işitme cihazlarını sorduklarında kendilerini kötü hissettiklerini, nasıl cevap verecekleri konusunda tereddütler yaşadıklarını ve çocuklarının kendilerine olan davranışlarının değişebileceği korkularına sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Bu bağlamda görüşmeci 2 yaşadığı tecrübeleri şu cümleler ile ifade etmiştir:

2,5 yaşından beri cihazı düzenli olarak kullanıyorum. Evlenmeden önce işitme cihazını sabah uyandığımda takıyordum akşam uyurken çıkarıyordum. Evlendikten sonra özellikle çocuğum olunca işitme cihazını her zaman takmak zorunda kalıyorum (gece-gündüz) Bazen hafta sonları eşim evde olduğunda çıkarabiliyorum. Evet, etkiliyor. Çocuğum ‘anne bu ne, neden takıyorsun?’ dediğinde nasıl anlatacağımı nasıl ifade edebileceğimi bilemiyorum. Ne diyeceğim, nasıl anlatacağım diye sürekli internetten bakıyorum. Birde benim oğlum kreşe gidiyor, diğer anneler ile karşılaştırabiliyor daha çok merak ediyor. Bazen böyle şeyler oluyor ve zorlanıyorum. Cihaz kullanmak anneliğimi olumsuz etkiliyor (görüşmeci 2, kadın, 33).

Yine görüşmeci 17 de cihaz kullanım süresinin uzaması ile ilgili görüşmeci 2 ile benzer ifadelerde bulunmuş, görüşmeci 2 den farklı olarak görüşmeci 17, çok eskiden beri işitme kaybı olmasına rağmen çocuğu olmadan önce cihazı hiç kullanmazken çocuğu olduktan sonra sürekli cihaz taktığını belirtmiştir. Cihaz kullanmanızın çocuğunuzun doğumu ile bir bağlantısı var mı? diye sorulduğundaki ifadeleri ise şu şekilde olmuştur:

Çocuğumun doğum ile cihaz kullanmam arsında kesinlikle bir bağ var çünkü çocuğum ilk doğduğu zamanlarda ağlarsa duyamam herhangi bir ihtiyacı olursa anlamam diye çekinmeye başladım ve çocuğumun sesini duymak istiyordum. Yani sırf çocuğumu duymak için hangi cihaz olursa olsun takardım, çocuğum doğduktan sonra işitme cihazı taktım (görüşmeci 17, kadın, 50).

Ebeveyn olduktan sonra cihaz kullanımı süresinde değişiklik olup olmadığı sorulan görüşmeci 4 görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Genelde anneler çocuklarla daha yakın oldukları için daha tedirgin oluyorlar, daha çok kullanma ihtiyacı yaşıyorlardır. Ama ben öyle bir şey yapmıyorum, yaşamıyorum benim genellikle en çok ihtiyaç duyduğum yer iş hayatı, iş yeri (görüşmeci 4, erkek, 42).

İşitme cihazı kullanımının aile içi ilişkilere ve ebeveynlik rollerine etkisi sorulan bir katılımcı yaşadığı tecrübeleri şu sözler ile ifade etmiştir:

Eşim hiçbir zaman problem yapmadı. Hiç yüzüme vurmadı ama ben kendi kendime sorun yaptım özellikle duymadığım zamanlarda, algılayamayınca. Ben kendim sorun yaptım hep, eşim bir şey istediğinde duymayınca, özellikle cihazı çıkardığım zaman çok az duyuyorum çocuğum doğduğu zaman beşiği yanımdaydı ama cihazı çıkardığım zamanlarda hala ya duymazsam fark edemezsem korkusu yaşıyordum. Bu sebeple çalar saat kuruyordum ve eşimi de uyarırdım ben duymazsam sen beni uyandır diye. Ama yine de içimde o korku hep olurdu, çocuk ağlayınca duymazsam diye (görüşmeci 16, kadın, 33).

İşitme cihazı kullanan görüşmeci 3'ün, cihaz kullandıktan sonra çocuklarının, torunlarının kendisine karşı olan bakışlarının ve davranışlarının değiştiğini, bu tür tutumların kendisinde 'acziyet' dediğimiz duyguya sebep olduğunu ve bu durumun onu çok üzdüğünü anlatan ifadeleri şu şekilde olmuştur:

Çocukların bakışı değişiyor, davranışları değişiyor. Daha çok sesli konuşmaya başlıyorlar. Küçük torunlarım bile bazen konuşurken kulağıma yaklaşır sanki bir şey duyurmaya çalışır gibi konuşuyorlar. Bazen çocuklar bir şey diyor, duyduğum zaman cevap verebiliyorum, duymadığım zaman cevap veremiyorum bu durumda beni çok üzüyor. Keşke o anda ameliyat olabilseydim ve bunları yaşamasaydım (görüşmeci 3, kadın, 50)

4.2.9. İşitme Cihazı Kullanımının Sosyal Yaşamda Duygusal Etkileri

Çalışmanın bu bölümünde işitme cihazı kullanımının sosyal yaşam ilişkileri içerisinde duygusal etkilerine yönelik bulgular ele alınmıştır.

İşitme cihazı kullanımının sosyal hayatındaki ilişkilerinde duygusal durumuna etkileri sorulan bir katılımcı tecrübelerini şöyle ifade etmiştir:

Malum bizim toplumumuzda mahalle baskısı diye bir şey var. İşitme cihazı kullanan insanlara genelde toplum tarafından bir horlanma, dışlanma yaşıyor yani bunu kendim de yeri geldiği zaman yaşıyorum. İnsanlar sizinle iletişime girmek istemiyor böyle durumlar da insanın içine kapanmasına neden olabiliyor. İnsanların biraz düşünmesi lazım karşısındaki insanı çünkü bazen ben diyorum keşke bende bu durumda olmasaydım normal insan gibi olsaydım. Bir yandan da diyorum kader, nasip böyleymiş yani bu da belki bize başka kapılar açacak (görüşmeci 12, erkek, 39).

Katılımcıların büyük çoğunluğu işitme cihazları olmadığı zaman duymakta güçlük çektiğini veya duyamadığını bu bağlamda işitme cihazlarının olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla beraber cihazları olduğunda değil olmadığı zamanlarda duygusal sorunlar yaşadıklarını, duyamadıkları, iletişim kuramadıkları için gerginlikler ve stres yaşadıklarını da eklemişlerdir. İşitme cihazı kullanımının sosyal hayatındaki

ilişkilerinde, duygusal durumuna etkileri sorulduğunda görüşmeci 12 bu doğrultudaki tecrübelerini şu sözler ile ifade etmiştir:

Cihazla ilgili değil cihazı kullanmadığım zaman sıkıntı yaşıyorum. Konuşulanları anlamayınca; gerginlik, sinirlilik, stres olmaya başlıyor. Çünkü cihazı kullanmadığım zaman ben karşıdaki insan ile iletişim kuramıyorum ya da karşıdaki insana bir kelimeyi 3-4 defa tekrarlatmak zorunda kalıyorum bu da beni rahatsız ediyor, geriyor (görüşmeci 12, erkek, 39).

Yine görüşmeci 12 ile benzer ifadelerde bulunan görüşmeci 15 de cihazı kullanmadığı zamanlarda kendisini kötü hissettiğini, sosyal ortamlarından, konuşulanları anlamadığı, iletişim kuramadığı için uzaklaştığını ancak cihaz kullanımı ile beraber bu sorunların çözüldüğünü, cihazı kullandığında değil kullanmadığında stres yaşadığını şu cümleler ile ifade etmiştir:

Kullanmaya başladıktan sonra değil de kullanmaya başlamadan önce kötü hissediyoordum. Çünkü konuşulanları tam olarak anlamıyordum, algılayamıyordum sıkıntı yaşıyordum, uzaklaşıyordum ama kullandıktan sonra böyle bir şey yaşamadım şimdiye kadar. Kullanmak stres yaratmıyor, kullanmadığım da stres yaşıyorum (görüşmeci 15, kadın, 26).

Yine görüşmeci 15 gibi görüşmeci 8 de işitme cihazı olduğunda değil olmadığında stres yaşadığını, cihaz kullandığı zamanlarda psikolojik olarak, duygusal olarak hiçbir sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir. Bunlara ek olarak işitme cihazı kullanımı ile ilgili toplumun tepkilerine yönelik savunma mekanizması geliştirmiş ve işitme cihazı kullanımını gözlük kullanmayla eş değer tutmuştur. Görüşmeci 8'in ifadeleri şu şekildedir:

Hayır, hayır cihaz kullanmaktan dolayı yaşanan bir stres sorun yok. Tam tersi cihaz olmazsa duyamamanın vermiş olduğu gerginlik, stres oluyor. Kendimi kötü hissediyoordum, psikolojik sıkıntı yaşıyordum. Ben aynı zamanda dudak okuyorum bakıyorum karışık kuruşuk konuşuyor cihazımda yok daha çok sıkıntı yaşıyordum. Gözlük

kullanma ile işitme cihazı kullanma bence aynı şey. Gözlük kullanmak görmeyi kolaylaştırıyor işitme cihazı kullanmakta duymayı (görüşmeci, 8, erkek, 50).

Yine işitme cihazı takmadığı zaman duygusal anlamda sorunlar yaşadığını, cihaz takmadığı zaman duyamadığı için psikolojisinin olumsuz etkilendiğini ifade eden görüşmeci 6 da tecrübelerini şu sözler ile dile getirmiştir:

Hayır, etkilemiyor ama cihazı takmadığım zaman insanları duyamıyorum bu durum tamamen psikolojimi etkiliyor. Cihazı takmadığım zaman psikolojim olumsuz etkileniyor (görüşmeci 6, erkek, 30).

Cihaz kullanımının duygulara yönelik etkisi sorulan bir görüşmeci tecrübelerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Sabah uyandığımda işitme cihazını takıyorum, akşam uyurken çıkarıyorum. Onun dışında gün içerisinde çıkarmıyorum, çıkardığımda kendimi yok gibi hissediyorum, bir eksiklik hissediyorum. Nasıl siz gözünüzü kapatınca yürüyemezsiniz bende de duymayınca hayat duruyor. Mesela bu cihaz pille çalışıyor, pille çalıştığı için ben her zaman için yanımda bir yedek pil bulunduruyorum. Unuttuğum zaman bazen bitiyor, bitince geriliyorum, kendimi çok kötü hissediyorum. Karşıdaki kişiyi anlamıyorum, sanki fark edecekler gibi hissediyorum, ya da ben kendimi anlatamayacağım, karşıdaki kişiyi duymayacağım gibi kendi kendime stres yaşıyorum. Mesela şu an takılı olduğu halde bazen güçlük çekiyorum duymakta, özellikle iş görüşmelerinde olsun veya herhangi bir toplumda olsun böyle sıkıntılar yaşıyorum, geriliyorum (görüşmeci 16, kadın, 33).

Yine işitme cihazı kullanmadığında sorunlar yaşadığını ifade eden görüşmeci 18 de cihazının pili biterse korkusu yaşadığını ve cihazın pili bittiğinde yaşadığı duygusal olumsuzlukları şu şekilde ifade etmiştir:

Cihaz kullandığım için değil de kullanmadığım zamanda oluyor. Bazen tek tarafın pili bitiyor o zaman pili yoksa değiştiremiyorum tek taraflı takınca da çok rahatsız oluyorum kendimi kötü hissediyorum (görüşmeci 18, kadın, 50).

Çalışmaya katılan bazı görüşmeciler işitme cihazının fiziksel görünümünden kaynaklı duygusal olumsuzlukların çocukluk ve gençlik dönemlerinde daha yoğun yaşandığı ancak uzun süre cihaz taktıktan sonra, özellikle de cihazın iletişimdeki olumlu etkileri görülmüşse, yaşanan duygusal etkilerin zamanla azaldığını veya kaybolduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Görüşmeci 16'nın bu konudaki görüşleri de bulgumuzu desteklemektedir.

Önceden rahatsız ediyordu kendimi çok farklı hissediyordum. Farklı hissedince de kendi içime kapanıyordum. Toplum içine çıkasım olmuyordu, büyüdükçe bu cihazın bana iyi geldiğini fark edince, umursamaz oldum. Nasıl ki benim suya ihtiyacım varsa işitme cihazına da ihtiyacım var. Duymak için işitme cihazını kullanmak zorundayım (görüşmeci 16, kadın, 33).

Yine görüşmeci 4 de görüşmeci 16 ile benzer tecrübelerini dile getirerek, işitme cihazını taktığı ilk zamanlarda, duygusal anlamda olumsuzluklar yaşadığını ancak zamanla cihazın olumlu etkilerini görmeye başladıktan sonra bu olumsuzların kaybolduğunu şu sözler ile ifade etmiştir:

İlk süreçte bu dedikleriniz çok oluyor insanların ne söylediklerini önemsiyorsunuz daha sonra kendinizde alıştıktan kabullendikten sonra insanların ne dediğini umursamıyorsunuz. Kendi kendinize İnsanların ne dediği önemli değil benim ne istediğim önemli diyorsunuz, ben kendi sağlığım için bir şeyleri anlamak için bunu kullanıyorum. İnsanlar ne der, yadırgar mı diye artık düşünmüyorum, bu insanların beyin eksikliği, beyin engellidir diye düşünüyorum (görüşmeci 4, erkek, 42).

Cihaz kullandığı ilk zamanlarda cihazı yadırgadığını, kendisini çok kötü hissettiğini ancak cihaz kullanmaya başladıktan ve cihazın olumlu etkilerini gördükten sonra bu duygusunun kaybolduğunu görüşmeci 3 şu sözler ile ifade etmiştir:

İlk kullandığımda çok kötü hissediyordum. Arabaların sesi bir değişik geliyordu. Ne oluyor diyordum, kendi kendime inşallah alışırım diyordum. Ama şimdi alıştım normale döndüm. Şu anda bir sıkıntı yok çok şükür (görüşmeci 3, kadın, 50).

İşitme cihazı kullanımının duygusal etkileri sorulan bir görüşmeci bulgularımızı destekleyen görüşlerini şu cümleler ile ifade etmiştir:

Kötü hissediyorum, yani diğer insanlar ile tek başıma iletişim kuramamak, rahatlıkla duyamamak çok kötü bir şey. Kendini soyutlamaya başlıyorsun (görüşmeci 14, erkek, 19).

İşitme cihazı kullanımının fiziksel görüntüsünden rahatsızlık duyduğunu, cihazı gördükten sonra insanların olası tutum ve tepkilerinden dolayı stres ve kaygı yaşadığını bu durumların duygularını olumsuz etkilediğini ifade eden görüşmeci 5 de tecrübelerini şu sözler ile ifade etmiştir:

Bir yandan rahatsız etmez diyorum ama. Bazen de toplum içerisinde bakıyorum ki bilinmesini, görülmesini istemiyorum. Yani işte diyorum ki cihaz kullandığım bilinmesin görülmesin. Tabi seni tanıyanlar için pek sorun değil de biraz daha yakinen tanımayan, biraz daha resmi biraz daha böyle az tanıştığım insanların bilmesini istemiyorum. O da neden dolayı sana karşı bakışı, anlayışı, tavrı değişir diye düşünüyorsun. Demesin bak bunun kulak duymuyor, öyle algılamasın. Tabi bu bilinçaltı bir refleks öyle diyeyim çokta sorun olmadı ama bu akla gelmiyor mu geliyor yani (görüşmeci, 5, erkek, 50).

İşitme cihazı kullanımının duygusal etkileri sorulan diğer bir görüşmeci duygularını şu şekilde ifade etmiştir:

İllaki ben isterdim ki daha görünmeyen bilinmeyen bir cihaz olsun. Ben zaten yeni taktığım için görenler soruyor senin işitme kaybın mı var bende tabii izah ediyorum. Böyle muhabbetler, insanların bakışı beni rahatsız ediyor. Mümkünse daha görünmeyen bir cihaz istiyorum (görüşmeci 7, erkek, 35).

İşitme cihazı kullanımının kendisinde olumsuz duygulara sebep olduğunu, kendi içerisinde cihaz kullanımından kaynaklı kaygı ve stres yaşadığını aynı zamanda toplum tarafından damgalandığını ifade eden görüşmeci 11 tecrübelerini şu sözler ile dile getirmiştir:

Bazen rahatsız ediyor. Bazen de görmedikleri zaman konuşuyorlar bende konuşulani anlamayınca kızıyorlar. Kaygı ve stres ister istemez yaşıyorum. Bazen insanlar damgalıyorlar işte bu işitme cihazı kullanıyor diye (görüşmeci 11, erkek, 28).

4.3. ODAK GRUP GÖRÜŞMELERİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde odak grup görüşmeleri sonucunda elde edilen veriler incelenmiştir. Bu kapsamda katılımcılar ile yapılan görüşmelerde katılımcılara 8 soru sorulmuştur. Bu sorular, : İşitme cihazı kullanımının aile içi ilişkilerine olumsuz etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?, İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının ebeveynlik rolleri üzerine bir etkisi olduğunu düşünür mü?, İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının sosyal ilişkilerde etkisi olduğunu düşünür mü?, İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının eğitim hayatına etkisi olduğunu düşünür mü?, İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının iş bulma ve iş başvurusu süreçlerinde etkisi olduğunu düşünür mü?, İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının aile planlaması (eş seçimi, çocuk yapma düşüncesi) üzerine etkisi olduğunu düşünür mü?, İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede etkisi olduğunu düşünür mü?, İşitme cihazı kullanan bireyler, toplumsal cinsiyet algısının (toplumun kadın ya da erkek algısı) cihaz kullanımına yönelik davranış ve düşüncelere etkisi olduğunu düşünür mü? şeklindedir.

Bu çerçevede odak grup görüşmesi yoluyla elde edilen veriler “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorileri aracılığıyla analize tabi tutulmuştur. “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorileri temelinde 11 katılımcının her birinin görüşleri incelenmiş ve bu görüşler belirtilen kategorilerde ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu çalışmada da gizlilik ilkesi benimsendiğinden katılımcıların isimleri kullanılmamış, oturma düzenlerine göre isimleri ve bilgileri kodlanmıştır. Buna göre;

4.3.1. Soru 1: İşitme cihazı kullanımının aile içi ilişkilerine olumsuz etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

Çalışmaya katılan bireylere, “işitme cihazı kullanımının aile içi ilişkilerinize herhangi bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorisi açısından ele alınmıştır. Bu bağlamda katılımcıların “dört” ünün “olumlu etkiler”, “dört” ünün “etkilemez”, diğer “üç” ünün ise “olumsuz etkiler” görüşünde oldukları ifadelerinden anlaşılmıştır.

İşitme cihazının aile içerisinde olumlu etkileri olduğunu savunan katılımcıların ifadeleri aşağıdaki şekillerde olmuştur:

Katılımcı 5 (erkek, 42): *Cihaz kullanmadan önce iletişim sorunları yaşıyordum cihaz kullandıktan sonra sıkıntı yaşamadım. İşitme problemi olduğu için olumlu etkiliyor bence.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *İlk başlarda cihazın fiziksel görüntüsünden dolayı tedirginlik yaşıyordum iletişim kurmak istemiyordum ancak ailemin bana gösterdiği destek ile bu durumu zamanla aştım. Cihaz kullanmak genel anlamda aile içi ilişkilerimi olumsuz etkilemedi aksine ailemle bağları güçlendirdi.*

Katılımcı 10 (erkek, 35): *Herhangi bir olumsuzluk olmadı, daha çok anlayış gösterdiler.*

Katılımcı 11 (kadın, 50): *Aile içinde bir olumsuzlukla karşılaşmadım aksine destek olmaya çalışıyorlardı üzülüyorlardı.*

İşitme cihazı kullanımı aile içi ilişkileri olumsuz etkiler görüşünde olan katılımcıların ifadeleri aşağıdaki şekillerde olmuştur:

Katılımcı 3 (kadın, 50): *25 yıldır cihaz kullanıyorum. Uzun süredir kullandığım için bazı zamanlarda eşim ile ters düştüğümüz durumlar oldu, çok büyük olumsuz*

tepkiler aldığım oldu. Kayın validemden de çok büyük olumsuz tepkiler gördüm. İş yerinde bir şey yaşadığında onun sinirini benden çıkarmak için cihazı bahane ederdi.

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Eşim ve çocuklarımla her hangi bir sıkıntı yaşamadım. Daha çok destek oldular bana ama kendi ailemde bazı sıkıntılar yaşadım özellikle cihaza rağmen duyamadığım zamanlarda.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *Aile içerisinde cihaz kullandığımı bilenler ile herhangi bir sıkıntı yaşamadım olumsuz etkisini görmedim ama bilmeyenlerde bazı sıkıntılar yaşadım duymayınca.*

İşitme cihazı kullanımı aile içi ilişkileri etkilemez görüşünde olan katılımcıların ifadeleri aşağıdaki şekillerde olmuştur:

Katılımcı 1 (erkek, 39): *Aile içi ilişkiler konusunda bir sıkıntı çekmiyorum. Eşim çocuklarım bu durumları bildiği için sıkıntı yaşamıyorum. Olumsuz veya olumlu bir etkisini görmedim yani.*

Katılımcı 2 (kadın, 23): *Ailem durumu bildikleri için ona göre davranıyorlar şu ana kadar bir sıkıntı yaşamadım işitme cihazının farklı bir etkisini görmedim.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *2 yaşından beri kullandığım için aile içerisinde hiçbir problem olmadı aile içi ilişkilerime bir etkisi olmadı çok şükür. Ailem bu konuda hep anlayışlı davrandılar.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Aile içinde herhangi bir problem yaşamadım. Herhangi bir etkisini görmedim.*

4.3.2. Soru 2: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının ebeveynlik rolleri üzerine bir etkisi olduğunu düşünür mü?

Bu bölümde işitme cihazı kullanımının ebeveynlik rolleri üzerine etkisi sorulmuş, katılımcı bireylerin verdiği cevaplar yine “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler”

kategorisi açısından ele alınmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu cihaz kullanımının ebeveynlik rolleri üzerinde olumlu etkisi olduğunu savunmuştur bu bağlamda görüşleri işitme cihazı kullanımı ebeveynlik rollerini olumlu etkiler kategorisi altında ele alınmıştır. Ebeveyn olmayan bireyler ise bu konuda her hangi bir yorum yapmamış ve ifadeleri, işitme cihazı kullanımı ebeveynlik rollerini etkilemez kategorisi altında belirtilmiştir. Katılımcıların “altı” sı “olumlu etkiler” , “dört” ü “etkilemez” ve “bir” i ise “olumsuz etkiler” görüşünü savunmuştur.

İşitme cihazı kullanımının ebeveynlik rolleri üzerinde olumlu etkileri olduğunu savunan katılımcıların ifadeleri aşağıdaki şekillerde olmuştur:

Katılımcı 3 (kadın, 50): *Ben anne olduktan sonra cihaz kullanmaya başladım çünkü çocuğumun sesini duymak istedim korkuyordum ya sesini duymazsam ağlayınca anlamazsam dediğim gibi baya etkiliyor cihaz kullanmak çocuğunuzun sesini duyabiliyorsunuz. Çocuklarım büyüdü bazen cihazı çıkaracağımdaya söylüyorum cihazı çıkarıyorum bir şey söyleyecekseniz cihazı önüme getirin diye. Cihazı çoğunlukla çocuklarım için kullanıyorum.*

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Çocuğumun sesini duyamamak korkusu aşırı derecede oluyor. Cihaz varken bile ya duyamazsam diye ama cihaz olmadığında hiç duyamayacağım için olumlu etkileri oluyor bence. Çocuğum büyüdüğünde ilk önce bir şaşırdı kulağımda görünce ama çocuğum çok anlayışlı çok büyük destek oluyor.*

Katılımcı 5 (erkek, 42): *Çocuğun sorumluluğu hanımda olduğu için şanslıyım duymazsam korkuları yaşamadım. Ama tabii ki bir baba olarak çocuğunun sesini duymak, uzaktan ne dediğini anlamak çok önemli cihazı kullanınca çok şükür sorun yok duyabiliyorum. Cihazın olumlu etkileri oluyor.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Çocuğum 8 yaşında ben hiçbir sıkıntı yaşamadım. Olumsuz etkisini görmedim, cihaz ile duyabiliyorum çünkü.*

Katılımcı 10 (erkek, 35): *Cihaz kullanmadan önce çocuklar konuşuyordu anlamıyordum ama cihazdan sonra her şey normale döndü duymaya başladım iletişimimiz güçlendi. Cihaz kullanımının olumlu etkileri oldu.*

Katılımcı 11 (kadın, 50): *4 tane çocuğum var ben zaten son dört aydır kullanıyorum çocuklarım büyüdü bu sebeple olumsuz bir etkisi olmadı ama artık daha rahat duyabildiğim için daha güzel iletişim kurabiliyorum benim için olumlu etkileri oldu cihaz kullanmanın.*

İşitme cihazı kullanımının ebeveynlik rolleri üzerinde olumsuz etkileri olduğunu savunan katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

Katılımcı 1 (erkek, 39): *Küçük çocuklarımın söylediklerini bazen anlamayabiliyorum, o zaman bazı sıkıntılar yaşıyor. Çocuklar bu sefer annelerine gidiyor babam beni anlamıyor diye o zamanlarda insan üzüliyor tabi bu durum olumsuz etkiliyor.*

Bu bölümde işitme cihazı kullanımı ebeveynlik rollerini etkilemez kategorisinde henüz ebeveynlik duygusunu tatmamış ve bu kapsamda yorum yapmak isteyen katılımcıların ifadeleri yer almaktadır. Bu bağlamda katılımcıların ifadeleri şu şekillerdedir:

Katılımcı 2 (kadın, 23): *Bekâr olduğum için bir şey diyemeyeceğim.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *Bekârım ve çocuğum olmadığı için bende bir şey söyleyemeyeceğim.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *Ben de bakarım çocuğum yok yorum yapamayacağım.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *Ben de bekârım maalesef bu konuda bir tecrübem yok.*

4.3.3. Soru 3: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının sosyal ilişkilerde etkisi olduğunu düşünür mü?(Girilen sosyal ortamlardaki ilişkilerde, arkadaşlık ilişkilerinde...)

Çalışmanın bu başlığı altında, araştırmaya katılan bireylere, “İşitme cihazı kullanımının sosyal ilişkilerde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar yine “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorisi açısından ele alınmıştır. Katılımcıların tamamı işitme cihazı kullanımının sosyal ilişkilerde olumsuz etkileri olduğunu özellikle yeni kurulan veya önceden kurulmuş arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda işitme cihazı kullanımının sosyal ilişkilere etkileri sorulan katılımcıların ifadeleri aşağıdaki şekillerde olmuştur:

Katılımcı 1 (erkek, 39): *Sosyal ortamlarda zorlanıyorum açıkçası yani arkadaş ortamlarında sıkıntılar çekebiliyorum. Bazen cihaza rağmen duymuyoruz karşındaki insana söylediklerini tekrar ettirmek zorunda bırakıyoruz bu da bizi zor durumda bırakıyor bazı insanlar anlayışlı olmayabiliyor ters tepki veriyor bu da kötü hissettiriyor iletişim kurmak istemeyebiliyoruz. Böyle durumlar benim başıma çok geldi bu sebeple toplum içine girmek istemiyorum izole yaşıyorum. Çünkü toplumda herkes bir anda konuşunca anlamıyorum üzülüyorum.*

Katılımcı 2 (kadın, 23): *İşitme cihazı kullanırken arkadaş seçiminde çok dikkat ediyorsunuz. Sizi anlayacak, anlayışlı olacak insanlar ile arkadaşlık kuruyorsunuz buna mecbursunuz çünkü durumlarda sorunlar yaşanabiliyor diğer arkadaşların dediği gibi. Sosyal ortamlardan da yani kalabalık ortamlardan da olabildiğince uzak duruyorsunuz çünkü çok ses olunca anlamakta daha çok zorluk yaşıyorsunuz ve iletişim kopuklukları oluyor. Bu durum da rahatsız ediyor.*

Katılımcı 3 (kadın, 50): *Toplumdan her zaman iki adım üç adım geride durdum. Kendimi sosyal ortamlardan hep izole ettim ve yalnızlaştım. Bu durum beni çok olumsuz etkiledi kendimi çok kötü hissettirdi. Yani aslında bu kadar yapmama gerek yoktu belki ama cihaz kullanıyor olmanın verdiği psikoloji ile sanırım bu duruma geldim.*

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Ben de sıkıntılar yaşadım arkadaş ortamlarına girdiğimde çok ses olunca konuşulanları anlamıyorum anlayamayınca bu durum beni geriyor, gerilince de kendimi ifade edemiyorum, ifade edemeyince de kendimi hep geri çekiyorum yavaş yavaş yalnızlaşıyorum. Yani herkes ile arkadaşlık kuramıyorsun, daha seçici oluyorsun, durumunu anlayışla karşılayacak insanlar ile arkadaşlık kurmaya çalışıyorsun.*

Katılımcı 5 (erkek, 42): *Her zaman bir adım geri duruyorsunuz. Yani cihaz taktığınız için problem yaşarım korkusu ile kendinizi toplumdan soyutlama ihtiyacı hissediyorsunuz. Fazla arkadaşım, girdiğim sosyal ortamlar yok.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *Üniversiteye yeni geldiğimde cihaz kullanıyorum diye özgüven eksikliği yaşıyordum. Arkadaş seçmeyi düşünemiyordum beni seçmelerini bekledim, seçilmeyi bekledim yani. Maalesef çok az arkadaşım oldu, özellikle derslerde grupça yapılan ödevlerde en son seçilen ben oluyordum yani mecburiyetten bu da tabi insanı ister istemez içine kapanık bir hale getiriyor. Arkadaş ilişkilerinde, sosyal ortamlarda cihaz kullanıyor olmak insanı olumsuz etkiliyor.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *Arkadaş seçiminde seçici olmak zorunda kalıyorsunuz bu sebeple çok fazla sosyal ortamlara giremiyorsunuz gelebilecek tepkilerden ötürü çekinceler yaşıyorsunuz, daha içine kapanık bir insan oluyorsunuz. Bence de cihaz kullanıyor olmak sosyal ilişkileri olumsuz etkiliyor.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Olumsuz etkileri olabiliyor. Cihaz taktığında sanki tamamen net duyuyorsun gibi düşünüyorlar bir şey söylediklerinde anlamadığında sen de işine geldiğini duyuyorsun işine gelmediğini duymuyorsun gibi tepkiler oluyor. Böyle durumlar ile çok karşılaştım. Ama tabi anlayışlı olan daha yakın davrananlarda oldu arkadaşlarında dediği gibi seçici olman gerekiyor herkesle arkadaşlık kuramıyorsun.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *İşitme kaybı yaşayan veya cihaz kullanan insanlar ile daha iyi anlaşıyorum. Her ortama giremiyorsun, herkesle arkadaşlık kuramıyorsun çünkü bazı insanlar olumsuz tepkiler verebiliyor sorunlar yaşanıyor. Cihaz belki iletişimi destekliyor ama insanların bakışlarını olumsuz etkiliyor.*

Katılımcı 10 (erkek, 35): *Topluma katılamıyorum çekiniyorum, utanıyorum. Çünkü cihazı gördükleri anda işte hemen a bu cihaz kullanıyormuş, duymuyormuş gibi tepkiler oluyor. Daha seçici davranmak zorunda kalıyorum.*

Katılımcı 11 (kadın, 50): *Ben zaten cihaz kullandığım için çekinen bir insanım girdiğim ortamlarda da bu sürekli dile getiriliyor kaba konuşmalar oluyor çok üzüliyorum bu sebeple olabildiğince sosyal ortamlardan, arkadaş ortamlarından uzak durmaya çalışıyorum. Görüntüsü olmasa, insanların tepkisi olmasa cihaz kullanmanın iletişim konusunda oldukça olumlu etkileri var aslında.*

4.3.4. Soru 4: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının eğitim hayatına etkisi olduğunu düşünür mü?

İşitme cihazı kullanımının eğitim hayatındaki etkileri sorulan katılımcıların cevapları yine “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorisi açısından ele alınmıştır. Katılımcıların tamamı işitme cihazı kullanımının eğitim hayatında olumsuz etkileri olduğunu, bu etkilerin ilk ve ortaokul dönemlerinde akran zorbalığı şeklinde kendini gösterirken ileriki dönemlerde eğitimden yeterli verim alamama şeklinde kendini gösterdiğini ifade etmişlerdir.

İşitme cihazı kullanımı eğitim hayatını olumsuz etkiler kategorisinde katılımcıların ifadeleri şu şekillerde olmuştur:

Katılımcı 1 (erkek, 39): *Cihaz kullandığım için eğitim hayatımda bariz bir sorun yaşamadım ancak tabii ki diğer arkadaşlar kadar dersleri net anlayamadım, onlar kadar verim alamadım.*

Katılımcı 2 (kadın, 23): *Sınıf arkadaşlarında dalga geçmeler falan olunca ister istemez okula gitmek istemiyordunuz cihaz kullanmak eğitim hayatımı bu açıdan olumsuz etkiledi.*

Katılımcı 3 (kadın, 50): *Nalan Hanım ile benzer sıkıntılar yaşadım akran baskısı çok oldu çok dalga geçildi ve ben eğitim hayatımı yarıda bıraktım ortaokuldan sonra gitmedim okula.*

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Arkadaşlar ile sorunlar yaşadım, öğretmenim duymuyorum diye saçımı çekmişti herkesin içinde tamamen okul ortamından soğudum.*

Katılımcı 5 (erkek, 42): *Ben en çok eğitim hayatımda sıkıntılar yaşadım anlayamıyorsun, konuşulanlara yetişemiyorsun, derslerden yeterli verim alamıyorsun.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Eğitim seviyesi arttıkça sorunlar artıyor bence dersler zorlaştıkça cihaz ile anlamak daha zor oluyor, her şey daha eksik kalıyor.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *Eğitim hayatında anlama problemleri yaşıyor ama en çok üniversitede zor oluyor orda da önemli olan arkadaş eğer iyi arkadaşların varsa onlar yardımcı oluyor.*

Katılımcı 10 (erkek, 35): *Eğitim hayatımda hocalardan yana bir sıkıntı olmadı ancak diğer arkadaşlarında dediği gibi akran baskısı çok olumsuz etkiliyordu.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *Eğitim seviyesi arttıkça zorluklarda artıyordu özellikle üniversite döneminde hocalar hızlı konuştuğunda veya sınıf içerisinde konu ile ilgili tartışmalar olduğunda ben konuşulanları anlayamıyordum bu sebeple etkileşim kuramıyordum ve problem oluyordu.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *Derslerden diğer arkadaşların gibi yeterli verimi alamıyorsun, konuşulanları anlamakta ve anlamlandırmakta problemler yaşanabiliyor.*

Katılımcı 11 (kadın, 50): *Olumsuz etkileri oluyor. Okul hayatımda derslerde anlamadığım bir yer olduğunda, cihaz kullandığım için sormaya çekiniyordum. Konuyu anlamamış olsam bile soramıyordum yine duymadı gibi tepkiler alırım diye.*

4.3.5. Soru 5: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının iş bulma ve iş başvurusu süreçlerinde etkisi olduğunu düşünür mü?

Çalışmanın bu bölümünde katılımcılara işitme cihazı kullanımının iş arayışı, iş bulma ve bir işte çalışma süreçlerine etkisi olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar yine “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorileri açısından değerlendirilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu cihaz kullanımının, söz konusu bu süreci olumsuz etkilediğini savunurken bir kısmı engelli raporu alınca özellikle EKPSS ile devlet kadrolarına diğer bireylerden daha kolay girebildiklerini, bu sebeple olumlu yanlarının da olduğunu savunmuştur. Elde edilen veriler, işitme cihazı kullanımının, iş arayışı, iş bulma ve bir işte çalışma süreçlerine etkisi olmadığını düşünen katılımcının olmadığını göstermiştir.

İşitme cihazı kullanımının iş arayışı, iş bulma ve bir işte çalışma süreçlerine etkisine yönelik katılımcı ifadeleri şu şekillerde olmuştur:

Katılımcı 5 (erkek, 42): *İş hayatını iş bulma sürecini %80-90 etkiliyor. Nereye gitsen, nereye başvursan form dolduruyorsun sağlık raporu istiyorlar. Sağlık raporu alınca direk eleniyorsun. İkinci sınıf muamelesi oluyor.*

Katılımcı 1 (erkek, 39): *Bir markette işe girdim iki sene falan çalıştım maaş konusunda sıkıntılar yaşadım. Arkadaş bizzat şunu dedi senin aslında hakkın şu da senin kulağın duymadığı için yarım adam olduğun için sana bu kadar veriyoruz. Derhal işten çıktım ama sonra iş bulamadım işitme cihazı olduğu için ikinci sınıf insan muamelesi yapıyorlar, hor görüyorlar. Bende bardakla çekirdek sattım simit sattım mecburen. Sonra girdiğim işlerde de nerde pis iş varsa orda çalıştırdılar. Çalıştığım yerlerde insan yerine koymadılar, elimde mesleğim var ama onu yaptırmadılar. Daha ayak işlerinde çalıştım.*

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Cihaz kullanmayanlar bizden daha şanslı bu konuda. İş başvurusu yaptım konuştuk arayacağız dediler aramadılar sonra ben aradım ne oldu diye işte cihazı sorun etmişler aslında ben çok istemiştim yapabilirdim ama ön yargılı davrandılar.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *Eskiden daha olumsuz etkiliyordu ama şuan raporun varsa İŞKUR üzerinden engelli kadrosuna başvuruyorsunuz eskisi kadar zor olmuyor. Şimdi engelli birey çalıştırma zorunluluğu olduğu için.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Engelli raporun varsa engelli kontenjanından işe girebiliyorsun, EKPSS' ye girebiliyorsun ama raporun yoksa çok sıkıntı oluyor. Kimse seni çalıştırmak istemiyor.*

Katılımcı 10 (erkek, 35): *İşe almadan önce mülakat yapıyorlar orada iletişim problemi yaşayabiliyorsun o zaman direk eliyorlar seni. Özellikle raporunda yoksa engelli kadrosunda da olmadığın için direk olumsuz oluyor.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *Özel sektörde hem çok zor işe alıyorlar hem de seni rezil ederek daha ayak işleri yaptırıyorlar. Onur kırıcı davranışlar sergiliyorlar. Devlet dairesinde öyle olmuyor ama orda kanunlar var daha rahatsın onun içinde rapora ihtiyacın oluyor.*

Katılımcı 2 (kadın, 23): *Kesinlikle etkiliyor ve olumsuz etkiliyor. Toplumun ön yargısı işverenleri de etkiliyor bu sebeple engelli kadrosundan zorunlu olarak alım yapmayacaksa sizinle çalışmak istemiyorlar.*

Katılımcı 3 (kadın, 50): *Cihaz kullanmanın özel sektörde olumsuz etkileri oluyor ancak devlet işine girme konusunda faydalar sağlıyor. Normal KPSS ile atanamayacakken EKPSS ile daha düşük bir puana atanabiliyorsunuz.*

Katılımcı 11 (kadın, 50): *Şuanda bir markette çalışıyorum ve cihaz kullandığımı söylemedim, çünkü başta sordular görme dışında bir problemin var mı diye var deseydim işe alınmayacaktım. Özel sektörde işitme cihazı kullananların, işitme problemi olanların iş bulması ve bir işte çalışması çok zor oluyor.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *Özellikle insanların yoğun iletişim halinde olduğu işlere başvurduysanız direk mesleki özgeçmişinize bile bakmadan size olumsuz cevap veriyorlar. Maalesef sadece işitme cihazı kullanımına karşı değil toplumun büyük*

çoğunluğunun engelli bireylere bakışı çok kötü ve bu durum hemen hemen her alanda olumsuzluklar yaşamamıza neden olabiliyor.

4.3.6. Soru 6: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının aile planlaması (eş seçimi, çocuk düşüncesi) üzerine etkisi olduğunu düşünür mü?

Bu bölümde çalışmaya katılan bireylere, “İşitme cihazı kullanımının aile planlaması (eş seçimi, çocuk düşüncesi) üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar yine “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorisi altında incelenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların “dokuz” unun “olumsuz etkiler” , “ikisi” nin ise “etkilemez”, görüşünde oldukları ifadelerinden anlaşılmıştır. Katılımcılardan hiç biri işitme cihazı kullanımının aile planlaması (eş seçimi, çocuk düşüncesi) üzerine olumlu etkisi olduğu görüşünü dile getirmemiştir.

İşitme cihazı kullanımının aile planlaması (eş seçimi, çocuk düşüncesi) üzerine olumsuz etkisi olduğunu savunan katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Katılımcı 11 (kadın, 50): *Olumsuz etkileri olabiliyor. Ön yargılara sebep oluyor.*

Katılımcı 5 (erkek, 42): *Asıl hayat eş seçimi ve çocuk düşününce başlıyor. Ben eşim ile tanışınca cihaz kullandığımı başta söylemedim tanıştık, konuştuk sohbet ilerledi sözlendik daha sonra dedim hakkına girmeyeyim sorun olacaksa şimdi olsun öyle eşime söyledim. Yani insan da ister istemez çekinmeler oluyor olumsuz tepkiler alırsam diye.*

Katılımcı 3 (kadın, 50): *Çok etkiliyor zaten kendi içinde bile ön yargıların varken karşıdaki insanın bakışından olumsuz etkileniyorsun. Benim evliliğim görücü usulü oldu ve iyi olmadı yani sanki başka kimse istemez gibi düşünceler yüzünden mecburen kabul ettim.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Ben pek bir sıkıntı yaşamadım eş seçiminde. Sağ olsun eşim çok anlayışlıydı ama çocuk yaparken çok tedirgindim ya bu durum onda da olursa ona da geçerse diye çok şükür geçmedi ama.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *Ben bekâрім, evlenmek istiyorum birkaç kez kız istemeye gittim ama olmadı işitme cihazı kullanıyor olmamı problem ettiler. Yani benim bu sürecimi olumsuz etkiliyor, zorlaştırıyor.*

Katılımcı 10 (erkek, 35): *Özellikle gençlik döneminde bir kızdan hoşlansam bile cihaz kullandığım için konuşmaya cesaret edemediğim zamanlar oldu. Karşıdaki insanın yanı sıra insanın kendi içinde bile ön yargıları olabiliyor cihaz kullanma ile ilgili maalesef. Görücü usulü ile evlendim. Teklif etme durumum olamadı olsa bile çoğu kez reddedildim.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *Yani ister istemez insanın çekinceleri oluyor cihaz kullandığı için. Özellikle cihazdan kaynaklı reddedilme korkusu çok olumsuz etkiliyor çoğu zaman cesaret edemiyorsun.*

Katılımcı 2 (kadın, 23): *Evlilik ve eş seçimi konusunda tereddütler yaşıyor tabii ki, gelebilecek tepkiler, insanın kendi içinde oluşturduğu kendisine karşı yetersizlik hissi hep bir adım geride kalmaya, seçmeyi değil de seçilmeyi beklemeye itiyor.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *Eğer cihaza karşı kendi ön yargıların varsa sadece eş seçiminde değil hayatın her alanında olumsuzluklar yaşıyor. Çocuk yapma konusunda da çocuğun da aynı sorunları yaşama ihtimali genetik geçiş ihtimali insanda korkulara sebep olabiliyor.*

İşitme cihazı kullanımı aile planlamasını (eş seçimi, çocuk düşüncesi) etkilemez görüşündeki katılımcıların ifadeleri aşağıdaki şekillerde olmuştur:

Katılımcı 1 (erkek, 39): *Anlayışlı bir insan bulursan hiçbir sıkıntı olmuyor benim eşim çok şükür bu konuda çok anlayışlı ve destekleyici.*

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Ailem zaten çok baskıcıydı onların uygun gördüğü ile evlenmek zorunda kaldım cihazla ilgili bir etki olmadı yani.*

4.3.7. Soru 7: İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede etkisi olduğunu düşünür mü?

Bu bölümde katılımcılara işitme cihazı kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede herhangi bir etkisinin olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorisi altında değerlendirilmiştir. Katılımcıların “sekiz” inin “olumsuz etkiler” görüşünde olduğu “üç” ünün ise “etkilemez”, görüşünde olduğu ifadelerinden anlaşılmıştır. Katılımcıların hiç biri işitme cihazı kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede olumlu etkisi olduğu görüşünü dile getirmemiştir.

İşitme cihazı kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede olumsuz etkileri olduğuna yönelik görüşler şu şekillerdedir:

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Hastaneye gittiğimde çok zorlanıyorum, daha aşağılayıcı konuşmalar oluyor daha ters davranıyorlar yani ben öyle sıkıntı yaşadım, yaşıyorum.*

Katılımcı 1 (erkek, 39): *İletişim olarak sorun yaşamıyorum ama özellikle bazı kamu kurumlarında x-ray cihazından geçerken cihaz ötüyor yani o zaman problem olabiliyor hemen diyorlar işte işitme cihazı var, bakışları değişiyor.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *Hastanede çok yaşıyorum, doktora derdimi anlatamıyorum, doktoru anlayamıyorum hele bir de, çok hızlı, anlaşılması zor kelimeler kullanınca.*

Katılımcı 2 (kadın, 23): *Bazen kurumlarda çok ses olduğunda veya karşıdaki insan sessiz konuştuğunda problem oluyor ama onun dışında bir sıkıntı olmuyor.*

Katılımcı 3 (kadın, 50): *Hastane de sıkıntı oluyor yani anlamaya biliyorsun bazen söylediklerini ve sanki senin hatanmış gibi ters tepki verebiliyorlar.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *Hastanelerde ve gürültülü ortamlarda evet iletişim konusunda problemler oluyor cihazın olduğunu görünce anlamadığında direk işitme probleminde kaynaklı anlamadı tepkisi alıyorsun, hissediyorsun bunu tavırlarından.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Gittiğin kurum kalabalık yoğun gürültü içeren bir kurum ise sıkıntılar yaşıyorsun. İletişimde konuşulanları anlamama ve anlamlandıramama problemleri oluyor sesler birbirine karışıyor.*

Katılımcı 10 (erkek, 35): *Bende en çok doktora gittiğimde sorunlar yaşıyorum, doktorların değil belki ama diğer çalışanların tutum ve davranışları çok sert olabiliyor, anlamadığında seni suçlar gibi davranabiliyorlar.*

İşitme cihazı kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede etkisi olmadığı görüşünü belirten katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Katılımcı 5 (erkek, 42): *Ben bir sıkıntı yaşamadım, duyabilince herhangi bir etkisi olmuyor.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *Ben pek sıkıntı yaşamadım şimdiye kadar cihaz ile ilgili. Beni etkilemedi.*

Katılımcı 11 (kadın, 50): *Kamu kurumlarında şuana kadar özellikle cihazdan kaynaklı bir sorun yaşamadım şimdiye kadar.*

4.3.8. Soru 8: İşitme cihazı kullanan bireyler, toplumsal cinsiyet algısının (toplumun kadın ya da erkek algısı) cihaz kullanımına yönelik davranış ve düşüncelere etkisi olduğunu düşünür mü?

Çalışma kapsamında katılımcılara, işitme cihazı kullanımına yönelik toplumun tutum ve davranışlarında toplumsal cinsiyet algısının bir etkisi olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar “olumlu etkiler– etkilemez – olumsuz etkiler” kategorisi altında değerlendirilmiştir. Katılımcıların “altısı” “olumsuz etkiler” görüşünde olduğunu “beş” i ise “etkilemez”, görüşünde olduklarını ifadelerinde

belirtmişlerdir. Sorulan soru neticesinde hiçbir katılımcının işitme cihazı kullanımına yönelik toplumun tutum ve davranışlarında toplumsal cinsiyet algısının olumlu bir etkisi olduğu yönünde görüş bildirmediği görülmüştür.

İşitme cihazı kullanımına yönelik toplumun tutum ve davranışlarında toplumsal cinsiyet algısının olumsuz etkileri olduğuna yönelik katılımcı görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

Katılımcı 3 (kadın, 50): *Bence kadın cihaz kullanıyorsa daha kötü bir algı oluyor evlilik aşamasında engelli biri ile evlenmemeli gibi düşünülüyor ama erkek cihaz kullanıyorsa bu durum daha tolere edilebiliyor, engeli olmayan biri ile evlendirilmek isteniyor. Çoğu alanda erkeğin cihaz kullanması kadına göre daha normal karşılanıyor.*

Katılımcı 9 (erkek, 28): *Yani toplumsal cinsiyet algısına göre kadının hayatta daha fazla sorumluluğu oluyor, yapması gerekenler oluyor. Özellikle anne olunca çocuğa bakma falan, bu sebeple cihaz kullanan kadın daha fazla yadırganabiliyor.*

Katılımcı 2 (kadın, 23): *Toplumsal cinsiyet algısı kadının bir kusuru olduğunda daha çok göze batmasına sebep oluyor bu sebeple kadınlar daha olumsuz etkileniyor bence.*

Katılımcı 4 (kadın, 33): *Ben de kadının yapması gerekenler ve kusursuz olması gerektiği algısından dolayı kadınların daha çok sıkıntı çektiğini düşünüyorum.*

Katılımcı 7 (erkek, 30): *Bilemiyorum ama toplumsal cinsiyet algısı içinde kadının ebeveynlik rollerinden dolayı daha farklı olumsuz tutumlar ile karşı karşıya kalabileceğini düşünüyorum.*

Katılımcı 11 (kadın, 50): *Sadece işitme cihazı ile ilgili değil, bence toplum kadının bir engeli, kusuru olduğunda erkeğe oranla kadına daha olumsuz tutum ve davranışlar sergiliyor.*

İşitme cihazı kullanımına yönelik toplumun tutum ve davranışlarında toplumsal cinsiyet algısının bir etkisi olmadığına yönelik ifadeleri aşağıdaki şekillerde olmuştur:

Katılımcı 10 (erkek, 35): *Cihaz kullanmaya yönelik tepkiler bence toplumsal cinsiyet rollerine göre olmuyor kadın veya erkek olsun bazı alanlarda aynı tepkilere maruz bırakılıyor.*

Katılımcı 5 (erkek, 42): *Bence kadın erkek fark etmiyor toplumsal cinsiyetten önce insanların engellilere karşı olumsuz bakış açıları etkiliyor.*

Katılımcı 6 (erkek, 24): *Kadın veya erkek algısı yani toplumsal cinsiyet algısından değil de engellilik algısından dolayı sorunların yaşandığını düşünüyorum.*

Katılımcı 8 (erkek, 40): *Ben de toplumsal cinsiyet rollerine göre kadın ve erkeğin cihaz kullanımından dolayı tepkiler ile karşılaştığını düşünmüyorum. Yaşanılanlar engelliğe karşı bakış açılarından bence.*

Katılımcı 1 (erkek, 39): *Kadın veya erkek olması fark etmiyor bir hastaneye gittiğinde, okula gittiğinde veya iş aradığında direk cihazdan kaynaklı sorunlar yaşıyor. Bence de yaşadığımız olumsuzluklar toplumun engellilere bakışından kaynaklı.*

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı, işitme cihazı kullanan bireylerin sosyal yaşamları içerisinde iletişim kurdukları alanlarda karşılaştıkları problemlerin ve yaşadıkları sorunların kişiler üzerindeki psikososyal travmatik etkilerinin incelenmesidir. Tüm bu amaçlar doğrultusunda 18-50 yaş arası işitme cihazı kullanan bireylerin işitme cihazı kullanımının iş hayatında, eğitim hayatında, aile hayatında, ebeveynlik rollerinde, cinsel hayatlarında, arkadaşlık ilişkilerinde, kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede, günlük rutinlerinde, sanat ve spor faaliyetlerini yerine getirmede yaşadıkları sorunlar; bireysel, kültürel ve toplumsal değişkenler göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

Katılımcıların çalıştıkları işteki konumu incelendiğinde, memur statüsünde bulunanların sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Alan çalışmasına katılanların, işitme cihazını kaç yıldır kullandığı incelendiğinde, 11 yıl ve üzerinde cihaz kullananların sayısının yüksek olduğu görülmektedir.

Çalışma bulgularını elde etme aşamasında birçok sorun ile karşılaşmıştır. Karşılaşılan en önemli sorun işitme cihazı kullanan bireylerin güvenini kazanmak ve görüşmeye ikna etmek olmuştur. Bu aşama cihaz satan mağazalardan destek alınmak istenmiştir. Ancak söz konusu mağaza sahipleri ya da çalışanları, hastalarının mahremiyetini düşünerek hastaları ile ilgili bilgi verme konusunda oldukça etik davranmıştır. Çalışmaya katılan ve işitme cihazı kullanan kişilerden önce söz konusu mağaza sahiplerinin ikna edilmesi gerekmiş ve bu oldukça zor olmuştur.

Çalışma sırasında karşılaşılan diğer bir sorun da, araştırma sırasında Covid 19 pandemi sürecinin devam etmesi olmuştur. Yaklaşık 2 yıldır devam eden söz konusu salgın nedeniyle katılımcıları ikna etmek ve onlarla bir araya gelmek oldukça zor olmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacına ulaşmak için, ele alınan sorularla ilgili elde edilen bulgular, ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmıştır.

5.1. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ İŞ ARAMA, İŞ BULMA VE BİR İŞTE ÇALIŞMA SÜREÇLERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

Engelli bireyler iş hayatında veya iş bulma süreçlerinde birçok sorun ile karşı karşıya kalmaktadır. İşverenlerin engelli bireylere karşı sahip oldukları ön yargılar, engellilere yönelik geliştirilen istihdam politikalarının yetersizliği, engelli bireyler ve iş verenlere yönelik mesleki eğitim ve rehabilitasyon eksiklikleri engelli bireylerin çalışma hayatlarında yaşadıkları sorunların temelini oluşturmaktadır. Engelli bireyler gerek sosyal hayatlarında gerekse iş hayatlarında çeşitli fiziki ve psikolojik istismarlara maruz kalabilmektedir. Çalışma hayatlarında işveren veya iş arkadaşları tarafından aşağılanma, hor görülme, deneme sürecinden sonra işten çıkarılma, maaş ödenmemesi veya düşük ücret ile çalıştırılma engelli bireylerin iş hayatlarında veya iş bulma süreçlerinde maruz bırakıldığı sorunlardır (Osunluk ve Uğurlu, 2006; Durmaz, 2017; Öztürk, 2011). Bireylerin işitme cihazı kullanımı çoğu işveren tarafından işitme engeli bulunduğu göstergesi olarak algılandığı için cihaz kullanan bireyler iş hayatında ve iş bulma süreçlerinde bahsedilen tarzlarda birçok sorun ile karşılaşmaktadır. Nitekim çalışma kapsamında gerçekleştirilen derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmeleri sonucunda elde edilen bulgular bu durumu doğrular nitelikte olmuştur. Görüşmeler kapsamında sorulan soruların sonucunda elde edilen bulgular işitme cihazı kullanımının özel sektörde iş arama, iş bulma ve bir işte çalışma süreçlerinde olumsuz etkilerinin olduğunu göstermiştir. Katılımcılar cihaz kullanımının işverenler tarafından olumsuz ön yargı ile karşılandığını, cihaz kullandıkları için daha az ücret aldıklarını, cihaz kullanımlarından kaynaklı işveren ve mesai arkadaşları tarafından hor görüldüklerini, aşağılandıklarını, bunlarla beraber işitme cihazı kullandıkları için cihazın yapısından kaynaklı her işte çalışamadıklarını ifade etmişlerdir. Odak grup görüşmeleri sonucunda elde edilen veriler de derinlemesine mülakat görüşmeleri sonucunda elde edilen sonuçlar ile benzer olup genel anlamda cihaz kullanımının, özel sektörde iş arama, iş bulma veya bir işte çalışma süreçlerinde olumsuz etkileri olduğunu destekler şekildedir. Ancak derinlemesine mülakat görüşmesi yapılan bazı katılımcılardan cihaz olmadığı

zaman işitme fonksiyonunu yerine getiremeyen bireyler, diğer bireylerin aksine işitme cihazı kullanımının olumlu etkileri olduğunu savunmuş ve işitme cihazları olmadan duyamayacakları için bir işte çalışamayacaklarını belirtmişlerdir. Yine aynı katılımcılar sözlerine işitme cihazının fiziksel görüntüsünün işveren ve mesai arkadaşları tarafından olumsuz karşılandığı, olumsuzluklar ile karşı karşıya bırakılmalarına sebep olabildiğini de eklemiştir. Bu bağlamda genel olarak, çoğunluk odaklı bakıldığında, işitme cihazı kullanımının, iş arama, iş bulma ve bir işte çalışma sürecini özellikle özel sektörde olumsuz etkilediği görülmüş ve bu doğrultuda bir sonuca varılmıştır.

Derinlemesine mülakat görüşmelerinde işitme cihazı kullanımının devlet kadrosunda iş bulma sürecinde olumlu etkilerinin olduğu, iş bulmayı ve bir işte çalışmayı kolaylaştırdığı şeklinde ifadelere ulaşılmıştır. Bu bağlamda odak grup görüşmelerinde elde edilen verilerde işitme cihazı kullanımının, devlet kadrolarında iş bulma ve iş arama süreçlerinde olumlu katkıları olduğu yönündedir. Ancak işitme cihazı kullanımının, devlet kadrosunda iş bulmayı kolaylaştırması için engelli raporuna ihtiyaç vardır. Engelli memur işe alım şartları kapsamında 2021 Yılında %40 ve üzerinde engeli bulunanlar devlet memuru olmak için başvuru yapabilir (‘Engelli Memur İşe Alım Şartları 2021 Aralık, 2021).

Çalışma sonucu ortaya çıkan veriler bireysel, kültürel ve toplumsal değişkenler göz önünde bulundurularak incelendiğinde ise işitme cihazı kullanımının iş arama, iş bulma ve bir işte çalışma süreçlerine etkilerinin bireylerin eğitim durumları ve sosyo-kültürel farklılıklarına göre değişkenlik gösterdiği yönünde sonuçlar elde edilmesine neden olmuştur. Bu doğrultuda mesleği doktorluk olan ve ekonomik düzeyi standartların üzerinde olan bir katılımcı iş hayatı konusunda herhangi bir sıkıntı çekmediğini aksine her zaman çok fazla işi olduğunu ifade etmiştir. Yine kendi ticaret merkezini açmış başka bir katılımcı da cihazın çalışma hayatında olumsuz veya olumlu bir etkisini görmediğini ifadelerinde belirtmiştir. Bu bağlamda sosyo-ekonomik düzeyi veya sosyokültürel ve eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin iş arama, iş bulma ve bir işte çalışma süreçlerinde işitme cihazı kullanımının olumsuz bir etkisi olmadığı yönünde sonuca varılmıştır.

5.2. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ EĞİTİM HAYATINA ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

İşitme cihazı bir kişinin sesleri daha iyi duymasını ve konuşmayı daha net anlamasını sağlayan ve iletişim yeteneğinde genel bir gelişme olmasına destek olan küçük, giyilebilir elektronik cihazlar olarak tanımlanabilir (Silistre, 2019). İşitme kaybı yaşayan bireyler için cihaz kullanımı duyma fonksiyonunu arttıracak ve böylece iletişimi kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda işitme cihazı kullanımının eğitim hayatına iletişimsel anlamda olumlu katkıları olacağı söylenebilir. Nitekim derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmeleri kapsamında, sorulan soruların ışığında, elde edilen veriler incelendiğinde de, işitme cihazı kullanımının, cihaz olmadığı zaman, işitme fonksiyonunu sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyen bireylerin eğitim hayatlarına olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Derinlemesine mülakat görüşmelerinde katılımcıların büyük bir kısmı işitme sorunlarından ötürü cihaz olmadığı zaman dersleri anlamakta ve anlamlandırmakta güçlük çektiklerini, öğretmen ve sınıf arkadaşları ile iletişim kuramadıklarını veya iletişim kurmakta zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Derinlemesine mülakat ve odak grup verileri incelendiğinde bireylerin işitme cihazının işitme fonksiyonuna olumlu katkıları olduğu şeklindeki ifadelerinin yanında özellikle eğitim seviyesi artmaya başladığında, olumsuzlukların da yaşanmaya başladığı yönünde ifadelerine de ulaşılmıştır. Bu bağlamda özellikle lise ve üniversite dönemlerinde derslerin çokluğunun, tartışma ortamı şeklinde işlenmesinin, bireylerin anlatılanlara yetişebilmesi, anlayabilmesi veya anlamlandırabilmesi süreçlerini zorlaştırdığı görülmüştür. Ancak bu durum detaylı olarak incelendiğinde sorunun cihazın kalitesinden, analog veya dijital olmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Nitekim dijital işitme cihazlarının bu tür sorunları engelleyecek, çeşitli özellikleri bulunmaktadır. (Dijital ve Analog İşitme Cihazları Arasındaki Farklar, 2017).

Çalışma kapsamında özellikle odak grup görüşmelerinde yoğunluklu olarak elde ettiğimiz bir diğer veri ise, işitme cihazı kullanımının, cihazın fiziksel görünümünden ötürü eğitim hayatında akran zorbalığı ve öğretmen şiddeti ile karşılaşmaya sebep

olabildiğidir. Bu bağlamda katılımcılara işitme cihazı kullanımından ötürü eğitim hayatlarında yaşadıkları tecrübeler sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu işitme cihazı kullandıkları için eğitim hayatlarında akran zorbalığı ile karşılaştıklarını, cihazlarından ötürü aşağılanmalara, dışlanmalara, ötekileştirme ve değersizleştirmelere maruz kaldıklarını anlatacak ifadeler kullanmışlardır. Bununla beraber bu durumun kendilerinde stres, depresyon, anksiyete gibi çeşitli ruhsal sorunlara sebep olduğunu, içe kapanıklık yaşadıklarını ve arkadaş ortamlarından uzaklaştıklarını eklemişlerdir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler analiz edildiğinde işitme cihazı kullanan bireylerin bu tür davranışlara özellikle ilk ve ortaokul dönemlerinde maruz kaldıkları bu bağlamda bazı katılımcıların yoğun baskıya dayanamayıp eğitim hayatlarını yarıda kestikleri veya eğitimden uzaklaşma içgüdüleriyle derslerinde başarısızlıklar yaşamaya başladıkları görülmüştür. Nitekim genel anlamda akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerde okul başarısının düştüğü, okula devam sorunlarının yaşandığı, kurallara uyma konusunda sorunlu davranışlar sergileyebildikleri, sosyal ilişkilerinde azalma ve kopukluklar olduğu bilinmektedir. Bunlar ile beraber akran zorbalığına maruz kalan bireylerde depresyon, intihar girişimi, benlik saygısında azalma, anksiyete gibi durumlarda görülebilmektedir (Skybo, 2005; Beaty Ve Alexeyev, 2008)

Çalışma sonucu ortaya çıkan veriler, bireysel, kültürel ve toplumsal değişkenler göz önünde bulundurularak incelendiğinde, benzer kültürel ve toplumsal özelliklere sahip olmasından kaynakladığı düşünüldükçe, yaşanan sorunların literatür ile benzer yapıda olduğu gözlenmiştir.

5.3. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ ARKADAŞLIK BAĞLARI VE ARKADAŞ EDİNİMİ ÜZERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizi, katılımcıların işitme cihazı kullanımının arkadaşlık bağları ve yeni arkadaş edinimi süreçlerine etkilerine yönelik ifadelerinin derinlemesine mülakat görüşmelerine göre odak grup görüşmelerinde farklılıklar içerdiği yönünde bir sonuca ulaştırmıştır. Veriler toplu olarak ele alındığında odak grup görüşmelerinde bireylerin daha açık olduğu ve diğer katılımcıların

ifadelerinden cesaret alarak kendi tecrübelerine yönelik daha samimi ifadelerde bulundukları düşünülmektedir.

Arkadaşlık ilişkileri bireylerin gelişimlerinde hem olumlu hem de olumsuz katkılar sunabilmektedir. Bu bağlamda arkadaşlık ilişkilerinin etkileri araştırılması gereken önemli bir konudur (Cohen,2008:2;Chow,2008:4; Marion,2008:2). Akran ilişkilerinde yaşanan olumsuzluklar, tartışmalar, gerginlikler bireylerin yaşamını negatif yönde etkilemektedir (Wiltz,2005:2). Bruk ve Laursen (2005) bireylerin gelişimi açısından negatif arkadaşlık ilişkilerinin pozitif arkadaşlık ilişkilerine oranla daha etkin izler bırakabildiği yönünde görüş ifade etmişlerdir (Marion, 2008:2).

Çalışma kapsamında derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmelerinde katılımcılara işitme cihazı kullanımının sosyal yaşam içerisinde kurdukları ilişkilere bu kapsamda arkadaşlık ilişkilerine ve yeni arkadaş edinimi süreçlerine etkilerine yönelik tecrübeleri sorulmuştur. Odak grup görüşmelerinde katılımcıların büyük çoğunluğu işitme cihazı kullanımının arkadaşlık ilişkilerinde olumsuzluklara neden olduğunu, arkadaşları içerisinde dalga konusu olduklarını, dışlandıklarını, “O zaten duymaz...” ifadeleri ile değersizleştirildiklerini ve ötekileştirildiklerini ifade eden cümleler kullanmışlardır. Bunlarla beraber bazen cihaz olduğu halde duymayabildiklerini böyle durumlarda da arkadaşlarının kendilerine inanmadıklarını ve “bilerek, işine geldiğini duymuyorsun” ifadelerini kullanarak olumsuz tutum ve davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Tüm bu çerçevelerde işitme cihazı kullanan katılımcıların, arkadaş seçimlerinde daha dikkatli olduğu, herkes ile arkadaşlık kuramadıkları, çoğunlukla kendi durumlarını anlayabilecek ve anlayışlı olabilecek insanlarla arkadaşlık kurdukları, ifadelerinden anlaşılmıştır. Aynı zamanda yaşanan bu tür sorunların ve zorlukların işitme cihazı kullanan bireylerin daha içene kapanık, utangaç, özgüveni düşük ve kabullenilmiş yetersizlik duygularına sahip olmaya sebep olabildiği gözlemlenmiştir. Derinlemesine mülakat görüşmeleri sırasında da yine bazı katılımcılar benzer sorunlardan ve sonuçlardan bahsetmişlerdir.

İşitme cihazları işitme kaybı yaşayan bireylerin duyma fonksiyonu daha iyi hale getirmeye yaramaktadır. Ortamın sessiz veya gürültülü olmasına bakmadan sesleri bireyin duyabileceği seviyeye getir (NIH, 2013). Bu bağlamda işitme cihazı arkadaşlar

arasındaki iletişimi kolaylaştır denilebilmektedir. Derinlemesine mülakat görüşmelerinin bazılarında özellikle işitme cihazı olmadan duyma fonksiyonunu yerine getiremeyen katılımcılar cihaz kullanımının sosyal ilişkilerde, arkadaşlık ilişkilerinde bu yönlü olumlu etkilerinin olduğunu savunmuşlardır. Katılımcıların bazıları akran, arkadaş zorbalıkları ile karşılaşabildiklerini ancak cihazları olmadığı zaman hiçbir şekilde iletişim kuramadıkları için cihazın arkadaşlar ile ilişki kurmada veya yeni arkadaş edinme süreçlerindeki iletişime olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışma sonucu ortaya çıkan veriler bireysel, kültürel ve toplumsal değişkenler göz önünde bulundurularak incelendiğinde bazı sosyokültürel ve sosyoekonomik seviyesi yüksek katılımcıların cihaz kullanımlarından ötürü sosyal ilişkilerinde bu tarz arkadaş zorbalıkları ile karşılaşmadıkları, aksine cihazları sayesinde arkadaşlarını, diğer insanları duyabildikleri ve daha sağlıklı ilişkiler kurabildikleri ifadelerinden anlaşılmıştır. Bazı katılımcıların ise bireysel özelliklerinden kaynaklı arkadaşlık ilişkileri kurmayı sevmedikleri ve bu bağlamda cihazın herhangi bir etkisini görmedikleri gözlemlenmiştir. Tüm bu çerçevelerde edilen bir diğer sonuç ise işitme cihazı kullanımının, kendisini geliştirmiş, kendisi ile barışık, sosyokültürel ve sosyoekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin, sosyal ilişkilerinde, bu bağlamda arkadaşlık ilişkilerinde psikososyal travmatik sonuçlara sebep olmayacağı yönünde olmuştur.

5.4. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ AİLE PLANLAMASI VE CİNSEL YAŞAM ÜZERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

Çalışma kapsamında katılımcılara işitme cihazı kullanımının aile planlaması; eş seçimi veya çocuk düşüncesi üzerinde etkileri sorulmuş ve bu konulardaki görüşleri incelenmiştir. Elde edilen veriler analiz edildiğinde bulguların cinsiyetlere göre farklılıklar gösterdiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda işitme cihazı kullanan erkek katılımcıların eş seçiminde özellikle engeli veya işime cihazı olmayan bireyleri tercih etmek istediği kadın katılımcıların ise çoğunlukla kendileri gibi cihaz kullanan veya başka bir engeli olan bireyleri tercih etmek istedikleri ifadelerinden anlaşılmıştır. Kadın katılımcılara neden bu şekilde düşünceleri olduğu sorulduğunda ifadelerinden

kabullenmiş oldukları acizlik, yetersizlik duygularından kaynaklı mahcubiyet yaşadıkları ve toplumun kadına atfettiği güzellik, mükemmellik algılarından ötürü tedirginlikleri olduğu bu yüzden tabiatı dışının seçici rolünden ziyade seçilen rolünü üstlendikleri anlaşılmıştır. Erkek katılımcılara tercihlerinin nedeni sorulduğunda ise yine toplumsal cinsiyet faktörünün baş gösterdiği, erkeklerin kusurlarının göz ardı edilebilecekken, kadınların kusurlarının gözler önüne çıkarılması düşüncelerinin etkili olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet (gender) sosyokültürel yapıda toplumun bireylerin özelliklerine göre atfettiği kadın veya erkek terimleri, bu bağlamda yüklediği kalıplar ve rollerdir (Aras ve diğerleri, 2013: 1). Başka bir deyiş ile toplumsal cinsiyet; kadın ve erkek davranışlarının, inançlarının, değerlerinin, rollerinin, görevlerinin toplum içerisinde şekillenmesi veya oluşturulması şeklinde tanımlanabilir (Güzel, 2020:82-100). Geleneksel toplumlar erkek terimi için erkeksiliği; atılgan, korkusuz, savaşçı, akılcı, güvenli, bağımsız, soğukkanlı, güçlü, gibi sıfatlar ile açıklarken, kadınlara atfedilen kadınsı özellikleri; naif, kırılgan, sevecen, narin, duygusal, şefkatli, aciz, bakım veren, bağımlı, boyun eğen, güzel sıfatları ile açıklamaktadırlar (De Lisi ve Soundranayagam, 1990; Dökmen, 2012; Eagly, Wood ve Diekman, 2010; Sunar, 1982). Genel anlamda sağlıklı insan, her anlamda sağlıklı bir seçim yapabilme dürtüsünde hareket etmesi, insan tabiatının yadsınmaz özelliklerindendir.

İşitme cihazı kullanımının ebeveynlik düşüncesine etkilerine yönelik bulgular analiz edildiğinde, cinsiyet ayrımı olmaksızın bireylerin tedirginlikler yaşadıkları ifadelerinden anlaşılmıştır. Kadın bireylerin tedirginliklerinin daha çok doğacak çocuklarına bakamama, ihtiyaçlarını karşılayamama, bir şey olduğunda; ağladıklarında veya bir şey istediklerinde, seslerini duyamama korkusundan kaynaklandığı söylenebilmektedir. Bununla beraber özellikle genetik faktörlü işitme kaybı yaşayan kadınların aynı işitme probleminin çocuklarına da geçmesinden çekindikleri de elde edilen bulguların analizinde görülmüştür. Erkek katılımcıların ise doğacak çocuklarının bakımından kaynaklı korkulardan çok aynı işitme probleminin çocuklarının da başına gelmesinden çekindikleri gözlemlenmiştir. İşitme kaybının sebepleri arasında genetik aktarım önemli bir yer tutmaktadır (Laury ve diğerleri, 2009). Morzaria, Westerberg ve Kozak (2004) yapmış oldukları incelemeler sonucunda işitme kaybının nedenlerini; %41,5 bilinmiyor, %27,2 genetik non-sendromik, %11,5 prenatal dönem patolojileri,

%9,7 perinatal dönem patolojileri, %6,6 postnatal dönem patolojileri ve %3,5 genetik sendromik şeklinde tanımlanmışlardır.

Çalışmanın bir diğer başlığı işitme cihazı kullanımının bireylerin cinsel hayatlarına etkilerine yönelik sorulan sorularda katılımcıların büyük çoğunluğunun görüşleri ilk başta bir etkisi olmadığı yönünde olmuştur. Ancak detaylara inildiğinde elde edilen bulguların analizleri sonucunda kadın veya erkek fark etmeksizin cihaz kullanımının cinsel birliktelik sırasında çekincelere yol açtığı, cihaz kullanımından kaynaklı yaşanan kaygı ve stresten dolayı cinsel haz duygusunu olumsuz etkilediği söylenebilmektedir. Bunlarla beraber işitme cihazının yapısından kaynaklı, cinsel birliktelik sırasında iletişim kurulması halinde, cihazdan rahatsız edici bir ses geldiği ve böyle durumların birlikteliği kesintiye uğrattığı da katılımcı ifadelerinden anlaşılmıştır. Elde edilen tüm bulguların analizleri sonucunda, işitme cihaz kullanımının, bireylerin cinsel hayatını olumsuz etkileyebildiğini ve hatta sekteye uğratabildiğini söyleyebiliriz. Bu durumlar bireylerde kaygı bozukluğu, içe kapanma, kendini kısıtlama, stres veya depresyon dediğimiz ruhsal sorunlara neden olabilmektedir. Cinsellikle ilgili sorunlar ve psikiyatrik bozukluklar arasında paralel bir ilişki vardır. Cinsellik ile ilgili oluşan bir sıkıntı kişide zamanla depresyona, anksiyete bozukluğuna, çeşitli uyum bozukluklarına (kişilik bozuklukları) ve sizofreni gibi diğer ruhsal bozukluklara hatta kişilerarası ve aile içi ilişkilerinin bozulmasına yol açabilmektedir (İncesu, 1999; Çavaş, 2008).

Çalışma sonucu ortaya çıkan veriler kültürel ve toplumsal değişkenler göz önünde bulundurularak incelendiğinde ise bireylerin aile planlaması ve cinsel yaşam ile ilgili yaşadıkları sorunların veya düşüncelerin belirgin bir çeşitlilik göstermediği daha çok bireysel değişkenlere göre farklılaştığı yönünde bir sonuca varılmıştır.

5.5. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ AİLE İÇİ İLİŞKİLER VE EBEVEYNLİK ROLLERİ ÜZERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

Çevremizdeki insanlarla yaşadığımız ilişkiler, refahımız üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Güçlü, olumlu ilişkiler, güven oluşturmamıza ve desteklendiğimizi hissetmemize yardımcı olur. Etrafımızda olumlu ve zor zamanları paylaşabilecek insanların olması, işler zorlaştığında stresi yönetmemize de yardımcı olabilir. Sağlıklı

aile ilişkileri, tüm aile üyelerinde sevgi ve güvenlik duygusunu geliştirebilir. (“Why are healthy family relationships important?”, 2021).

Çalışma kapsamında yapılan derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmelerinde katılımcıların büyük çoğunluğu aile içi ilişkilerinde işitme cihazı kullanımlarının olumsuz bir etkisi olmadığına yönelik görüş bildirmişlerdir. İşitme cihazı kullanımının duyma fonksiyonunu daha sağlıklı hale getirmesinden ötürü aile içi ilişkilerini daha çok geliştirdiğini de ifadelerine eklemişlerdir. Ancak bazı kadın katılımcılar cihaz kullanımlarından kaynaklı, eşleri ve eşlerinin aileleri ile sorunlar yaşadıklarını, özellikle cihaza rağmen konuşulanları anlamadıklarında olumsuz sert dönüşler ile karşılaştıklarını ifadelerinde belirtmişlerdir. Öyle ki bazı katılımcıların bu olumsuz tutum ve davranışlardan dolayı yoğun üzüntü ve stres yaşadıkları, bu bağlamda kurdukları ilişkilerde daha fazla emek harcamak zorunda kaldıkları ve ilişki, iletişim kurmaktan kaçındıkları ifadelerinden anlaşılmıştır. Bu bağlamda pozitif aile içi ilişki ve iletişimin bireylerin ruh sağlığını olumlu etkilediği ve desteklediği, iletişimsizliğin ise bireylerin ruh sağlığında olumsuz sonuçlara sebep olduğunu görülmüştür.

Çalışma kapsamında işitme cihazı kullanımının ebeveynlik rolleri üzerine etkileri sorulduğunda ise yine katılımcıların görüşleri cinsiyetlere göre farklılık göstermiştir. Kadın katılımcıların büyük bir çoğunluğu işitme cihazı kullanımının ebeveynlik rollerini tam anlamıyla yerine getirmede olumsuz etkileri olduğunu, çocukları ağladığında veya kendilerine seslendiğinde duyamazsam korkusu içinde olduklarını sürekli kaygı ve tedirginlikler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı kadın katılımcılar ebeveyn olmadığı zamanlarda işitme cihazını daha az kullanırken ebeveyn olduktan sonra cihazlarını hiç çıkarmadıklarını eklemişlerdir. Erkek katılımcıların ise ifadeleri göz önüne alındığında, cihaz kullanımından ötürü yaşadıkları sorunların genellikle çocuklarının bakımı ile ilgili olmadığı yönündedir. Çoğu erkek katılımcı çocuk bakımını toplumsal cinsiyet anlayışına göre kadınların üstlenmesi gerektiğini bu bağlamda herhangi bir sorun yaşamadıklarını anlatan ifadeler kullanmışlardır. Bu düşüncelerde toplumsal cinsiyet rollerinin etkili olduğu görülmüştür. Geleneksel toplumlarda genellikle kadınlardan beklenen roller; ev ile ilgili işleri halletmek, yemek yapmak, çocuk bakmak, eşin bakımını ve ihtiyaçlarını karşılamak gibi pasif davranışlardır. Erkeklerden ise ; evin reisi olmak, ev geçindirici olmak gibi aktif ve dominant roller

beklenmektedir (Akın ve Demirel, 2003; Basow, 1992; Dökmen, 2012). Erkek katılımcıların ifadeleri incelendiğinde sorun yaşadıkları konuların çocuklarının sesini duyamamak, onları anlayamadıkları için cevap verememek ve bu bağlamda çocukları tarafından hor görülmeştir. Tüm bunlar ile beraber katılımcıların geneli işitme cihazı olmadan duyma fonksiyonlarını sağlıklı bir şekilde yerine getiremediklerinden ötürü cihazları olmadığı zaman her şeyin daha zor olduğunu cihazın tüm olumsuz etkilerinin yanında duyma fonksiyonunu gerçekleştirdiği için vazgeçilmez bir protez olduğunu anlatacak ifadeler de kullanmışlardır.

Çalışma sonucu ortaya çıkan veriler bireysel, kültürel ve toplumsal değişkenler göz önünde bulundurularak incelenmiş ve bu bağlamda bireylerin ebeveynlik rollerinde yaşadıkları sorunların ve duygu durumlarının belirtilen değişkenlerde göre farklılıklar gösterdiği sonucuna varılmıştır.

5.6. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ KAMUSAL ALANLARDAKİ İHTİYAÇLARINI GİDERMEDE VE GÜNLÜK RUTİNLERE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

Çalışma kapsamında katılımcılara işitme cihazı kullanımının günlük rutinleri yerine getirmede herhangi bir etkisi olup olmadığı sorulmuş ve bu doğrultuda görüşleri alınmıştır. Derinlemesine mülakat görüşmelerinde ele alınan konuda katılımcıların büyük çoğunluğu işitme cihazı kullanımının günlük rutinleri yerine getirmede olumsuz bir etkisinin olmadığını ifade etmiştir. İşitme fonksiyonunu cihaz olmadan sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyen katılımcıların büyük çoğunluğunun işitme cihazı sayesinde birçok günlük aktivitesini rahatlıkla yerine getirebildiği anlaşılmıştır. İşitme cihazları herhangi bir sebepten dolayı işitme güçlüğü yaşayan veya işitme kaybı olan bireylerin dış kaynaklı sesleri daha sağlıklı duyabilmesi ve etkili biçimde anlamlandırabilmesini sağlayan cihazlardır (Dillon, 2008, Ohlenforst ve ark., 2017) Bu bağlamda cihaz kullanan bireyler kapı veya telefon çaldığında sesleri duyabilmeye başlamış, rahatlıkla televizyon izleyebilmişlerdir, hatta bazı katılımcıların, cihazın özellikleri sayesinde, sesi cihaza verip dışarıya ses çıkmadan televizyon izleyebildikleri görülmüştür. Çarşı,

manav alışverişlerini sorun olmadan yerine getirebildikleri, bu tarz yerlerde cihazdan önce yaşadıkları iletişim problemlerini artık yaşamadıkları ifadelerinden anlaşılmıştır.

Tüm bu olumlu etkilerin yanında bazı katılımcılar işitme cihazının yapısından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı işitme cihazı ile duş almanın mümkün olmadığını ifade etmiş ve bu doğrultuda “*en çok istediklerimden bir tanesi duş alırken suyun sesini duymak, denize, havuza girerken suyun sesini duymak, onlar olmuyor*”(görüşmeci 13, erkek, 27), benzeri ifadeler ile yaşadıkları kısıtlılıktan duydukları üzüntüyü ve özlemi dile getirmişlerdir. İşitme cihazları yapısal özelliklerine bağlı olarak temiz ve kuru tutulması gereken cihazlardır. İşitme cihazlarını su veya çözücü kullanarak temizlemek cihazın ıslanması veya nemlenmesi sebep olacağı için cihaza zarar verebilir. Bu bağlamda cihaz ile duş almak mümkün değildir (“İşitme Cihazının Korunması ve Bakımı”, 2020).

Genelde tüm engelliler özelde işitme engelliler toplum içerisinde istihdamda (ii hayatında veya iş arama sürecinde), kamu hizmetlerinde (eğitim, sağlık ulaşım ve diğer kamu hizmetlerine erişim) ve özel hizmetlerde (mağazalarda / restoranlarda; bankalar, sigorta şirketleri ve diğer finansal kurumları kullanılırken) ayrımcılığa ve ayrımcı uygulamalara maruz kalmaktadır (Banks, Grotti, Fahey and Watson, 2018: 63). Katılımcılara işitme cihazı kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede herhangi olumlu veya olumsuz etkilerinin olup olmadığı sorulduğunda derinlemesine mülakat ve odak grup görüşmelerindeki katılımcı ifadelerinden, benzer kamu alanlarında benzer sorunların yaşandığına yönelik bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular bütünsel olarak incelendiğinde; özellikle odak grup görüşmelerindeki katılımcıların çoğunluğunun, işitme cihazı kullanımının benzer kamu alanlarında ihtiyaçları giderme aşamasında sorunlar yaşattığını ifade ettiği görülmüştür.

Hem odak grup hem de derinlemesine mülakat görüşmelerindeki bulgular bütün olarak incelendiğinde ise cihaz kullanan bireylerin en çok sorun yaşadığı kamu alanının hastaneler olduğu söylenebilir. Hastanelerde sorun yaşayan katılımcılar doktorların hızlı konuşmalarından ötürü söylediklerini anlamakta ve anlamlandırmakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bununla beraber hastane personelleri ile de aynı sorunları yaşadıklarını, personellerin söylediklerini tekrar ettirmek zorunda kaldıklarında da eğer

personeller işitme cihazını görmüşlerse sanki bu cihaz kullanıcısının hatasıymışçasına olumsuz sert tepkiler verdiklerini, ayrımcı, dışlayıcı tutum ve davranışlarda bulunduklarını eklemişlerdir. Yine katılımcılardan biri iletişim problemlerinin yanında özellikle emniyet ve adliyelerde bir işi olduğunda x-ray cihazından geçerken cihazın yapısından kaynaklı uyarı verdiğini, o anda orda olan herkesin cihaz kullandığını öğrendiğini ve bundan rahatsız olduğunu ifadelerine eklemiştir. Katılımcının beyanları detaylı incelendiğinde cihaz kullanıyor olmasının bilinmesinden rahatsız olduğu için bu durumun kendisini duygusal anlamda olumsuz etkilediği, stres ve kaygı yaşamasına sebep olduğu anlaşılmıştır.

Tüm bu çerçevelerde bulgular bütünsel olarak analiz edildiğinde denilebilir ki; çoğunluk bazında işitme cihazı kullanımı kamusal alanlardaki ihtiyaçları giderme süreçlerinde özellikle de hastanelerde sağlık ihtiyacını giderme süreçlerinde özellikle duygusal ve ruhsal anlamda olumsuzluklar yaşamaya sebep olabilir. Ancak bunun yanında veri analizlerinde görülen ve göz ardı edilmemesi gereken bir diğer önemli sonuç ise cihaz olmadığı zaman bireylerin hiç duymayacağı ve daha büyük sorunlarla karşılaşmalarının kaçınılmaz olacağıdır.

5.7. İŞİTME CİHAZI KULLANIMININ SANAT VE SPOR FAALİYETLERİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

İşitme cihazı kullanımının sanat ve spor faaliyetlerine etkilerine yönelik bulgular incelediğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun, işitme cihazı kullanımı spor faaliyetlerini olumsuz etkiler, görüşüne sahip oldukları ifadelerinden anlaşılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen derinlemesine mülakat görüşmeleri bulguları katılımcıların özellikle spor faaliyetlerini yerine getirirken cihazın bozulma endişesinden ötürü cihazı çıkarmak zorunda kaldıklarını göstermiştir. İşitme cihazının duyma fonksiyonunu yerine getiren bir protez olması ve onu çıkardıklarında hayat ile bağlantılarının kesildiğini düşünmeleri katılımcıların bu zorunluluktan olumsuz etkilendiği yönünde bir sonuca ulaştırmıştır. İşitme cihazları yüksek ısıdan, nemden, kirden korunmalıdır. Bununla beraber her ne kadar nano teknoloji sayesinde yeni cihazlar toza, suya dayanaklı yapıyor olsa da bu tür durumlara sık sık maruz kalmak

cihazlarda hasar oluşmasına neden olmaktadır(“İşitme Cihazı Kullanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler”, 2022). Bu bağlamda birçok katılımcı işitme cihazı ile havuza veya denize giremeyeceği için çok sevseler de bu faaliyetleri yerine getiremediklerini ifadelerine eklemişlerdir. Yine bazı katılımcılar terleme durumundan etkilenebileceği için cihaz ile kardiyo egzersiz çalışamadıklarını ve özellikle düşer korkusu ile koşu yapamadıklarını belirtmişlerdir.

İşitme kaybı, iletişim sorunları nedeniyle sosyal becerilerin azalmasına, özgüven eksikliğine ve izolasyona neden olur. İletişim kolaylığı için kullanılan bir işitme cihazı, işitme kaybının etkilerini en aza indirebilir ve yaşam kalitesini hissedilir şekilde iyileştirebilir (Joore ve diğerleri, 2003; Seniors Research Group, 1999). Günümüzde yaşam süresinin ve kalitesinin artmasıyla birlikte yaşam kalitesine (müzik, sanat vb.) yönelik çabalar da hız kazanmaktadır. Benzer şekilde işitme cihazlarından beklentiler de artmış ve işitme kayıplı kişiler sadece sessiz bir ortamda değil, konser veya kalabalık ortamlarda da konuşulanları duyabilmeyi ve anlayabilmeyi istemektedirler (Karabulut ve RM, 2012).

Çalışmanın bir diğer alanı olan sanat faaliyetlerini yerine getirmede işitme cihazının etkilerine yönelik bulgular incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun olumlu etkilediği yönünde görüş bildirdiği bazılarının ise olumsuz etkilediği yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. Olumlu yönde görüş bildiren katılımcılar cihazdan sonra sinemaya, tiyatroya gidebildiklerini, istedikleri sıralarda oturabildiklerini ifade etmiş bunlar ile beraber diğer tüm sanat faaliyetlerine cihazları sayesinde işitme fonksiyonunu sağlıklı bir şekilde yerine getirebildikleri için aktif katılım gösterebildiklerini ve daha özgüvenli, mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Ancak cihaz kullanımının sanat faaliyetlerini olumsuz etkilediğini savunan bazı katılımcılar, olumlu etkiler görüşünü savunan katılımcıların aksine cihazları ile sinemaya, tiyatroya gidemediklerini, yüksek ve çoklu ses ortamlarında cihazlarının yoğun bir basınç yaptığını ve cihazlarından ses çıkmaya başladığını ifade etmiştir. Bu bağlamda katılımcıların verileri detaylı incelendiğinde elde ettiğimiz sonuç; sanat faaliyetlerinde cihazın olumsuz etkilerini belirten katılımcıların yaşadıkları sorunların cihazın yapısından kaynaklı olduğu ve yeni teknoloji ürünlerinin bu tür sorunlar yaşamasına engel olduğu tespit edilmiştir. Özellikle

de 2019 yılından sonra edinilen cihazlarda bu tür sorunların minimum düzeyde olduğu görülmüştür.

Sınırlı kaynaklarla yapılan bu araştırma, kaynak, zaman ve eleman takviyesi ile daha geniş bir örneklem grubu ile ve daha büyük organizasyonla gerçekleştirilebilir. Ancak bir yüksek lisans tezi olarak gerçekleştirilen bu araştırma zorluklar aşılarak ve sınırlılıklar en aza indirgenerek gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

SONUÇ

İşitme cihazı kullanımının sosyal yaşam ilişkilerine etkilerini incelemek üzere hazırlanan çalışma sonucunda görüşmelerde sorulan sorunların yanıtlarından yola çıkarak işitme kaybının tanımlaması, türleri, işitme cihazları ve işitme cihazlarının kullanımına yönelik sosyal yaşam içerisinde karşılaşılabilecek güçlükler hakkında bilgiler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde işitme kaybı yaşayan bireylerin söylenenleri anlayamadıkları, insanlar ile iletişim kuramadıkları için düşük benlik saygısı ve temel güven duygusu eksikliği, stres, depresyon veya anksiyete gibi sorunlar yaşayabildikleri bunlar ile beraber kabullendikleri çaresizlik duygusuyla kendilerini sosyal hayattan izole edebildikleri görülmüştür. Ancak uygun bir tedavi gerçekleştirilir ve doğru bir işitme cihazı kullanılırsa, özellikle işitme kaybından kaynaklı birçok iletişim sorunlarının önüne geçilebildiği anlaşılmıştır.

İşitme cihazının, işitme kaybı olan bir kişinin dinleyebilmesi, iletişim kurabilmesi ve günlük aktivitelere daha rahat katılabilmesi için sesleri daha yüksek veya anlaşılabilir hale getirdiği görülmüştür. İşitme cihazının işitme fonksiyonunu güçlendirdiği ve bu doğrultuda iletişim konusunda önemli katkıları olduğu bir gerçektir. Ancak çalışma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlar cihaz kullanımının özellikle sosyal hayatta kurulan ilişkilerde cihazın görüntüsü ve toplumun işitme cihazı kullanan bireylere karşı sahip olduğu ön yargılardan ötürü göz ardı edilmeyecek fiziksel ve ruhsal birçok soruna da sebep olabildiğini gözler önüne sermiştir.

Çalışmada işitme cihazının sosyal yaşam ilişkileri içerisinde olumsuz veya olumlu etkileri, bireylerin aile içi ilişkileri, yaşam kaliteleri, ebeveynlerinin veya kendilerinin demografik özellikleri, işitme cihazıyla ilgili konular ve sosyal durumlarına göre farklı şekillerde kendisini göstermektedir. Bununla beraber çalışma kapsamında elde edilen veriler işitme cihazı kullanımının farklı sosyal alanlarda olumlu veya olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; işitme cihazı kullanımı bireylerin iş arama, iş bulma ve bir işte çalışma sürecini özel sektörde olumsuz

etkilemektedir. Bununla beraber işitme cihazı kullanımından kaynaklı olumsuzlukların yaşandığı en önemli alanlardan biri de eğitim olduğu görülmüştür. Özellikle ilk ve orta öğrenim dönemlerinde, bireyler cihazın yapısından kaynaklı iletişim problemlerinin yanında, yoğun akran baskısına maruz kalmaktadır. İşitme cihazı kullanımı cihaz olmadan işitme fonksiyonunu sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyen birçok bireyin aile içi ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir. Bireyler işitme cihazı sayesinde konuşulanları anlayabilmekte ve aile üyeleri ile iletişim kurabilmektedir. İşitme kaybı yaşayan bireylerin özellikle de kadın bireylerin ebeveyn olduktan sonra işitme cihazları olmazsa olmazları haline gelmektedir. Özellikle birçok işitme kaybı yaşayan kadın, çocukları olduktan sonra cihaz kullanmaya başladığı görülmüştür. İşitme cihazı kullanımının aile planlaması aşamasında özellikle işitme kaybı veya cihaz kullanımı ile ilgili var olan önyargılardan ötürü bireylere olumsuzluklar yaşattığı görülmüştür. Cihaz kullanan bireyler birçok evlilik girişimlerinde cihaz kullandıkları için reddedilme sorunu ile karşılaşmıştır. İşitme cihazı kullanımının cinsel birlikteliği de olumsuz etkileyebildiği görülmüştür. Çalışma kapsamında elde edilen verilerden yola çıkarak; cinsel birliktelik esnasında işitme cihazının yakınlaşmadan dolayı çıkardığı ses ve işitme cihazı kullanılmadığında yaşanan iletişim kopukluğunun, cinsel hayatı olumsuz etkilediği, bireylerin özgüven eksikliği yaşayabildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Özellikle kadın katılımcıların, işitme cihazlarından kaynaklı, mahcubiyet, düşük benlik saygısı ve özgüven eksikliği yaşadıkları görülmüştür. İşitme cihazı kullanımı işitme kaybı yaşayan bireylerde iletişimi daha sağlıklı hale getirdiği için genel anlamda arkadaşlık ilişkilerini veya diğer kurulan tüm sosyal ilişkileri olumlu etkilemektedir. Ancak cihaz kullanımının fiziksel görüntüsü yine toplumsal önyargılardan ötürü bireylerin bazen karşı taraftan kaynaklı bazen de kendi içlerindeki olumsuz düşüncelerden dolayı sorunlar yaşamasına sebep olabilmektedir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler işitme cihazı kullanımının sanat faaliyetlerini olumlu etkilediği yönünde bir sonuca ulaştırmıştır. Yine elde edilen verilerin bütünüyle incelenmiş ve işitme cihazı kullanımının spor faaliyetlerine belirgin olumlu veya olumsuz bir etkisi bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Sadece birçok spor dalının cihazın bozulma veya düşme tehlikesinden ötürü cihaz ile yapılmasının tercih edilmediği görülmüştür. İşitme cihazı kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçları gidermede etkilerine yönelik katılımcı

görüşleri incelendiğinde cihaz kullanımının özellikle sağlık ihtiyacını giderme aşamasında olumsuzluklara sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; işitme cihazı kullanımına yönelik toplumun tutum ve davranışları işitme cihazı kullanan bireylerin sosyal yaşam kalitelerini, ruh sağlıklarını ve daha birçok durumlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Bununla beraber sosyal yaşam içerisinde işitme cihazı kullanımının bireylerin psiko-sosyal durumlarına yönelik olumsuz etkileri ve olası çözüm yollarına yönelik araştırmaların az olduğu görülmüştür. Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın bahsedilen konularda yapılacak araştırmalara yol gösterici olması umut edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, E. (2011). İlköğretim Dönemi Koklear Implantlı Çocukların Sosyal Uyum Becerilerinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara,
- Adler, N. ve Stewart, J. (2004). Benlik saygısı. Psikososyal Çalışma Grubu.
- Ahmedani, BK. (2011). Mental health stigma: society, individuals, and the profession. *Journal of social work values and ethics*. 8(2):4-1.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 73- 82.
- Aras, G., Belek, U., Tuzlukaya, ŞE., Ertung, C., Gültekin, L., Güneş, Gül., Saraç, S., Selçuk, FÜ., Sever, Ç., Şimşek, A. Ve Yıldırım, P. (2013). Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları. Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları
- Arnold, P., Pryce, V. (1999). Attitudes of students towards wearers of visible hearing aids, in-the-canal hearing aids, spectacles, and contact lenses. *Journal of Audiological Medicine*. 8(1):38-49
- Banks, J., Grotti, R., Fahey, É., & Watson, D. (2018). Disability and Discrimination in Ireland: Evidence from the QNHS Equality Modules 2004, 2010, 2014. ESRI Research Series, October 2018.
- Basow, S. A. (1992). Gender stereotypes and roles (3rd ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing.
- Beaty, L. A., & Alexeyev, E. B. (2008). The problem of school bullies: What the research tells us. *Adolescence*, 43(169).
- Belgin E. (2015). Periferik İşitme Sisteminin Anatomi ve Fizyolojisi. Belgin E, Şahlı AS (Ed.). *Temel Odyoloji* (1. Basım). Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri

- Blood, I. M. (1997). The hearing aid effect: Challenges for counseling. *Journal of Rehabilitation*, 63(4), 59.
- Cacioppo, J. T., Hawkley, L. C., Crawford, L. E., Ernst, J. M., Burleson, M. H., Kowalewski, R. B., ... & Berntson, G. G. (2002). Loneliness and health: Potential mechanisms. *Psychosomatic medicine*, 64(3), 407-417.
- Cacioppo, J. T., Hawkley, L. C., Ernst, J. M., Burleson, M., Berntson, G. G., Nouriani, B., & Spiegel, D. (2006). Loneliness within a nomological net: An evolutionary perspective. *Journal of research in personality*, 40(6), 1054-1085.
- Caspi A, Harrington H, Moffitt TE, Milne BJ, Poulton R. (2006). Socially used children 20 years later: application option risky. *Arch Pediatr Adolesc Med*.
- Chow, W. Y. (2008). The role of friendship on adolescent mental health problems. Unpublished doctoral dissertation. Arizona State University, Arizona.
- Cohen, A. A. B. (2008). The best friendships of young adolescents: the role of internalizing symptoms, characteristics of friends, friendship quality, and observed disclosure. Unpublished doctoral dissertation, Maryland University, USA
- Coleman, L. M. (1986). Stigma. In *The dilemma of difference* (pp. 211-232). Springer, Boston, MA.
- Corrigan, P. W., & Watson, A. C. (2002). Understanding the impact of stigma on people with mental illness. *World psychiatry*, 1(1), 16.
- Crocker, J., Major, B., Steele, C. (1998). Social stigma. In: Gilbert DT, Fiske ST, Lindzey G, eds. *The Handbook of Social Psychology*. Vol 2. 4th ed. New York: McGraw-Hill; 504-553.

- Crosnoe, R., & Elder Jr, G. H. (2004). From childhood to the later years: Pathways of human development. *Research on Aging*, 26(6), 623-654.
- Cummings, C. W., Flint, P. W., Harker, L. A., & Haughey, B. H. (2007). Otolaringoloji Baş ve Boyun Cerrahisi. Çev. Ed.: C. Koç, Ankara: Güneş Tıp Kitapevleri, 1-11.
- Çavaş Ş. (2008). Cinsel işlev bozuklukları polikliniğine başvuran vajinismus ve prematür ejakülasyon olgularında psikiyatrik komorbiditenin araştırılması. T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Uzmanlık Tezi. İstanbul, 2008.
- Çokluk, Ö., Yılmaz., K., Oğuz, E., (2011), “Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi”, *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 4(1), 95-107.
- De Lisi, R. ve Soundranayagam, L. (1990). The conceptual structure of sex role stereotypes in college students. *Sex Roles*, 23, 593-611.
- Dijital ve Analog İşitme Cihazları Arasındaki Farklar (2017). 15 Aralık 2021 tarihinde <https://www.siser.com.tr/dijital-ve-analog-isitme-cihazlari-arasindaki-farklar/> erişildi.
- Dillon H. (2012). Assessing The Outcomes Of Hearing Rehabilitation. Hearing Aids. (2. Baskı). Australia: Boomerang Press
- Dillon, H. (2008). *Hearing aids*. Hodder Arnold.
- Dolphin, L., & Hennessy, E. (2014). Adolescents' perceptions of peers with depression: An attributional analysis. *Psychiatry Research*, 218(3), 295-302.
- Dolphin, L., & Hennessy, E. (2016). Depression stigma among adolescents in Ireland. *Stigma and Health*, 1(3), 185.
- Dolphin, L., & Hennessy, E. (2017). Labelling effects and adolescent responses to peers with depression: an experimental investigation. *BMC psychiatry*, 17(1), 1-10.

- Dovidio, J. F., Major, B., Crocker, J., Heatherton, T. F., Kleck, R. E., Hebl, M. R., & Hull, J. G. (2000). The social psychology of stigma. *Stigma: Introduction and overview*, 1-28.
- Dökmen, Z. Y. (2012). Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Durmaz, Ş., (2017), Engellilik ve İşgücü Piyasası, Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 15, 249- 276.
- Eagly A. H., Wood, W. ve Diekman, A. B. (2000). Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. In T. Eckes and H. M. Trautner (Eds.). *The Developmental Social Psychology of Gender* (pg. 123-174). NJ: Erbaum
- Ebrahimi, H., Mohammadi, E., Mohammadi, M. A., Pirzadeh, A., Mahmoudi, H., & Ansari, I. (2015). Stigma in mothers of deaf children. *Iranian journal of otorhinolaryngology*, 27(79), 109.
- Endeksa. (t.y.). 10 Aralık 2021 tarihinde <https://www.endeksa.com/tr/analiz/aksaray/demografi> adresinden erişildi.
- Engelli Memur İşe Alım Şartları. (2021, Aralık). 15 Aralık 2021 tarihinde <https://www.ssk.biz.tr/2018-engelli-memur-alim-sartlari/> adresinden alındı.
- Esmer N, Akıner MN, Karasağlıhoğlu AR ve Saatçi MR. (1995). Klinik Odyoloji (1. Baskı). Ankara: Bilim Yayınları
- Florida Medical Hearing Centers. (2020). Dijital İşitme Cihazları ve Analog İşitme Cihazları. 28.02.2022 tarihinde <https://floridamedicalhearing.com/main/hearing-aids/difference-analog-digital-hearing-aids/> adresinden erişildi.
- Gelfand SA. (2016). Hearing: An introduction to psychological and physiological acoustics, (5. Baskı). New York: Informa Healthcare

- Goffman, E. (1963). *Stigma: Şımarık bir kimliğin yönetimi üzerine notlar*. New York, NY: Simon & Schuster.
- Gökçe, Birsen, (1999), *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Ankara, Savaş Yayınları, 3. Baskı,
- Güçlü, Sevinç. (2005). *Kurumlara Sosyolojik Bakış*, Birey Yayınları, İstanbul
- Gündüz M. ve Karabulut H. (2015). *Odyolojide Temel Kavramlar ve Yaklaşımlar* (1. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Yayınevi
- Gürgür, H. ve Şafak, P. (2017). *İşitme ve Görme Yetersizliği*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güzel, B. (2020). Türkiye’deki Sosyal Hizmet Uzmanlarının Toplumsal Cinsiyet Algısının Belirlenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (16), 82-100.
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., & Layton, J. B. (2010). Social relationships and mortality risk: a meta-analytic review. *PLoS medicine*, 7(7), e1000316.
- House, JS , Landis, KR ve Umberson, D. (1988). Sosyal ilişkiler ve sağlık. *Bilim* , 241 , 540 – 545
- İncesu, C. (1999). Cinsel işlev bozukluklarında ilk basamak değerlendirme ve ayırıcı tanı. *Psikiyatri Dünyası*, 2, 39-48.
- İşitme Cihazının Korunması ve Bakımı. (2020). Ekol İşitme Cihazları. 16 Aralık 2021 tarihinde <https://www.ekolisitme.com.tr/koruma-ve-bakim/> adresinden alındı.
- İşitme Cihazı Kullanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler. (2022). DUYMER işitme cihazları 14 Aralık 2022 tarihinde <https://www.duymer.com.tr/isitme-cihazlari-nelere-dikkat-edilmeli> adresinden erişildi.

İşitme Cihazı Kullanmanın Önemi. (2020, Ocak). 12 Ağustos 2021'de <https://ahenkisitme.com/blog/isitme-cozumleri/isitme-cihazı-kullanmanın-onemi> adresinden alındı.

Jenstad, L., & Moon, J. (2011). Systematic review of barriers and facilitators to hearing aid uptake in older adults. *Audiology Research*, 1(1), 91-96.

Jerram, J. C., & Purdy, S. C. (2001). Technology, expectations, and adjustment to hearing loss: predictors of hearing aid outcome. *Journal-american academy of audiology*, 12(2), 64-79.

Joore, M. A., Van Der Stel, H., Peters, H. J., Boas, G. M., & Anteunis, L. J. (2003). The cost-effectiveness of hearing-aid fitting in the Netherlands. *Archives of Otolaryngology–Head & Neck Surgery*, 129(3), 297-304.

Karabulut, H., & RM, K. (2012). Yaşlılarda işitme cihazı uygulamaları ve sonuçlarının psiko-sosyal yansımaları. *Türkiye Klinikleri Journal of ENT Special Topics*, 5, 75-9.

Kochkin, S. (2007). MarkeTrak VII: Obstacles to adult non-user adoption of hearing aids. *The Hearing Journal*, 60(4), 24-51.

Laury, A. M., Casey, S., McKay, S., and Germiller, J. A. (2009). Etiology of unilateral neural hearing loss in children. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol*, 73(3), 417-427.

Lynn C. Holley, Natasha S. Mendoza, Melissa M. Del-Colle & Marquita LynetteBernard (2016). Heteroseksizm, ırkçılık ve akıl hastalığı ayrımcılığı: Ruh sağlığı sorunları olan kişilerin ve ailelerinin deneyimleri, *Gey ve Lezbiyen Sosyal Hizmetler Dergisi*, 28:2, 93-116,

Marion, D. (2008). Longitudinal change in friendship quality and adolescent adjustment. Unpublished master dissertation, Florida Atlantic University, Florida.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2008). İşitme Engelliler Destek Eğitim Programı. Ankara: Talim Terbiye Kurul Başkanlığı Yayın
- McCormack, A., & Fortnum, H. (2013). Why do people fitted with hearing aids not wear them?. *International journal of audiology*, 52(5), 360-368.
- Moller, AR. (2002). Hearing: its physiology and pathophysiology. *Ear and Hearing*
- Morzaria, S., Westerberg, B. D., and Kozak, F. K. (2004). Systematic review of the etiology of bilateral sensorineural hearing loss in children. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 68(9), 1193-1198.
- Mulrow, C. D., Aguilar, C., Endicott, J. E., Tuley, M. R., Velez, R., Charlip, W. S., ... & DeNino, L. A. (1990). Quality-of-life changes and hearing impairment: a randomized trial. *Annals of internal medicine*, 113(3), 188-194.
- Müezzinoğlu, T. (2005). Yaşam kalitesi. *Üroonkolji Bülteni*, 25-29.
- National Institute of Health NIH. Hearing aids. (2013). 15 Aralık 2021 tarihinde <https://www.nidcd.nih.gov/health/hearing-aids>. adresinden erişildi.
- Nolen-Hoeksema, S., & Ahrens, C. (2002). Age differences and similarities in the correlates of depressive symptoms. *Psychology and aging*, 17(1), 116.
- Nguyen DT, Wright EP, Dedding C, Pham TT, Bunders J. (2019). Vietnamlı ortaokul öğrencilerinde düşük benlik saygısı ve kaygı, depresyon ve intihar düşüncesi ile ilişkisi: Kesitsel bir çalışma . *Ön Psikiyatri* .
- Ohlenforst, B., Zekveld, A. A., Jansma, E. P., Wang, Y., Naylor, G., Lorens, A., ... & Kramer, S. E. (2017). Effects of hearing impairment and hearing aid amplification on listening effort: A systematic review. *Ear and hearing*, 38(3), 267.

- Osunluk, H. ve Uğurlu, B. (2006). Özürlü kadınlar ve ayrımcılık. *Öz Veri Dergisi*, 2(1).
- Öz, S. C. ve Orhan, S. (2012). Özürlü istihdam yöntemlerinin uygulanabilirliği üzerine bir değerlendirme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(2), 36-48.
- Öztürk, M., (2011), Türkiye’de Engelli Gerçeği, MÜSİAD Cep Kitapları: 30, İstanbul.
- Palloni, A. (2006). Reproducing inequalities: Luck, wallets, and the enduring effects of childhood health. *Demography*, 43(4), 587-615.
- Ployhart, R. E., & Bliese, P. D. (2006). Individual adaptability (I-ADAPT) theory: Conceptualizing the antecedents, consequences, and measurement of individual differences in adaptability. In *Understanding adaptability: A prerequisite for effective performance within complex environments*. Emerald Group Publishing Limited.
- Robinson, O. C.(2011), Relational Analysis: An Add-On Technique forAiding Data Integration in Qualitative Research. *Qualitative Research in Psychology*. 8:197–209.
- Rosenberg, M. (1965). Toplum ve ergen benlik imajı , Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Saatci, Ö., Polat, B., ve Çakır, N. (2017). İşitme Kaybı ve Stigma.
- Why are healthy family relationships important?. (2021). Relationships Australia. 16 Aralık 2021 tarihinde <https://www.raq.org.au/faq/why-are-healthy-family-relationships-important> adresinden erişildi.
- Seeman, T. E., Singer, B. H., Ryff, C. D., Love, G. D., & Levy-Storms, L. (2002). Social relationships, gender, and allostatic load across two age cohorts. *Psychosomatic medicine*, 64(3), 395-406.

- Seikel, J. A., Drumright, D. G., & King, D. W. (2015). *Anatomy & physiology for speech, language, and hearing*. Cengage Learning.
- Seikel, J. A., King, D. W., & Drumright, D. G. (2010). *Anatomy & Physiology for Speech, Language, and Hearing*. 4th. New York: Delmar-Cengage Learning.
- Seniors Research Group. (1999). The consequences of untreated hearing loss in older persons. Washington, DC: The National Council on the Aging.
- Silistre, Merve, Koçak, (2019).6-11 Yaş Arası Normal İşiten, Koklear İmplant Ve İşitme Cihazı Kullananların İşaretleme Testi Performanslarının Karşılaştırılması, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Shaw, B. A., Krause, N., Chatters, L. M., Connell, C. M., & Ingersoll-Dayton, B. (2004). Emotional support from parents early in life, aging, and health. *Psychology and aging*, 19(1), 4.
- Skybo, T. (2005). Witnessing violence: biopsychosocial impact on children. *Pediatric nursing*, 31(4).
- Social Connection. (t.y.). Tanımlar.net. 29 Haziran 2021'de <https://www.definitions.net/definition/social+connection> adresinden alındı .
- Stach, BA. (2010). The Nature of Hearing Disorder. Clinical Audiology An Introduction (2.Baskı). New York: Delmar
- Sunar, D. (1982). Female stereotypes in United States and Turkey. *Journal of Cross Culturel Psychology*,13, 445-460
- Şahin D. (2010). Geriatrik Populasyonda İletişim Problemleri ve İşitme Duyarlılığı Arasındaki İlişki, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Odyoloji Bilim Dalı, KBB Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi

- Şahlı S., Arslan U., Belgin E. (2009) Koklear implantlı ve normal işitmeli ergenlerde depresif duygulanma . Uluslararası Pediatrik Kulak Burun Boğaz Dergisi 73 : 1774-1779.
- Tomaka, J., Thompson, S., & Palacios, R. (2006). The relation of social isolation, loneliness, and social support to disease outcomes among the elderly. *Journal of aging and health*, 18(3), 359-384.
- Umberson, D., & Karas Montez, J. (2010). Social relationships and health: A flashpoint for health policy. *Journal of health and social behavior*, 51(1_suppl), S54-S66.
- Umberson, D., Montez, JK. (2015). Sosyal ilişkiler ve sağlık: sağlık politikası için bir parlama noktası. J Health Soc Behavior. 2015
- Ünüvar, N., Mollahaliloğlu, S, ve Yardım, N. (2004). Türkiye Hastalık Yüğü Çalışması. Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfıssıha Merkezi Başkanlığı, Hıfıssıha Mektebi Müdürlüğü: Ankara 2006.
- Victor, C., Scambler, S., Bond, J., Bowling, B. (2000). Daha sonraki yaşamda yalnız olmak: yalnızlık, sosyal izolasyon ve yalnız yaşamak. Rev Clin Gerontol
- Victor, C. R., & Yang, K. (2012). The prevalence of loneliness among adults: a case study of the United Kingdom. *The Journal of psychology*, 146(1-2), 85-104.
- Vural, İ. (2018). İşitme Cihazı Kullanımının Erişkinlerde Yaşam Kalitesine Etkisi ve Cihaz Kullanım Sorunları. (Doktora Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Wallhagen, M. I. (2010). The stigma of hearing loss. *The Gerontologist*, 50(1), 66-75.
- Wiltz, J. M.A. (2005). Identifying factors associated with friendship in individuals with mental retardation. Unpublished doctoral dissertation, Ohio State University, Ohio

- Wong, P. W. Y., & McPherson, D. B. (2010). Reasons for non-adoption of a hearing aid among elderly Chinese. *Asian Journal of Gerontology and Geriatrics*.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H., (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2018). Spor Yapan İşitme Engelli Bireyler İle Spor Yapmayan İşitme Engelli Bireylerin Bazı Psikolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi), Batman Üniversitesi.
- Yueh, B., Shapiro, N., MacLean, C. H., & Shekelle, P. G. (2003). Screening and management of adult hearing loss in primary care: scientific review. *Jama*, 289(15), 1976-1985.

EK 3. KATILIMCI BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU

 KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ Akıllı - Ahlak - Adalet - Adap	KATILIMCI BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU	Doküman No Yayın Tarihi Revizyon No Revizyon Tarihi Sayfa No	ETK.FR.003 Eylül 2020 Orj. 1 / 2
--	--	--	---

BİLGİLENDİRME

Sayın gönüllü;

Bu çalışma işitme cihazı kullanımının bireylerin sosyal yaşam ilişkilerine etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır. Bu çalışmada size grup ve bireysel olarak görüşmeler yoluyla işitme cihazı kullanımının sosyal ilişkilerinize etkileri kapsamında sorular sorulacaktır. Görüşmeleriniz video ve ses kaydı alınmak suretiyle gerçekleştirilecektir. Araştırmaya katılımınız isteğe bağlıdır ve istediğiniz zaman, bir cezaya ya da yaptırıma maruz kalmaksızın ve hiçbir hakkınızı kaybetmeksizin, araştırmaya katılmayı reddedebilir veya araştırmadan çekilebilirsiniz. Kimliğinizi ortaya koyacak kayıtlar gizli tutulacaktır; kamuoyuna açıklanamaz; araştırma sonuçlarının yayımlanması halinde bile kimliğiniz gizli kalacaktır.

Araştırma Süresince 24 saat ulaşılabilir kişi Adı / Soyadı / Telefonu:

Ahmet DUMAN/ 0532 781 6338

GÖNÜLLÜ OLURU

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama, aşağıda adı belirtilen sorumlu araştırmacı tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı / Soyadı / İmzası / Tarih

Açıklamaları Yapan Kişinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih

Ahmet DUMAN

Gerekliyse Olur İşlemine Tanık Olan Kişinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih

-

Gerekliyse Yasal Temsilcinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih

EK 4. KATILIMCI SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ FORMU

İŞİTME CİHAZI KULLANMANIN BİREYLERİN SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNE
ETKİSİ: AKSARAY İL ÖRNEĞİ

❖ KATILIMCI SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz?
Yaşınız?
Nerelisiniz?
Eğitim durumunuz nedir?
Mesleğiniz nedir? Şuan çalışıyor musunuz?
Gelir düzeyiniz nedir? Aylık gelirinizin sizin için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
Sosyal Güvenceniz Var mı, (Varsa) Nedir? (Özel Sigorta, SGK, Yeşil Kart?)
Medeni durumunuz? Evli iseniz, kaç yıldır evlisiniz? Çocuğunuz var mı? (varsa) kaç çocuğunuz var?
Nerde ve Kiminle/Kimler ile Yaşıyorsunuz?
Yaşamınız boyunca en uzun süre yaşadığınız yerleşim birimi neresidir? () şehir merkezi () kasaba () köy
İşitme kaybınızın durumu hakkında bilgi verebilir misiniz? (ne zamandır var, doğuştan ya da sonradan oluşu, sonradan oluştuysa nedeni, işitme kısıtlılığının derecesi, varsa engellilik derecesi-sağlık kurulu raporu)
Kaç yıldır işitme cihazı kullanıyorsunuz?
Günde kaç saat işitme cihazı kullanıyorsunuz (cihaz kullanma sıklığınız nedir)? (kemik implant değilse)
Tek taraflı mı, çift taraflı mı işitme cihazı kullanıyorsunuz?
İşitme Cihazınızın Markası ve Modeli Nedir? Bu İşitme Cihazını Tercih Etmeniz Nedeni Nedir?
İşitme cihazı alanındaki teknolojik gelişmeleri takip ediyor musunuz?
İşitme Cihazının Temizliğini Hangi Sıklıkta ve Nasıl Yapıyorsunuz?
İşitme cihazınızı kullandıktan sonra sağlıklı saklama koşullarını nasıl sağlıyorsunuz?
Cihaza ulaşırken herhangi bir maddi zorluk çekiyor musunuz?
Kullandığınız işitme cihazını önerir misiniz?

EK 5. KATILIMCI DERİNLEMESİNE MÜLAKAT SORU FORMU

İŞİTME CİHAZI KULLANMANIN BİREYLERİN SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNE ETKİSİ: AKSARAY İL ÖRNEĞİ

❖ KATILIMCI DERİNLEMESİNE MÜLAKAT VE SORU FORMU

İşitme cihazı kullandığının çevreden bilinmesinden rahatsız mısınız?
İşitme cihazı kullanırken yaşadığınız fiziksel sorunlar var mı, (varsa) bu sorunlar nelerdir?
İşitme cihazı kullanırken yaşadığınız psikolojik sorunlar var mı, (varsa) bu sorunlar nelerdir? (Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?)
İşitme cihazı kullanmanın sosyal yaşamınızda duygusal anlamda nasıl bir etki yarattığını düşünüyorsunuz? (Sosyal çevrenizde ötekileştirilme, değersizleştirilme, uyum sorunları, içine kapanma, anksiyete, ayrıştırma, damgalanma, stres bozukluğu yaşadığınızı düşünüyor musunuz?)
İşitme cihazı kullanımının aile içi ilişkilerinize ve ya ebeveynlik rollerinize olumlu veya olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?
İşitme cihazı kullanırken aile planlaması, cinsel yaşam ve aile içi ilişkiler ile ilgili sorunlar yaşıyor musunuz, (yaşıyorsanız) bu sorunlar nelerdir?
İşitme cihazı kullanmanız ebeveynlik rolleri ile ilgili sorunlara sebep oldu mu/oluyor mu? (olduysa/oluyorsa) bu sorunlar nelerdir?
İşitme cihazı kullanmanız arkadaşlık bağları ve ya arkadaş edinimi ile ilgili sorunlara sebep oldu mu/oluyor mu? (olduysa/oluyorsa) bu sorunlar nelerdir?
İş başvurusu yaparken cihaz kullanımından kaynaklı herhangi bir çekince yaşadınız mı ve ya sorun ile karşılaştınız mı? Hissettiyseniz ve ya karşılaştıysanız bunlar nelerdir?
İşitme cihazı kullanmanızın çalışma hayatınıza olumlu ve ya olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Cihaz kullanımı iş hayatınızda ne gibi durumlar yarattı?
İşitme cihazı kullanımı ve ya kullandığınız işitme cihazı eğitim sürecinizi nasıl etkiledi/etkiliyor?
Kullandığınız işitme cihazı günlük rutinlerinizi nasıl etkilemektedir? (TV izleme, karşıdan karşıya geçme, doktora gitme, iletişim, beslenme, alış-veriş, dinlenme, ulaşım, vb.)
Genel anlamda işitme cihazı kullanımının sosyal yaşamınızda nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz? (Toplumsal yaşam, sosyal, sanat ve spor aktiviteler vb.)
İşitme cihazı kullanmanız şimdi ya da gelecek ile ilgili planlarınızı etkiler mi? Etkiliyor mu? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

EK 6. KATILIMCI ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ SORU FORMU

İŞİTME CİHAZI KULLANMANIN BİREYLERİN SOSYAL YAŞAM İLİŞKİLERİNE
ETKİSİ: AKSARAY İL ÖRNEĞİ

❖ KATILIMCI ODAK GRUP GÖRÜŞME SORU FORMU

İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının aile içi ilişkilerine etkisi olduğunu düşünür mü?
İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının ebeveynlik rolleri üzerine bir etkisi olduğunu düşünür mü?
İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının sosyal ilişkilerde etkisi olduğunu düşünür mü?(Girilen sosyal ortamlardaki ilişkilerde, arkadaşlık ilişkilerinde...)
İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının eğitim hayatına etkisi olduğunu düşünür mü?
İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının iş bulma ve iş başvurusu süreçlerinde etkisi olduğunu düşünür mü?
İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının bir işte çalışma sürecinde etkisi olduğunu düşünür mü?
İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının aile planlaması (eş seçimi, çocuk düşüncesi) üzerine etkisi olduğunu düşünür mü?
İşitme cihazı kullanan bireyler, cihaz kullanımının kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını gidermede etkisi olduğunu düşünür mü?
İşitme cihazı kullanan bireyler, toplumsal cinsiyet algısının (toplumun kadın ya da erkek algısı) cihaz kullanımına yönelik davranış ve düşüncelere etkisi olduğunu düşünür mü?